

SAVONIA

ammattikorkeakoulu

OPINNÄYTETYÖ - YLEMPI AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINTO
YHTEISKUNTATIETEIDEN, LIIKETALouden JA HALLINNON ALA

KESTÄVYYSRAPORTOINNIN KEHITTÄMINEN FINANSSITOIMIALAN PÖRSSIYHTIÖISSÄ

TEKIJÄ   Aleksi Lyytikäinen

Koulutusala Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala			
Tutkinto-ohjelma Liiketoiminnan kehittämisen tutkinto-ohjelma			
Työn tekijä Aleksi Lyytikäinen			
Työn nimi Kestävyysraportoinnin kehittäminen finanssitoimialan pörssiyhtiöissä			
Päiväys	16.4.2024	Sivumäärä/Liitteet	71/1
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani(t) Savonia-ammattikorkeakoulu			
<p>Kestävyysraportointi yleistyy sekä Euroopassa että maailmanlaajuisesti. Yleistymisen taustalla on kestävyysraportointia koskevien lainsäädännöllisten velvoitteiden kiristyminen. Keskeisenä tulevana lainsäädäntönä on EU:n kestävyysraportointidirektiivi (CSRD), jonka odotetaan vaikuttavan yritysten kestävyysraportointiin ja toimintaan.</p> <p>Tällä opinnäytetyöllä oli kaksi tavoitetta. Ensimmäisenä tavoitteena oli selvittää kolmen eurooppalaisen finanssitoimialalla toimivan pörssiyhtiön kestävyysraportoinnin rakenne ja sisältö. Toisena tavoitteena oli selvittää, miten kohdeorganisaatioiden kestävyysraportointia tulisi kehittää, jotta ne olisivat CSRD:n mukaisia.</p> <p>Tutkimuksen teoreettisena viitekehyksenä olivat kestävä kehitys, vastuullisuus ja kestävyysraportoinnin käsitteet. Työn tutkimusote oli laadullinen ja lähestymistapa oli tapaustutkimus. Tutkimusmenetelmänä käytettiin toimialan benchmarkingia. Tutkimusaineistona olivat kohdeorganisaatioiden vuonna 2023 julkaisemat kestävyysraportit tilikaudelta 1.1.2022–31.12.2022. Kestävyysraporttien rakenteen ja sisällön selvittämisen lisäksi raportteja verrattiin CSRD:n sisältöön. Direktiivin sisällöstä rajattiin viisi tarkasteltavaa kohdetta.</p> <p>Kaikkien kolmen yrityksen tulokset kestävyysraporttien rakenteesta ja sisällöstä jakautuivat kestävyysraportoinnin taustalla vaikuttaviin viitekehyksiin, vastuullisuuden johtamisjärjestelmään, yritysten toteuttamiin toimenpiteisiin ja ulkoiseen varmennukseen. Keskeisenä tuloksena voidaan todeta, että raporteissa on puutteita erityisesti tieteellisen perustan selvittämisessä ja due diligence -prosessin kuvaamisessa. Keskeisimmät kestävyysraportoinnin kehittämistoimenpiteet kytkeytyivät ulkopuolisen asiantuntijuuden hyödyntämiseen tieteellisen näytön osa-alueella ja sidosryhmien kriittisten näkökulmien ja due diligence -prosessikuvauksen lisäämiseen.</p> <p>Tutkimus lisäsi ymmärrystä CSRD:n vaikutuksesta kestävyysraportoinnin toteuttamiseen. Lisäksi tutkimus avasi näkökulmia olemassa olevien raportointikäytäntöjen hyödynnettävyydestä ja kestävyysraportoinnin kehittämisestä. Koska CSRD:n vaikutukset näkyvät vuonna 2025 julkaistavissa kestävyysraporteissa, jatkotutkimuksissa voitaisiin selvittää direktiivin tosiasiallista vaikutusta kestävyysraportointikäytäntöihin.</p>			
Avainsanat Kestävyysraportointi, pörssiyhtiö, finanssitoimiala			

Field of Study Social Sciences, Business and Administration	
Degree Programme Master's Degree Programme in Business Administration	
Author Aleksi Lyytikäinen	
Title of Thesis Development of Sustainability Reporting in Listed Companies in the Financial Industry	
Date 16 April 2024	Pages/Appendices 71/1
Client Organisation /Partners Savonia University of Applied Sciences	
<p>Sustainability reporting is becoming common both in Europe and worldwide due to the tightening of the legal obligations. The key upcoming legislation is the Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD). CSRD is expected to affect companies' sustainability reporting and operations.</p> <p>This thesis had two goals. The first goal was to discuss the structure and content of the sustainability reporting of three listed companies operating in the European financial industry. The second goal was to clarify how the sustainability reporting of the target companies should be developed to comply with the CSRD.</p> <p>The theoretical framework of the research consisted of the concepts of sustainable development, responsibility and sustainable reporting. The research was qualitative and the approach was a case study. Industry benchmarking was used as the research method. The research material was the sustainability reports published by the target companies in 2023 for the fiscal year 1 January – 31 December 2022. In addition to clarifying the structure and content of the sustainability reports, the reports were compared to the content of the CSRD. The contents of the directive were limited to five items to be examined.</p> <p>The results of all three companies regarding the structure and content of the sustainability reports were divided into the frameworks influencing the background of the sustainability reporting, the responsibility management system, the measures taken by the companies and assurance reports. As a key result, it can be stated that there are shortcomings in the sustainability reports, especially in the scientific basis and in the description of the due diligence process. The most important measures for the development of sustainability reporting were linked to the utilization of external expertise in the area of scientific evidence and to the addition of the critical perspectives of stakeholders and the due diligence process description.</p> <p>The study increased the understanding of CSRD's impact on the implementation of sustainability reporting. In addition, the research opened perspectives on the usability of existing reporting practices and the development of sustainability reporting. Since the effects of the CSRD can be seen in the sustainability reports published in 2025, further studies could investigate the actual impact of the CSRD on sustainability reporting practices.</p>	
Keywords Sustainability reporting, listed company, financial industry	

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	7
1.1	Tutkimuksen tausta.....	7
1.2	Tutkimuksen tavoite.....	8
1.3	Kohdeorganisaatioiden esittely	9
1.4	Tutkimuksen rakenne	9
2	KESTÄVÄ KEHITYS JA VASTUULLISUUS.....	10
2.1	Historialliset käännekohdat kestävän kehityksen määritelmän taustalla.....	10
2.2	Kestävästä kehityksestä vastuullisuuden ymmärtämiseen	11
2.3	Ympäristövastuu	13
2.4	Sosiaalinen vastuu	14
2.5	Hallinnon vastuu	14
3	KESTÄVYYSRAPORTOINTI.....	16
3.1	Miten kestävyysraportointi määritellään?	16
3.2	Miten kestävyysraportointi voidaan toteuttaa?	17
3.3	Hyvän kestävyysraportoinnin keskeiset ominaisuudet	18
3.3.1	Johdonmukaisuus ja toimialakohtaisuus	18
3.3.2	Avoimuus, rehellisyys ja helppolukuisuus	19
3.3.3	Konkretisointi	19
3.3.4	Luotettavuus	20
3.4	Hyvän kestävyysraportoinnin liiketoiminnallinen hyöty	21
3.5	Euroopan unionin kestävyysraportointidirektiivi tulevaisuuden viitekehyksenä	21
3.5.1	Direktiivin vaikutus ja voimaantulo.....	21
3.5.2	Yhteys kestävyysraportin tietopohjaan	22
3.5.3	Kuvaukset avoimuuden lisääjinä	23
3.5.4	Kaksinkertainen olennaisuus.....	23
3.5.5	Raportointimallin soveltaminen	24
3.6	Vapaaehtoiset standardit eurooppalaisen pörssiyrityksen näkökulmasta.....	25
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	27
4.1	Tutkimuksen tavoite.....	27
4.2	Tutkimusongelma ja -kysymykset	27
4.3	Tutkimusote, lähestymistapa ja tutkimusmenetelmä.....	28

4.3.1	Laadullinen tutkimus.....	28
4.3.2	Tapaustutkimus.....	30
4.3.3	Benchmarking tutkimusmenetelmänä.....	32
4.4	Tutkimusprosessi.....	33
4.5	Eettisyys ja luotettavuus.....	34
5	TULOKSET.....	37
5.1	Kestävyysraportointi kohdeorganisaatioissa.....	37
5.1.1	Yritys A.....	37
5.1.2	Yritys B.....	40
5.1.3	Yritys C.....	43
5.1.4	Yhteenveto kestävyysraporttien rakenteesta ja sisällöstä.....	45
5.1.5	Analyysi kestävyysraporttien rakenteesta ja sisällöstä.....	46
5.2	Kohdeorganisaatioiden kestävyysraportit verrattuna EU:n kestävyysraportointidirektiiviin.....	49
5.2.1	Yritys A.....	49
5.2.2	Yritys B.....	52
5.2.3	Yritys C.....	54
5.2.4	Yhteenveto kestävyysraporttien vertaamisesta EU:n kestävyysraportointidirektiiviin.....	57
5.2.5	Analyysi kestävyysraporttien ja EU:n kestävyysraportointidirektiivin välisistä eroista.....	57
6	JOHTOPÄÄTÖKSET.....	59
6.1	Yritys A.....	59
6.2	Yritys B.....	59
6.3	Yritys C.....	60
6.4	Johtopäätösten yhteys kestävyysraportoinnin kehittämisen mahdollistamiin hyötyihin.....	60
7	POHDINTA.....	62
7.1	Eettisyyden ja luotettavuuden toteutuminen.....	62
7.2	Tavoitteiden saavuttaminen.....	65
7.3	Kontribuutio finanssitoimialaan.....	65
7.4	Jatkotutkimusmahdollisuudet.....	66
7.5	Oppiminen ja ammatillinen kehittyminen.....	66
	LÄHTEET.....	68
	LIITE 1: TAULUKKO TARKASTELTAVISTA KOHTEISTA.....	72

KUVALUETTELO

KUVA 1. Benchmarking viisivaiheisena prosessina. (Vuorinen & Huikkola 2023, 189–190.).....	33
KUVA 2. Yritys A:n kestävyysraportin sisällys vuosikertomuksen osana. (Yritys A 2023.).....	37
KUVA 3. Yritys B:n kestävyysraportin sisällys. (Yritys B 2023.)	40
KUVA 4. Yritys C:n kestävyysraportin sisällys vuosikertomuksen osana. (Yritys C 2023.).....	43
KUVA 5. Yhteenveto kestävyysraporttien rakenteesta ja sisällöstä.	46
KUVA 6. Yhteenveto kestävyysraporttien vertaamisesta EU:n kestävyysraportointidirektiiviin.	57

1 JOHDANTO

1.1 Tutkimuksen tausta

Kestävän kehityksen periaatteiden ja vastuullisten toimintatapojen toteuttamista yritystoiminnassa ohjaavat sekä lainsäädäntö että vapaaehtoisuuteen perustuvat päätökset. Yritystoiminnan toimivuutta ja kehittymiskykyä voidaan heijastaa niin ympäristöllisistä, taloudellisista kuin sosiaalisistakin näkökulmista. Tämä ilmenee muun muassa erilaisten kansainvälisten ja kansallisten kestävästä kehitystä edistävien toimenpideohjelmien sisällyttämisenä yritysten toimintamalleihin. Tällaista sisällyttämistä ja lainsäädännön noudattamista seurataan, mitataan ja arvioidaan luonnonvarojen hyödyntämisen, taloudellisen suorituskyvyn ja inhimillisen hyvinvoinnin yhdistämisen pohjalta.

Siirtymä kestävästä kehityksen ulottuvuuksista käytännön toteuttamisen tasolle ymmärretään vastuullisuutena. Tässä mielessä seurannan, mittaamisen ja arvioinnin voidaan ajatella tuottavan vastuullisuustietoa, jota välitetään yrityksen sidosryhmille. Vastuullisuustiedon välittäminen voidaan toteuttaa kestävyysraportoinnilla, jonka taustalla ovat sidosryhmien vaatimukset avoimesta viestinnästä. Tämä kannustaa pohtimaan kestävyysraportoinnin hyötyjä muuttuvissa toimintaympäristöissä niin veloitteiden täyttämisen kuin vapaaehtoisuudenkin lähtökohdista.

Kestävyysraportointia koskevat lainsäädännölliset veloitteet kiristyvät. Keskeisenä tulevana lainsäädäntönä on Euroopan unionin kestävyysraportointidirektiivi (CSRD), joka vaikuttaa yritysten kestävyysraportointiin alkaen tilikaudesta 1.1.2024–31.12.2024, jota koskevat kestävyysraportit julkaistaan vuonna 2025 (Direktiivi 2022/2464/EU. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi asetuksen (EU) N:o 537/2014, direktiivin 2004/109/EY, direktiivin 2006/43/EY ja direktiivin 2013/34/EU muuttamisesta yritysten kestävyysraportoinnin osalta). Direktiivin odotetaan vaikuttavan yritysten kestävyysraportointiin ja toimintaan.

Lainsäädännön kiristyessä on huomionarvoista, että yritysten vastuullisten toimintamallien toteuttamista tarkastellaan taloudellisen, ympäristöllisen ja sosiaalisen tasapainon hakemisen lähtökohdista (Herremans 2020, 22). Tällaisen tasapainon hakemisen nähdään liittyvän kestävästä liiketoiminnan turvaamiseen ja asemoimiseen yhteiskunnan asettamiin vaateisiin. Tämän vuoksi kestävyysraportointia hyödynnetään talousviestinnän välineenä.

Kestävyysraportointi yleistyy sekä Euroopassa että maailmanlaajuisesti. Kestävyysraportoinnin toteuttavien yritysten lukumäärä on kasvanut merkittävästi viime vuosina (Hyk, Vysochan & Vysochan 2023). Esimerkiksi vuonna 2022 havaittiin, että 96 % maailman 250:sta liikevaihdoltaan suurimmasta yrityksestä raportoi kestävyysasioista. Tämän lisäksi Euroopassa vuonna 2022 kerätystä tutkimusaineistosta, joka koostui yhteensä 1967 yrityksestä, jotka ovat maittain sadan liikevaihdoltaan suurimman yrityksen joukossa, 82 % todettiin toteuttavan kestävyysraportoinnin. (KPMG 2022.)

Yleistymisen taustalla on kestävyysraportoinnin tarkoituksen muuttuminen, sillä yritykset raportoivat nykyisin kestävyystietoa sekä tietyn tason saavuttamisen että kestävyiden parantamisen näkökulmista. Täältäkin pohjalta kestävyysraportoinnin kehityskulku näyttää muuttuvan vapaaehtoisuuteen perustuvasta raportoinnista lainsäädännölliseksi veloitteeksi. (Zrnić, Pekanov Starčević & Crnković 2020.) Tällaiset tutkimustulokset osoittavat, että kestävyysraportoinnin asema liiketoiminnan

heijastajana on vahvistunut. Muutos vapaaehtoisuudesta lainsäädännölliseksi veloitteeksi selittää myös raportointimäärän kasvua.

Vastuullisuus- ja kestävyysraportointivaatimukset heijastuvat myös pieniin ja keskisuuriin yrityksiin. Uutisoinnissa on selitetty ilmiötä, jonka mukaan kiristyvät vastuullisuusveloitteet ohjaavat suomalaisia suuryrityksiä vaihtamaan alihankkijoitaan. Tämä näkyy alihankintaketjujen uudistamisena erityisesti teollisuuden ja raaka-aineiden osa-alueilla. Tällöin vastuullisuuteen ja kestävyysraportointiin panostavat pienet ja keskisuuret yritykset voivat saavuttaa kilpailuetua muuttuvassa toimintaympäristössä. (Yle 2024.)

Kokonaisuutena tarkasteltuna kestävä kehitys, vastuullisuus ja kestävyysraportointi yhdistyvät yhteiskunnallisesti merkittäväksi kokonaisuudeksi, joka ohjaa julkisen, yritys- ja kolmannen sektorin yhteistyön lujittamista kestävä tulevaisuuden edistämiseksi. Tällöin kestävyysraportoinnin voidaan ajatella olevan viestintäkanava sektoreiden välillä. Tällainen tausta avaa luontevan mahdollisuuden tarkastella kestävyysraportoinnin käytännön toteuttamisen merkitystä yrityksen liiketoiminnan kehittämisen näkökulmasta.

1.2 Tutkimuksen tavoite

Tämän tutkimuksen tavoitteena on vastata kahteen tutkimuskysymykseen, jotka ovat:

- Miten yritysten kestävyysraportit on toteutettu rakenteellisesti ja sisällöllisesti?
- Millaisia kestävyysraporttien tulisi olla, jotta ne olisivat EU:n kestävyysraportointidirektiivin mukaisia?

Ensimmäiseen tutkimuskysymykseen vastaamiseksi tässä opinnäytetyössä selvitetään kolmen eurooppalaisen finanssitoimialalla toimivan pörssiyhtiön kestävyysraportoinnin rakenne ja sisältö. Toiseen tutkimuskysymykseen vastaamiseksi selvitetään EU:n kestävyysraportointidirektiivin sisältö, jota verrataan kohdeorganisaatioiden kestävyysraporttien rakenteeseen ja sisältöön. Näihin kahteen tutkimuskysymykseen keskitytään tutkimuksen toteuttamisessa. Kahden varsinaisen tutkimuskysymyksen lisäksi teoreettisessa viitekehyksessä selvitetään hyvän kestävyysraportoinnin liiketoiminnallista hyötyä tieteellisten vertaisarvioitujen tutkimusten perusteella. Hyvän kestävyysraportoinnin liiketoiminnallisen hyödyn selvittämisen ohella tarkastellaan kirjallisuudessa esiintyviä hyvän kestävyysraportin keskeisiä ominaisuuksia.

Tutkimusaineistona on kohdeorganisaatioiden tilikauden 1.1.2022–31.12.2022 kestävyysraportit, jotka on julkaistu vuonna 2023. Kestävyysraportteja verrataan EU:n kestävyysraportointidirektiivin sisältöön. Tutkimus on luonteeltaan laadullinen ja lähestymistavaltaan vertaileva tapaustutkimus. Tutkimusmenetelmänä on toimialan benchmarking.

Tällaisen tutkimusasetelman voidaan nähdä kytkeytyvän yhteiskunnallisesti ajankohtaiseen ja merkittävään kehityssuuntaan, jossa yhteiskunnan tulevaisuuden ja toimivuuden kannalta on olennaista edistää kestävä kehitystä ja vastuullista liiketoimintaa. Tämän vuoksi kestävyysraportoinnin parantamiseen keskittyvän tutkimuksen voidaan perustellusti esittää olevan liiketoiminnan kehittämiseen keskeisesti liittyvä kokonaisuus. Kestävyysraportointidirektiivin sisällyttäminen tutkimukseen avaa

finanssitoimialan organisaatioille mahdollisuuden reagoida kestävyysraportointinsa kehittämiseen ennen uuden raportointimallin käyttöönottoa. Tällöin tässä tutkimuksessa yhdistyvät niin aiheen ajankohtaisuus, merkittävyys kuin työelämälähtöisyyskin.

1.3 Kohdeorganisaatioiden esittely

Yritys A on finanssitoimialan pörssi-yhtiö, joka toimii Euroopassa ja kansainvälisesti 25 maassa. Yrityksellä on noin 10 000 työntekijää. Liikevaihto oli vuonna 2022 noin 1,8 miljardia euroa. Liiketoiminnassaan Yritys A keskittyy luotonhallintaan ja yritysasiakkaidensa kassankierron nopeuttamiseen. (Yritys A 2023.)

Yritys B on finanssitoimialalla toimiva pörssi-yhtiö. Sen toiminta-alue kattaa maailmanlaajuisesti noin 70 maata, joissa on yhteensä noin 160 000 työntekijää. Yhtiön liikevaihto oli vuonna 2022 noin 153 miljardia euroa. Yritys B:n liiketoiminta keskittyy luotto- ja takausvakuutuksiin ja saatavien kotiuttamiseen. (Yritys B 2023.)

Yritys C on pörssi-yhtiö, joka toimii finanssitoimialalla. Yhtiö toimii Euroopassa 13 maassa, joissa työntekijämäärä on yhteensä noin 1300. Vuoden 2022 liikevaihto oli noin 240 miljoonaa euroa. Yritys C:n liiketoiminta perustuu järjestämättömiin lainoihin erikoistuneeseen varainhoitoon. (Yritys C 2023.)

1.4 Tutkimuksen rakenne

Tutkimuksen teoreettisena viitekehystenä ovat kestävän kehityksen, vastuullisuuden ja kestävyysraportoinnin käsitteet. Kestävä kehitys on taustoittava yläkäsite, jonka määritelmää ja merkitystä tarkastellaan keskeisten historiallisten käännekohtien lähtökohdista. Vastuullisuuden käsitteen tarkastelussa keskitytään yritys näkökulmaan ympäristö-, sosiaalisen ja hallinnon vastuun osa-alueilla. Teoreettisen viitekehysten keskeisimpänä osana on kestävyysraportointi.

Kestävyysraportoinnin määritelmän, ominaisuuksien ja toteuttamisvaihtoehtojen tarkastelun ohella hahmotetaan kestävyysraportoinnin liiketoiminnallisia hyötynäkökulmia ja paneudutaan EU:n kestävyysraportointidirektiiviin. Kestävyysraportointidirektiivistä selvitetään vaikutus ja voimaantulo, sisältö, raportointimallin soveltaminen ja kaksinkertaisen olennaisuuden tarkoitus. Lisäksi perehdytään keskeisiin kestävyysraportoinnin standardeihin eurooppalaisen pörssi-yhtiön näkökulmasta.

Teoreettisen viitekehysten jälkeen esitellään tutkimuksen toteutus, jossa syvennytään tutkimuksen tavoitteeseen, tutkimuskysymyksiin, tutkimusotteeseen, lähestymistapaan ja tutkimusmenetelmään, tutkimusprosessiin sekä eettisyyteen ja luotettavuuteen. Tutkimuksen toteuttamisen jälkeen esitellään tulokset, joista tehdään johtopäätökset. Viimeisenä tutkimuksen osana tarkastellaan tutkimuksen eettisyyttä, luotettavuutta, tavoitteiden saavuttamista, kontribuutiota finanssitoimialaan sekä pohditaan jatkotutkimusmahdollisuuksia, omaa oppimista ja ammatillista kehittymistä.

2 KESTÄVÄ KEHITYS JA VASTUULLISUUS

Tässä luvussa määritellään kestävä kehitys ja vastuullisuuden käsitteet. Kestävä kehitys käsitteen tarkastelu pohjautuu historiallisten käännekohtien merkitykseen kestävä kehitys määritelmän syntymisessä ja muodostumisessa yhteiskunnan kehityskulun aikana 1970-luvulta nykyhetkeen 2020-luvulle. Kestävä kehitys on tässä opinnäytetyössä taustoittava yläkäsite, joka pohjustaa vastuullisuuden käsitteen tarkastelua ympäristö-, sosiaalisen ja hallinnon vastuun osa-alueilla. Tämän luvun tarkoituksena on havainnollistaa kestävä kehitys ja vastuullisuuden välistä yhteyttä ja muodostaa tausta-ajatus kestävyysraportoinnin tarkastelulle.

2.1 Historialliset käännekohdat kestävä kehitys määritelmän taustalla

Kestävä kehitys aihepiirin historialliset käännekohdat kytkeytyvät erityisesti kansainvälisesti tunnustettuihin näkemyksiin luonnonvarojen riittävydestä ja talouskasvun turvaamisesta. Luonnonvarojen riittävyteen kiinnitettiin huomiota jo 1970-luvun alkupuolella julkaistussa raportissa, jossa mallinnettiin luonnonvarojen riittävyteen liittyviä rajoittavia tekijöitä (Meadows, Meadows, Randers & Behrens III 1972). Raportissa ennustettuja tapahtumaketjuja ja tulevaisuuden kehityskulkuja on arvioitu uudelleen muun muassa 2000-luvun alussa (Meadows, Randers & Meadows 2005) ja vuonna 2022 (Bardi & Alvarez Pereira 2022). Nämä mallinnuspohjaiset havainnot ovat viiden vuosikymmenen aikana osoittaneet muodostavan näkemyksellisen pohjan, jonka alkuvaiheiden yhteyteen on kytketty kestävä kehitys määritelmän syntyminen.

Kestävä kehitys määritelmän katsotaan alkaneen vuonna 1987 Yhdistyneiden kansakuntien Brundtlandin komission raportista, jossa kestävä kehitys määriteltiin kehitykseksi, joka täyttää nykyiset tarpeet viemättä tulevien sukupolvien kykyä täyttää tarpeensa. Tällaisen määritelmän tarpeellisuutta ovat kiihdyttäneet muun muassa erilaiset ympäristökatastrofit ja huoli maapallon tulevaisuudesta. (World Commission on Environment and Development 1987.) Näiden piirteiden vuoksi määritelmän katsotaan soveltuvan erityisesti maailmanlaajuiseen tarkasteluun. On kuitenkin esitetty, että kestävä kehitys määritelmä ei sovellu sellaisenaan ohjaamaan poliitikkoja ratkaisemaan maailmanlaajuisia ja alueellisia kestävyysongelmia. (Holden, Linnerud & Banister 2014.) Tästä huolimatta kestävä kehitys on ollut sen luomisesta lähtien ohjaavana määritelmänä niin politiikassa kuin tieteesäkin (Dramstad & Fjellstad 2012). Tällainen ohjaava ajatusmalli voisi soveltua liike-elämäänkin.

Näkemykset luonnonvarojen riittävydestä ja kestävä kehitys määritelmän syntyminen toimivat kestävyyttä edistävien ohjelmien ja politiikan tausta-ajatuksina. Tätä kehityskulkua havainnollistaa Rion julistus (United Nations a 1992), jonka periaatteiden koetaan muodostaneen ensimmäisen tarttumapinnan kestävä kehitys edistämiseen maailmanlaajuisesti. Tässä mielessä havahtuminen luonnonvarojen riittävyteen yhdistettynä kestävä kehitys määrittelyyn avaa luontevan väylän käytännön toimien toteuttamiselle.

Esimerkkinä tällaisen väylän avaamiseksi voidaan pitää Agenda 21:ssä määriteltyjä tavoitteita, jotka jakautuvat osa-alueittain niin ekologisen, taloudellisen, sosiaalisen kuin kulttuurisenkin kestävyys edistämiseen (United Nations b 1992). Tältä pohjalta kestävä kehitys voidaan nähdä päätöksenteon viitekehysinä inhimillisen hyvinvoinnin ylläpitämiseksi ja saavuttamiseksi. Erityisesti Rion

julistuksen periaatteiden nähdään vaikuttavan merkittävästi tähän viitekehykseen sekä lainsäädännön että poliittisten suuntaviivojen näkökulmista. (Dernbach & Cheever 2015.)

Yhdistyneiden kansakuntien rooli maailmanlaajuisten kestävä kehityksen tavoitteiden määrittelyssä näyttäytyy muun muassa toimintaohjelmina. Tällä hetkellä voimassa oleva toimintaohjelma Agenda 2030 on vuonna 2015 julkaistu tavoitteiden kokonaisuus, jonka tarkoituksena on viitoittaa kansainvälisen kehityksen tulevaisuutta kannustamalla kestävä kehitystä edistäviin toimenpiteisiin. (United Nations 2015.) Kannustukseen pohjautuvan luonteen vuoksi Agenda 2030 on herättänyt ennusteita toimintaohjelman toimivuudesta. Esimerkiksi Bandov ja Kolman (2020) ovat esittäneet, että toimintaohjelmassa asetetut tavoitteet on mahdollista saavuttaa Euroopan unionissa, mikäli sen kaikki jäsenvaltiot toimivat entistä tehokkaammin yhteistyössä, ja asettavat tavoitteiden saavuttamisen ensiarvoisen tärkeäksi poliittiseksi päämääräksi. Tämä osoittaa kestävä kehityksen olevan kansainvälinen kysymys sekä määritelmälliseltä syntyperältään että tulevaisuuden suuntana.

Kestävä kehityksen historiallisiin käännekohtiin ja nykytilaan pohjautuvaa tulevaisuuteen suuntaamista voidaan hahmottaa arvioimalla kriisien vaikutuksia. Esimerkiksi koronapandemian on todettu heikentäneen merkittävästi Euroopan unionin kykyä saavuttaa Agenda 2030:n tavoitteet aikataulussa. On esitetty, että tavoitteiden saavuttaminen aikataulussa edellyttää Euroopan unionilta nopeita toimia ja investointeja erityisesti ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi, köyhyyden poistamiseksi ja eriarvoisuuden vähentämiseksi. (Brzyska & Szamrej-Baran 2023.)

Tällaisten kriisien vaikutukset kestävä kehityksen toteutumiseen heijastuvat Barryn, Baxterin ja Dunphyn (2004) ajatusmalliin, joka korostaa Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden taloudellista ja yhteiskunnallista organisoitumiskykyä kestävä kehityksen haasteisiin vastaamiseksi. Tällöin toimivat talousjärjestelmät ja yhteiskunnalliset rakenteet voidaan nähdä vakauttavina tekijöinä mahdollisten tulevien kriisien hallitsemisessa ja tulevaisuuden toimintaohjelmien tehostajina. Toimintaohjelmien syväluotaavuudesta ja aikajänteistä on tulkittavissa, että kriisejä odotetaan syntyvän tulevaisuudessakin. Tällaisen ajatusmallin ydinviestien hahmottaminen kannustaa yrityksiäkin liiketoiminnan kehittämiseen erilaisiin tulevaisuuden kehityskulkuihin varautumiseksi.

Kokonaisuutena tarkasteltuna kestävä kehityksen aihepiirin elinkaari 1970-luvulta nykyhetkeen vaikuttaa mukailevan lisääntyvästä tietoisuudesta kumpuavaa toiminnallisuutta haasteisiin vastaamiseksi. Toisaalta kyvykkyys ja resurssit toimintaohjelmien tavoitteiden toteuttamiseksi sekä erilaiset kriisit ovat ajan mittaan muovanneet suhtautumista kestävä kehityksen periaatteiden tarpeellisuuteen. Tältä pohjalta on nähtävissä, että vaikka kestävä kehitys jakautuu ekologiseen, taloudelliseen, sosiaaliseen ja kulttuuriseen ulottuvuuteen, sen yhteiskunnallinen olemus kytkeytyy talouden ylläpitämiseen ja kestävyden turvaamiseen. Tällöin yrityksenkin liiketoiminnan parantaminen kestävä kehityksen periaatteita soveltamalla näyttäytyy mahdollisena.

2.2 Kestävästä kehityksestä vastuullisuuden ymmärtämiseen

Kestävä kehitys ja sen ulottuvuudet asettavat suuntaviivat vastuullisuudelle. Tällöin vastuullisuus nähdään erityisesti kestävä kehityksen edistämisenä erilaisissa toimintaympäristöissä, jotka voidaan luokitella kestävä kehityksen ulottuvuuksiin. Toimintaympäristöjen ja edistämistoimien muotoutumista ohjaavat moraalit, etiikka ja arvot. Näiden ohjaavien tekijöiden lisäksi vastuullisuus syntyy

kannustimista, jotka jakautuvat taloudellisiin, julkishallinnollisiin, sidosryhmälähtöisiin ja eettisiin kannustimiin. Vastuullisuus näyttäytyy näistä lähtökohdista tarkasteltuna arvottamisen kohteena. (Rohweder 2004.)

Olenainen kysymys vastuullisuutta pohdittaessa on, kuka on vastuussa kenelle ja mistä? Tämän kysymyksen yhdistäminen vastuullisuutta ohjaaviin suuntaviivoihin viitoittaa tarkastelemaan vastuullisuutta liiketoiminnan näkökulmasta, mikä havainnollistuu vastuullisuuden ja kestäväen kehityksen välisestä yhteydestä (Joutsenvirta, Halme, Jalas & Mäkinen 2011, 13). Käytännössä vastuullisuus näyttäytyy yrityssektorilla erilaisten ohjelmien ja säännösten noudattamisena sekä sidosryhmäajateluun perustuvana strategiana. Tällöin vastuullisuus liitetään usein liiketoiminnallisen hyödyn ja voiton tavoitteluun. Liiketoiminnallista hyötyä ja voiton tavoittelu punnitaan muun muassa kustannusten ja kilpailukyvyyn näkökulmista, mikä johtaa välineelliseen suhtautumiseen. Välineellinen suhtautuminen on yritys näkökulmassa liiketoimintahyötyihin keskittyvää, kun taas yhteiskunnan kannalta vastuullisuudessa on kyse avarakatseisuudesta. Näiden katsantokantojen yhteensovittaminen kuvaa yritysten pyrkimystä yhteiskunnalliseen hyväksyntään. (Joutsenvirta, Halme, Jalas & Mäkinen 2011, 15–16.)

Yritysnäkökulmaa voidaan laajentaa ajatusmallilla, jossa vastuullisuus rakentuu yrityksen kannalta arvojen, yrityskulttuurin, toimintatapojen ja päätöksenteon perustaan. Nämä kulmakivet kytkeytyvät taloudelliseen, ympäristölliseen ja sosiaaliseen toimintaympäristöön, ja näistä yhtymäkohdista viestitään yrityksen omistajille, työntekijöille, asiakkaille ja sijoittajille. Näin ollen vastuullisuudessa on kyse tekojen ja toiminnan konkretisoimisesta viestinnän keinoin. (Liappis, Pentikäinen & Vanhala 2019, 7.)

Porter ja Kramer (2011) ovat kuitenkin osoittaneet, että yritysnäkökulma ei rakennu ainoastaan yrityksen omien arvojen, yrityskulttuurin, toimintatapojen ja päätöksenteon perustaan. Yrityksen pitkän aikavälin menestyksen taustalla ovat tässä mielessä laajat vaikutukset, jotka syntyvät yritystoiminnan ja yhteiskunnan yhteistoiminnasta. Tältä pohjalta on syntynyt käsite yhteisen arvon luonnista. (Porter & Kramer 2011.) Yhteisen arvon luonnin käsitteeseen voidaan liittää myös ajatus yrityksen arvonmuodostuksesta, joka pohjautuu yrityksen yhteiskunnalliseen asemoitumiseen kilpailuedun ja edelläkävijyyden näkökulmista (Koipijärvi & Kuvaja 2020, 25).

Vaikka vastuullisuuden käsitettä voidaan pohjustaa kestäväen kehityksen asettamalla suuntaviivoilla, yksiselitteinen määritelmä ei ole vahvistunut yksityisen, julkisen ja kolmannen sektorin yhteiseen käyttöön. Lähtökohtana tarkastelussa on kuitenkin usein ajatus yrityksien vaikutuksesta yhteiskuntaan. Tällöin kysymys, mistä yritykset ovat vastuussa, on esillä. (Blowfield & Murray 2014, 6–7.)

Yksiselitteisyyden puute näyttäytyy yritysten ja yhteiskunnan välisenä vastakkainasetteluna, jonka taustalla on lainsäädännön noudattaminen. On esitetty, että vastuullisuuden voidaan katsoa alkavan lainsäädännön rajojen päättyessä. Tällöin vastuullisuuden määritelmän muodostamisessa on johdonmukaista keskittyä yritysten positiivisiin yhteiskuntavaikutuksiin ja lakisäateisten velvoitteiden täyttämiseen. Toisaalta vastuullisuutta voi lähestyä taloudellisesta näkökulmasta siten, että pyrkimyksenä on toivottujen ja tehokkaiden kaupallistettujen ratkaisujen tuottaminen sosiaalisiin ja ympäristöllisiin haasteisiin vastaamiseksi. Tällaiset lähestymistavat ohjaavat hahmottamaan vastuullisuuden

lainsäädännön määrittämäksi ja vapaaehtoisuuden ja itsesääntelyn ohjaamaksi toiminnaksi. (Blowfield & Murray 2014, 6–7.)

Organisaatioiden toiminnassa on olennaista vastuun johtaminen ja organisoiminen. (Blowfield & Murray 2014, 12.) Vastuun johtamiseen ja organisoimiseen voidaan soveltaa Carrollin (1979) mallia vastuullisuuden luokittelusta. Tässä mallissa taloudellinen vastuu muodostaa perustan, jota seuraa lainsäädännön noudattamisen vastuu. Lainsäädännöllistä vastuuta täydentää eettinen vastuu ja mallin neljännen osan täyttää harkinnanvarainen vastuu.

Tällainen luokittelu teoreettisen viitekehyksen näkökulmilla pohjustettuna antaa ymmärtää, että vastuullisuudessa on yrityksen näkökulmasta kyse taloudellisen vastuun kantamisesta lainsäädäntöä noudattamalla. Taloudellisen vastuun kantamista voidaan lisäksi edistää toimimalla eettisesti ja sisällyttämällä liiketoimintaan vapaaehtoisia kestävästä kehitystä edistäviä toimia. Vastuullisuuden keskiössä on tällöin kestävä kehityksen periaatteiden käytännön toteuttaminen, jolloin vastuullisuus on jaettavissa ympäristö-, sosiaaliseen ja hallinnon vastuuseen. Näin pohtien voidaan muodostaa näkökulma, joka keskittyy vastuullisuudesta raportointiin yrityksen liiketoiminnan kannalta. Tällöin raportointiin tulisi sisällyttää näkökulmat lainsäädännön noudattamisesta ja vapaaehtoisista toimista jakaen ne ympäristö-, sosiaaliseen ja hallinnon vastuuseen.

2.3 Ympäristövastuu

Euroopan unionin ja kansainvälisen lainsäädännön näkökulmasta ympäristövastuu ymmärretään sitoumusten noudattamisena. Sitoumukset ovat tässä yhteydessä sisällöltään tulkittavissa velvollisuuksiksi ehkäistä, vähentää ja hallita ympäristöön kohdistuvaa vahinkoa. Toisaalta sitoumukset voivat olla ympäristönsuojelua edistäviä. (Gouritin 2016, 36–37.) Tältä pohjalta ympäristövastuu on lainsäädännöllisesti tarkasteltuna sekä ympäristönsuojelua edistävää ja ympäristön suojelua itsessään.

Yrityksiä koskevan ympäristövastuun määrittely on monitulkintaista, kun tarkastelussa huomioidaan lainsäädännön ylittävät rajat. Tämän vuoksi ympäristövastuulle ei ole olemassa yleisesti hyväksyttyä määritelmää. (Liappis, Pentikäinen & Vanhala 2019, 111.) Ympäristövastuun kuvataan koostuvan yritysten luonnonvarojen säästävästä ja ympäristöystävällisyyttä korostavasta pyrkimyksestä. Tämä pyrkimys käsittää niin maan, veden kuin ilmankin suojelun. (Harmaala & Jallinoja 2012, 22.) Tähän pyrkimysnäkökulmaan voidaan yhdistää ympäristövastuun keskeisenä pidetyt piirteet luonnonvarojen tehokkaasta ja säästäväisestä käytöstä sekä vastuusta tuotteen koko elinkaaren ympäristövaikutuksista ja toiminnan arvoketjusta (Niskala, Tarna-Mani, Puroila & Pajunen 2019, 21).

Kokonaisvaltaisena pyrkimyksenä ympäristövastuu voidaan jakaa välittömiin ja välillisiin vastuisiin. Välitön vastuu kytkeytyy yrityksen aiheuttamiin ympäristöongelmien ja -riskien hallintaan sekä luonnonvarojen kestäväan käyttöön. Välillinen vastuu puolestaan kytkeytyy yritysten toimintojen ulkoistamiseen. Tämän lisäksi välillinen vastuu voi ilmetä luonnon monimuotoisuuden turvaamisena ja luonnonsuojeluhankkeisiin osallistumisena. (Rohweder 2004, 99–100.)

Sekä lainsäädännöllisestä että sen rajat ylittävästä lähtökohdasta pohtien ympäristövastuu on ympäristöstä huolehtimista. Tämän huolehtimisen taustalla vaikuttavat velvollisuuden ja vapaaehtoisuuden ohjaamat tilanteet sekä yrityksen ja toimialan mukaiset intressit. Nämä piirteet kokonaisuutena

asettavat ympäristövastuun soveltamisen viitekehykseen, jossa sen ymmärtämistä käytännössä voidaan pohjustaa kestävän kehityksen ja vastuullisuuden periaatteiden yhteyksillä.

2.4 Sosiaalinen vastuu

Sosiaalinen vastuu voidaan laajimmillaan käsittää yritysten, valtioiden, hallitusten ja yksittäisten kansalaisten väliseksi vastuun kannoksi. Tällä tarkoitetaan yrityksen toiminnasta aiheutuvia sosiaalisia vaikutuksia. Toisaalta sosiaalinen vastuu voidaan paikantaa tietyn maantieteellisen alueen vaikutusalueeseen, jolloin yritysten vaikutukset linjataan erityisesti paikalliseen ihmisryhmään. (Crowther & Rayman-Bacchus 2016, 2–3.) Sosiaalista vastuuta kuvailtaessa voidaan myös soveltaa kolmen yhteisen nimittäjän mallia. Tässä mallissa sosiaalinen vastuu voi olla yksilön vastuuta omista vaikutuksistaan yhteiskuntaan ja muihin ihmisiin. Toisena nimittäjänä on ihmisten välinen riippuvuussuhde, joka nojaa vastuuseen ihmisten välisestä kanssakäymisestä. Kolmantena osana mallissa on kokonaisvaltaisuuden korostaminen, jolla tarkoitetaan ihmiskunnan toimintamallien muuttamista sosiaalisen huolenpidon parantamiseksi. (Mulej & Dyck 2014.)

Tältä pohjalta sosiaalista vastuuta voidaan lähestyä niin yksilön, yhteisön kuin yrityksenkin näkökulmasta. Yhteistä näille lähestymis- ja määrittelytavoille on ihmisten toimintaan ja niiden vaikutuksiin keskittyminen. Tällöin sosiaalinen vastuu on mielletävissä yrityksen näkökulmasta ihmisryhmien huomioimiseksi sekä välittömästi että välillisesti, koska yrityksen toiminnan toteuttavat ihmiset ja toiminnan vaikutukset ulottuvat yrityksen ulkopuolisiin ihmisryhmiin.

2.5 Hallinnon vastuu

Hallinnon vastuulla tarkoitetaan yrityksen johdon ja hallituksen vastuuta yrityksen sidosryhmistä huolehtimiseksi. Tällöin hallinnon vastuun olennaisena tehtävänä on keskittyä hyvinvoinnin luomiseen. Tämän hyvinvoinnin luomisessa on otettava huomioon yrityksen sidosryhmien tarpeet ja odotukset. (Cockburn, Jahdi & Wilson 2015, 414.) Hallinnon vastuu voidaan myös rinnastaa hyvään hallintotapaan, jossa hallitus on riippumaton ja moninainen, johdon palkitseminen ja veronmaksu vastuullisesti toteutettu sekä korruption ja lahjonnan mahdollisuudet estetty. (Liappis, Pentikäinen & Vanhala 2019, 73.) Tällaiset osatekijät mahdollistavat kuvailun, mutta ne eivät kuitenkaan avaa yksiselitteistä määritelmää hallinnon vastuusta. Kuritun ja Rankisen (2023) mukaan hallinnon vastuu näyttäytyykin laajana kokonaisuutena, jota leimaa huolellisuusperiaatteen ohjaus. Tämän vuoksi hallinnon vastuu on monitahoinen käsite, sillä vastuun voidaan ymmärtää käsittävän kaiken toiminnan, josta yrityksen johto ja hallinto ovat vastuussa.

Vastuullisuuden johtaminen voidaan yhdistää hallinnon vastuuseen, jolloin sen johtaminen ja organisointi on jaettavissa neljään osa-alueeseen. Näistä osa-alueista ensimmäinen liittyy yrityksen hallituksen kokoonpanoon ja vastuullisuusosaamiseen. Toiseksi osa-alueeksi ymmärretään yrityksen johtoryhmään kuuluva vastuullisuusasioista vastaava johtaja. Kolmas osa-alue korostaa yrityksen vastuullisuusryhmän tai -verkoston merkitystä ja neljännessä osa-alueessa huomioidaan yrityksen ulkopuolisten asiantuntijoiden hyödyntäminen. (Koipijärvi & Kuvaja 2020, 121–122.) Nämä neljä osa-aluetta muodostavat kokonaisuuden, joka kuvastaa vastuullisuuden johtamisen merkitystä hallinnon vastuun näkökulmasta. Vastuullisuuden johtaminen voidaan näin ollen ymmärtää hallinnon vastuun perusteiden rakentamisena, ylläpitämisenä ja kehittämisenä. Tässä mielessä hallinnon vastuun

merkitys yrityksen vastuullisuuden kokonaisuudessa on sekä huolehtimista yhdestä vastuullisuuden ulottuvuudesta että vastuullisuuden kokonaisuuden hallitsemista, seuranta ja ohjaamista.

Hallinnon vastuun aihepiirissä on tunnistettavissa huolellisuusvelvoitteen piirteitä. Huolellisuusvelvoitteen mukaan yrityksen johdon on toimittava huolellisesti ja edistettävä yhtiön etua. Tämän velvoitteen täyttämiseksi yrityksen johdon ja hallituksen on hankittava riittävät tiedot yhtiön edun mukaisten päätösten tekemistä varten. Riittävien tietojen hankkiminen on yhteydessä vastuullisuuteen liittyvien riskien tunnistamiseen ja liiketoimintamahdollisuuksien hahmottamiseen niin yrityksen omassa toiminnassa kuin sen yhteistyöverkostoissakin. Riskien tunnistaminen ja liiketoimintamahdollisuuksien hahmottaminen vastuullisuuden asiayhteydessä asettavat hallinnon vastuun toteuttamiselle strategisen merkityksen, sillä riskien ja liiketoimintamahdollisuuksien kartoittamisella on yhteys kansallisten, kansainvälisten ja toimialakohtaisten kehityskulkujen huomioimiseen sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä. (Juutinen 2016, 44–45.)

Näiden näkökulmien pohjalta hallinnon vastuu näyttää olennaisena vastuullisuuden osa-alueena, joka voidaan käsittää niin yksittäisinä vastuullisuutta edistävinä toimenpiteinä, vastuullisuuden ulottuvuutena kuin yrityksen vastuullisuuden johtamisena ja organisointinakin. Tällöin hallinnon vastuun voidaan katsoa olevan yrityksen vastuullisuuden keskiössä, ja vastuullisesti toimivalla hallinnolla voidaan mahdollistaa yrityksen ympäristö- ja sosiaalisen vastuun toteutuminen. Tämän vuoksi yrityksen johtoryhmän ja hallitusten jäsenten vastuullisuusosaamisella ja arvomaailmalla on merkittävä ja laaja-alainen vaikutus yrityksen toimintakykyyn.

3 KESTÄVYYSRAPORTOINTI

Tässä luvussa keskitytään kestävyysraportoinnin tarkasteluun, joka alkaa kestävyysraportoinnin määritelmän ja toteuttamisvaihtoehtojen näkökulmista. Näiden lisäksi käsitellään hyvän kestävyysraportoinnin keskeisiä ominaisuuksia ja liiketoiminnallista hyötyä. Nämä osa-alueet alustavat EU:n kestävyysraportointidirektiivin tarkastelua, joka muodostaa tämän luvun keskeisen sisällön. Kestävyysraportointidirektiivin tarkastelu on jaettu direktiivin vaikutukseen ja voimaantumoon, direktiivin keskeiseen asiiasältöön, kaksinkertaisen olennaisuuden periaatteeseen ja raportointimallin soveltamiseen. Lainsäädännöllisten lähtökohtien jälkeen tämän luvun viimeisenä osana käsitellään kestävyysraportointiin liittyviä vapaaehtoisia standardeja eurooppalaisen pörssiyrityksen näkökulmasta.

3.1 Miten kestävyysraportointi määritellään?

Kestävyysraportoinnin määrittelyä ohjaa moniulotteinen asiayhteys, joka voidaan yhdistää sidosryhmäyhteistyöhön ja viestintään yrityksen strategiasta, painopisteistä ja toimintamalleista, joita tarkastellaan vastuullisuuden näkökulmasta. Näiden yhtymäkohtien ohella määritelmän tarkasteluun voidaan liittää yrityksen suoriutuminen ja yritystoiminnan vaikutukset vastuullisuuden kannalta. Lisäksi kestävyysraportoinnin voidaan katsoa ilmentävän yrityksen ja kestävän kehityksen välisiä riippuvuussuhteita. (Laine, Tregidga & Unerman 2022, 83.)

Strategisessa asiayhteydessä kestävyysraportointia luonnehditaan päätökseksi viestiä yrityksen vastuullisuustiedoista. Tämä luonnehdinta liittyy kestävyysraportoinnin johtamisen välineeksi, jolla selvitetään yrityksen vastuullisuuden toimintamalleja sidosryhmille. (Niskala, Tarna-Mani, Puroila & Pajunen 2019, 110–111.) Johtamisvälineeseen perustuvan lähtökohdan lisäksi vastuullisuudesta raportointi voidaan määritellä viestinnälliseksi toimiksi, jotka liittyvät erityisesti ympäristön suojeluun ja sosiaalisiin ulottuvuuksiin. Tällöin raportointi keskittyy yhteiskunnan odotuksiin ja vaatimuksiin yrityksen toimista, joilla ei ole yksiselitteisiä taloudellisia vaikutuksia. (Cornelissen 2017, 278.)

Vastuullisuuden määrittelyn moniulotteinen asiayhteys ja viestinnällisyyden yhdistäminen johtamisvälineeseen antavat ymmärtää, että kestävyysraportoinnin määritelmä on yhteiskuntavastuun aihepiirissä. Tämän voidaan katsoa johtavan niin määritelmän monitulkintaisuuden kuin kestävyysraportoinnin vapaaehtoisuudenkin korostumiseen. Vapaaehtoisuuden pohjalta yrityksellä on mahdollisuus jättää noudattamatta vastuullisia toimintamalleja yhteiskunnan odotuksista ja vaatimuksista huolimatta. Toisaalta vapaaehtoisuus avaa mahdollisuuden toimia vastuullisemmin kuin muut saman toimialan ja suuruusluokan yritykset. Tällaisella kilpailijoista erottautumisella voidaan katsoa olevan yhteys yrityksen kilpailukykyyn kasvattamiseen.

Kestävyysraportoinnin määritelmää voidaan lähestyä sen tärkeimmän tehtävän hahmottamisesta. Esimerkiksi Kuritun (2018, 7) mukaan kestävyysraportoinnin tärkein tehtävä kytkeytyy olennaisen tiedon välittämiseen ja ymmärryksen lisäämiseen yrityksen toiminnasta, tavoitteista ja saavutuksista. Olennaisen tiedon periaatetta soveltaa myös White (2016, 13), joka kuvailee kestävyysraportoinnin tuottaman tiedon mahdollistavan yrityksen liiketoiminnan kehittämisen taloudellisella, sosiaalisella ja ympäristöllisellä osa-alueella. Tällainen yhtymäkohta on havaittavissa Laineen, Tregidgan ja Unermanin (2022, 46–48) näkemyksistä, joissa kestävyysraportoinnin kuvataan mahdollistavan yrityksen ja sen sidosryhmien välisten näkemyserojen yksilöimisen ja yhteistyön syventämisen. Nämä

lähestymistavat havainnollistavat kestäväen kehityksen ulottuvuudet kattavan olennaisen tiedon hyödyntämisen ja liiketoiminnan kehittämisen välistä yhteyttä.

Näkökulmat kestävyysraportoinnin määritelmästä tuottavat näkemyksen, jossa vastuullisuuden periaatteet yhdistyvät viestinnän, johtamisen ja liiketoiminnan kehittämisen soveltamiseen yritystoiminnassa. Tältä pohjalta kestävyysraportointi voidaan mieltää sekä kokonaisvaltaisena että tiettyyn tarkoitukseen soveltuvana työkaluna yrityksen kehityskaaren ohjaamiseksi ja seuraamiseksi. Yleisenä näkemyksenä kuitenkin on, että kestävyysraportoinnilla on tarkoitus heijastaa yrityksen toimintaa kestäväen kehityksen ulottuvuuksista.

3.2 Miten kestävyysraportointi voidaan toteuttaa?

Viestinnällisestä näkökulmasta tarkasteltuna kestävyysraportointiin on yhdistettävissä kolme vaikutavuusarvoltaan erilaista strategiaa. Yksi näistä strategioista keskittyy tiedottamiseen, jolloin vastuullisuuden liittyviä asioita tuodaan objektiivisesti julki raportin muodossa. Toisessa strategiavaihtoehdossa huomioidaan sidosryhmiltä saadut palautteet ja mielipiteet yrityksen kestävyysraportoinnin kehittämiseksi. Kolmas strategiavaihtoehto sitouttaa sidosryhmät vastuullisuus- ja strategiatyöhön, jonka toteuttamisessa hyödynnetään keskustelua ja kehitystoimintaa. (Cornelissen 2017, 259.)

Erialaisten strategiavaihtoehtojen vuoksi kestävyysraportoinnin toteuttamisen tarkoituksesta vallitsee näkemyseroja. Raportointia voidaan hyödyntää niin viestinnän työkaluna kuin täsmällisenä kirjanpitolisena koosteenakin menneestä tilikaudesta. Näkemyksen mukaan kestävyysraportoinnissa yhdistyvät katsaus menneeseen ja yrityksen saavutuksiin ja tulevaisuuteen. (Kurittu 2018, 178.) Näkemyseroista huolimatta kestävyysraportoinnin toteuttamisen perusta pohjautuu kestäväen kehityksen periaatteiden sisällyttämiseen yrityksen toimintamalleihin, joita kehitetään sidosryhmien odotusten mukaisesti (Herremans 2020). Tämän tarkoituksena on tuottaa tietoa yrityksen toiminnasta myös muista kuin taloudellisista näkökulmista (White 2016). Sidosryhmien odotusten mukainen kehittäminen vaatii yritykseltä aktiivista osallistumista vastuullisuustyöhön. Tällä periaatteella on mahdollista vastata yhteiskunnan asettamiin vastuullisuuden kehityskulkuihin. (Herremans 2020.)

Aktiiviseen vastuullisuustyöhön osallistumisen lisäksi tarvitaan johtamisjärjestelmä, joka tukee käytännön toimien toimeenpanoa ja systemaattista säännöllistä raportointia. Tätä systemaattista raportointia, joka perustuu standardeihin ja lainsäädäntöön, kutsutaan kestävyysraportoinniksi. Kestävyysraportointi on tässä mielessä tiedon välittämisen väline, jolla sidosryhmät voivat arvioida yrityksen vastuullista toimintakykyä käytännössä. Lisäksi kestävyysraportointi mahdollistaa yrityksen ja sidosryhmien välisen sitoutumisen, luottamuksen ja yhteistyön rakentamisen. (Herremans 2020.)

Ulkoisten näkökohtien ohella kestävyysraportointi nähdään yrityksen sisäisen kehittämisen työkaluna. Sisäiseen kehittämiseen tarvittavaa tietoa yrityksen vastuullisuusvaikutuksista saadaan prosessien, tuotteiden, palveluiden ja toimintojen osa-alueilta. Tämä auttaa yritystä tunnistamaan kehityskohteita, joita parantamalla liiketoiminnan kestävyttä voidaan edistää. (White 2016, 13.)

Havainnot kestävyysraportoinnin toteuttamisen tarkoituksesta ja ulkoisista ja sisäisistä näkökohdista viestivät kestävyysraportoinnin muodostavan tietopohjan yrityksen toiminnan kehittämiseksi vastuullisuuden näkökulmasta. Tällaisen tietopohjan muodostuminen herättää samalla ajattelemaan yrityksen kestävyysraportoinnin tarkoituksensa ja toteuttamistapaa. Kestävyysraportin toteuttaminen

näyttäytyy esimerkiksi siten, että lopputuloksena on yksi vuosittain julkaistava asiakirja, joka kohdennetaan yrityksen kaikkien sidosryhmien tarpeisiin.

3.3 Hyvän kestävyysraportoinnin keskeiset ominaisuudet

3.3.1 Johdonmukaisuus ja toimialakohtaisuus

Yleisesti tarkastellen kestävyysraportointiin voidaan soveltaa tilivelvollisuuden käsitettä, jolloin kestävyysraportointi tuottaa olennaisuusperiaatteen mukaisesti tietoa yrityksen tavoitteista, saavutuksista sekä positiivisista ja negatiivisista vaikutuksista ympäristöön ja yhteiskuntaan (Harmaala & Jallinoja 2012, 222). Tällaiseen tilivelvollisuuteen perustuvaan ajatukseen vastaamiseksi hyvästä kestävyysraportista on tunnistettavissa tiettyjä rakenteellisia ja sisällöllisiä ominaisuuksia. Näiden ominaisuuksien saavuttamiseksi suositellaan johdonmukaisuuteen perustuvaa kestävyysraportointia, jossa terminologiset valinnat ovat tietoisia päätöksiä. Lisäksi johdonmukaisuuden nähdään mahdollistavan kestävyysraportoinnin kehittämisen. (Juutinen 2016, 25.)

Johdonmukaisuus toteutuu raportoinnin prosessimallin avaamisella. Prosessikuvauksessa tulisi esittää tavoitteiden määrittely, kohderyhmien esittely, viestintämenetelmien suunnittelu, viestinnän toteuttaminen ja palautteiden kerääminen ja analysointi. (Harmaala & Jallinoja 2012, 162–163.) Toisaalta johdonmukaisuutta voidaan rakentaa esimerkiksi toimialan huomioimisella ja sektorikohtaisten vastuullisuuskysymysten tarkastelulla (Juutinen 2016, 30).

Johdonmukaisuus yhdistetään myös raportin rakenteeseen, jossa tulisi esiintyä yrityksen taustatiedot, toimintaympäristön kuvaus, liiketoiminnalliset riskit ja mahdollisuudet, johtamistapa, sidosryhmäyhteistyön toimintaperiaatteet sekä olennaiset teemat toimialan ja yrityksen mukaan. (Kurittu 2018, 154–161.) Toimiala- ja yritysokohtaisuus heijastaa tietyn ajankohdan vaatimuksia ja haasteita. Tässä heijastumassa syntyy kattava ja tasapainoinen kuva yrityksen pyrkimyksestä vastuullisuuteen. Tasapainolla tarkoitetaan onnistumisten ja epäonnistumisten esiintymistä kerronnassa rehellisesti ja avoimesti. (Liappis, Pentikäinen & Vanhala 2019, 225.)

Näiden kestävyysraportointia kuvastavien ominaisuuksien pohjalta johdonmukaisuus ja toimialakohtaisuus näyttäytyvät raportoinnin perustan luomisen edellytyksinä. Tämän havainnon huomiointi avaa mahdollisuuden niin yksittäisen kestävyysraportin kuin pitkäjänteisen vastuullisuusviestinnänkin rakentamiseen. Toisaalta johdonmukaisuus ja toimialakohtaisuus avaavat näkökulmia kestävyysraportoinnin vaatimusten seurantaan ja kehittämiseen niin yrityksen toimintamallien, kilpailijoiden liiketoiminnan kuin toimialankin muutosnäköyksiä. Toisin sanoen johdonmukaisen ja toimialaan sidotun raportin ajankohtaista toimivuutta voidaan luontevasti arvioida ja arvioinnin pohjalta kehittää.

Ajankohtaisen toimivuuden tarkasteluun voidaan yhdistää ajatus raportointitiheydestä. Vaikka kestävyysraportointi toteutetaan pääsääntöisesti vuosittain julkaistavana raporttina, hyvän kestävyysraportoinnin toteutumisen nähdään olevan mahdollista myös esimerkiksi osavuositteittain julkaistuna (Harmaala & Jallinoja 2012, 223). Tällainen osavuositteittäinen raportointitiheys voisi soveltua pörssiyrityksille, jolloin kestävyysraportti koostuisi esimerkiksi kvartaaleittain julkaistavista raporteista, jotka koottaisiin tilikauden päätyttyä yhdeksi raportiksi. Tällöin julkaistava tieto olisi ajantasaista, mikä mahdollistaisi tavoitteisiin sidotun kehityksen seurannan tilikauden aikana. Näin pohtien

johdonmukaisuuden ja toimialakohtaisuuden periaatteiden voidaan ajatella soveltuvan yksittäisen kestävyysraportin lisäksi yrityksen vastuullisuusviestintästrategiaan.

3.3.2 Avoimuus, rehellisyys ja helppolukuisuus

Avoimuus ja rehellisyys ovat uskottavuuden perusta, mikä näkyy muun muassa painopisteiden, tavoitteiden, saavutusten ja haasteiden avaamisena ongelmia peittelemättä. Käytännössä raportin tulisi konkretiaa korostamalla pyrkiä vastaamaan tavoitteiden saavuttamisen edistymiseen. (Liappis, Pentikäinen & Vanhala 2019, 224.) Avoimuus ja rehellisyys ovat yhteydessä helppolukuisuuteen, jolla viitataan helposti ymmärrettäviin ja käytettäviin tietoihin sekä raportin löydettävyyteen. Lisäksi visuaalisuuden, havainnollistamisen, konkretisoinnin, otsikoinnin ja kaavioiden nähdään parantavan helppolukuisuutta. Tietojen käytettävyyttä parantavat puolestaan linkit ja hakutoiminnot raportin sähköisessä versiossa sekä raportin latausmahdollisuus. (Kurittu 2018, 162–163.)

Avoimuutta, rehellisyyttä ja helppolukuisuutta voidaan tarkastella myös rakenteellisesta näkökulmasta. Tällöin hyvässä kestävyysraportoinnissa esiintyvät tavoitteiden asettaminen, tavoitteisiin sidotut tunnusluvut ja mittarit, raportointiprosessin avaaminen, toimintatavat datan keräämisessä ja koostamisessa sekä tunnuslukujen mittaustulosten tulkinta. Lisäksi näissä rakenteellisissa osissa avoimuuden, rehellisyyden ja läpinäkyvyyden tulisi olla sidosryhmien tarpeiden mukaisia. (Juutinen 2016, 240–241.)

Pörssiyhtiön näkökulmasta kestävyysraportointiin voidaan soveltaa ESG:hen (environment, social, governance) nojautuvaa rakennetta. Tällaisen raportointirungon nähdään toimivan sidosryhmien tarpeiden mukaisuuteen vastaamisessa. Erityisesti sijoittajien tarpeiden huomioimiseen sovelletaan ESG-pohjaista raportointia. Tällöin raportti on rakennettu ympäristö-, sosiaali- ja hallintoasioihin jakautuvaksi kokonaisuudeksi. (Juutinen 2016, 242–243.)

Vaikka avoimuus, rehellisyys ja helppolukuisuus voidaan esittää erillisinä hyvän kestävyysraportoinnin ominaisuuksina, niiden voidaan myös tulkita täydentävän johdonmukaisuuden ja toimialakohtaisuuden periaatteita. Tämä havainto antaa ymmärtää, että johdonmukaisuus ja toimialakohtaisuus mahdollistavat avoimuuden, rehellisyyden ja helppolukuisuuden toteutumisen raportoinnissa. Tästä huolimatta niiden toteutumisen varmistamiseksi on olemassa tiettyjä rakenteellisia valintoja ja muutoseikkoja, joilla kestävyysraportoinnin laatua voidaan parantaa.

3.3.3 Konkretisointi

Konkretisointi voidaan toteuttaa kestävyysraportoinnissa sisällyttämällä raporttiin puheenvuoroja, tapausesimerkkejä ja haastatteluita myös kriittisestä näkökulmasta. Toisaalta taulukoiden ja luetteloiden käyttämisen sidosryhmittäin nähdään heikentävän raportin laatua. Taulukoiden hyödyntämistä suositellaan sen sijaan lukujen esittämisessä leipätekstistä poimittuina. (Kurittu 2018, 166–168.)

Kaavioiden toteuttamisvaihtoehdot vaikuttavat kestävyysraportoinnin onnistumiseen. Esimerkiksi pylväskaavioiden koetaan toimivan kuvattaessa kehittymistä tavoitteeseen sitoen, kun taas piirakka-kaavion hyödyntämistä suositellaan tilanteessa, jossa tavoitetta ei ole määritettävissä. Näitä

kaaviovalintoja voidaan havainnollistaa esimerkiksi päästöjen vähentämiseen liittyvillä tavoitteilla ja henkilöstöjakauman esittämisellä. (Kurittu 2018, 173.)

Konkreettiset teot ja tavoitteet sekä näkyvyys voidaan yhdistää sidosryhmäyhteistyöhön ja siitä saavutaviin hyötyihin. Hyötyjen ja vaikutusten hahmottamiseksi voidaan tehdä sidosryhmäkartoitus ja -esittely. Sidosryhmien luokittelu on suositeltavaa tehdä merkityksen mukaan, jolloin avainsidosryhmien vaikutukset korostuvat. (Liappis, Pentikäinen & Vanhala 2019, 222–223).

Konkretisointi heijastuu näin ollen sidosryhmäyhteistyöhön, jolloin kestävyysraportoinnin toimivuuden kannalta on keskeistä hahmottaa olennaisuuden soveltamisen merkitys. Tällä tarkoitetaan kestävyysraportoinnin käyttötarkoitusta, joka voidaan suunnata joko viestinnän työkaluksi tai täsmälliseksi kirjanpidolliseksi koosteeksi. (Kurittu 2018, 178.) Konkretisoinnin ja olennaisuuden varmistamisen tukena voidaan soveltaa Global Reporting Initiativen (GRI) tarjoamaa viitekehystä. Tämän on todettu edesauttavan raportoinnissa onnistumista, sillä GRI:n standardit ohjaavat raportoimaan tiettyistä teemoista, joihin voidaan liittää konkreettisia esimerkkejä yrityksen toimintamalleista. (Liappis, Pentikäinen & Vanhala 2019, 226.)

Konkretisointi näyttäytyy tältä pohjalta viestinnällisinä valintoina kestävyysraportoinnin luotettavuuden parantamiseksi. Erityisesti yrityksen ulkopuolisen näkemyksen havainnollistava ja visualisoitu esittäminen on tällöin avainasemassa. Kestävyysraportoinnin ja konkretisoinnin välisestä yhtymäkohdista on myös havaittavissa, että raportin viestinnällistä arvoa on mahdollista kasvattaa konkreettisten esimerkkien lisäämisellä. Tämä havainto viittaa kestävyysraportoinnin olevan yhteydessä viestinnän objektiivisuutta korostaviin piirteisiin luotettavuuden parantamiseksi.

3.3.4 Luotettavuus

Vaikka konkretisoinnin on todettu olevan yksittäinen luotettavuuden parantamisen väline, kestävyysraportoinnin luotettavuuden arviointia voidaan lähestyä kokonaisvaltaisesti. Kokonaisvaltaista lähestymistapaa tarkasteltaessa kestävyysraportoinnin luotettavuuteen vaikuttavat tekijät ovat jaettavissa kahdeksaan osa-alueeseen. Näistä kahdeksasta osa-alueesta neljä ensimmäistä keskittyvät sidosryhmien huomioimisen systemaattisuuteen, olennaisten vastuullisuusaiheiden määrittämiseen, ymmärrettävyyteen raportin käyttäjien näkökulmasta sekä kestävyysraportoinnin antaman kuvan täydellisyyteen ja selkeyteen. Jälkimmäiset neljä osa-aluetta puolestaan liittyvät rehellisyyteen raportin käyttäjien näkökulmasta, yleisesti hyväksytyjen raportointiperiaatteiden noudattamiseen sekä ulkoiseen varmennukseen ja varmennukseen liittyvien periaatteiden tuntemukseen. (Niskala, Tarna-Mani, Puroila & Pajunen 2019, 356.)

Ulkoinen varmennus on tällöin nähtävissä yhtenä hyvän kestävyysraportin keskeisenä ominaisuutena sen luotettavuutta ja yhdenmukaisuutta parantavan vaikutuksen vuoksi. Kestävyysraportin tiedot voidaan suhteuttaa ulkoisella varmennuksella ymmärrettävään vertailukohtaan, mikä kiinnittää huomion raportin yleistajuisuuteen. (Harmaala & Jallinoja 2012, 224.) Käytännössä ulkoinen varmennus ilmenee kestävyysraporttiin liitetystä varmennuslausunnosta. (Niskala, Tarna-Mani, Puroila & Pajunen 2019, 368).

Laadullisten ominaisuuksien näkökulmasta kestävyysraportoinnin luotettavuuteen vaikuttavat erityisesti olennaisuus, kattavuus, oikeellisuus ja vertailukelpoisuus (Niskala, Tarna-Mani, Puroila &

Pajunen 2019, 357). Toisaalta hyvä kestävyysraportti on kuvailtavissa oikeellisuuden, olennaisuuden ja vertailukelpoisuuden avainsanoilla (Liappis, Pentikäinen & Vanhala 2019, 225). Nämä avainsanat ja laadulliset ominaisuudet kiteyttävät hyvän kestävyysraportin ominaisuuksien sisällön osa-alueittain.

3.4 Hyvän kestävyysraportoinnin liiketoiminnallinen hyöty

Liiketoiminnallinen hyöty hyvän kestävyysraportoinnin toteuttamisesta kytkeytyy yrityksen taloudelliseen menestymiseen. Taloudellinen menestyminen nähdään muun muassa kannattavuutena ja osaketuottoina. Tämän kaltaisia liiketoiminnallisia hyötyjä on tutkittu laajasti, mutta tutkimustulokset kestävyysraportoinnin vaikutuksesta yrityksen taloudelliseen menestymiseen ovat ristiriitaisia. (Kallunki 2022, 224.)

Ristiriitaisuudesta huolimatta tieteellisten vertaisarvioitujen tutkimustulosten näkökulmasta tarkasteltuna hyvällä kestävyysraportoinnilla on havaittu olevan lukuisia positiivisia liiketoiminnallisia vaikutuksia. Esimerkiksi Fatemi, Glaum ja Kaiser (2018) ovat osoittaneet, että kestävyysraportoinnin toteuttamistavalla on vaikutusta yrityksen arvoon, ja että raportoinnilla voidaan lieventää heikkouksia ja heikentää vahvuuksia vastuullisuuden osa-alueella. Tämä viittaa erityisesti kestävyysraportoinnin toteuttamistapaan, jolla on merkitystä yrityskuvan muodostumiseen sidosryhmien keskuudessa. Tällöin hyvällä kestävyysraportoinnilla voidaan luoda tasapainoista yrityskuvaa ja kehittää liiketoimintaa vastuulliseksi, millä on vaikutusta yrityksen arvoon.

Toisaalta on myös osoitettu, että yrityksen heikko suoriutuminen vastuullisuusasioissa on yhteydessä taloudellisen suorituskyvyn laskuun. Tämän ilmiön on havaittu olevan maailmanlaajuinen ja kannustavan yrityksiä muuttamaan strategiaansa siten, että vastuullisia toimintatapoja ja niistä raportointia kehitetään entistä paremmiksi. (DasGupta 2022.) Tällaisilla tutkimustuloksilla voidaan tulkita olevan vaikutusta yritysten kilpailukykyyn. Näin ollen esimerkiksi samalla toimialalla toimivat saman kokoluokan yritykset voivat erottua edukseen hyvällä kestävyysraportoinnilla. Siksi kestävyysraportointiin panostaminen on nähtävissä liiketoiminnan kehittämisenä.

Hyvän kestävyysraportoinnin on osoitettu olevan maailmanlaajuisessa tarkastelussa yrityksille eduksi. Etujen on todettu liittyvän hyvään yrityskuvaan, joka mahdollistaa rahoituksen saamisen alhaisilla kustannuksilla, mikä tehostaa yrityksen arvon nousua. Hyvän kestävyysraportoinnin liiketoiminnallisten hyötyjen havaitsemisen yhteydessä on kuitenkin todettu, että positiiviset vaikutukset ovat arvokkaita erityisesti suurille yrityksille, joiden liiketoimintaan liittyy merkittäviä riskejä vastuullisuuden laiminlyönnistä. (Chen, Song & Gao 2023.) Tällaiset tutkimustulokset antavat ymmärtää, että kestävyysraportoinnin merkitys korostuu erityisesti suurilla pörssiyrityksillä, jotka ovat yhteiskunnallisesti ja sidosryhmiltään laaja-alaisia. Näin ollen kestävyysraportointiin panostaminen antaa pörssiyrityksille taloudellisen ja yrityksen menestymisen kannalta merkittävän kannustimen.

3.5 Euroopan unionin kestävyysraportointidirektiivi tulevaisuuden viitekehyksenä

3.5.1 Direktiivin vaikutus ja voimaantulo

Määrämuotoisuus, vertailukelpoisuus ja integroitavuus ovat tulevaisuudessa kestävyysraportoinnin keskiössä. Tämä ilmenee Euroopan unionin säätämästä kestävyysraportointidirektiivistä (CSRD),

joka velvoittaa yrityksiä sisällyttämään kestävyysraporttiin tietoja ja kuvauksia, jotka on raportoitava tietyssä muodossa. Käytännössä tiedot ja kuvaukset on sisällytettävä yrityksen toimintakertomukseen erillisenä osana. (Direktiivi 2022/2464/EU.)

Kestävyysraportointidirektiivin mukaan lakisäätöinen ja määrämuotoinen kestävyysraportointi koskee kaikkia pörssiin listattuja yhtiöitä ja kestävyysraportoinnin merkittävyys on verrattavissa tilinpäätösraportointiin. Tämä tarkoittaa, että kestävyysraportoinnilla on samat laatuvaatimukset ja vastuu kuin tilinpäätösraportoinnillakin. (Niskala & Palmuaro 2023.) Tällainen lakisäätöinen kestävyysraportointi velvoittaa eurooppalaisia pörssiyrityksiä sisällyttämään raporttiin tiedot ympäristö-, sosiaalisista ja henkilöstöasioista huolehtimisesta. Lisäksi eurooppalaiset pörssiyritykset ovat veloitettuja raportimaan toimenpiteistään ihmisoikeuksien kunnioittamiseksi sekä korruption ja lahjonnan torjumiseksi. (Kallunki 2022, 226.) Kestävyysraportoinnin vertautuminen tilinpäätösraportointiin on näin ollen tulkittavissa menettelyvaatimukseksi, jossa yrityksellä on oltava määrämuotoinen julkaistava raportti, jossa vastuullisuus- ja talousinformaatio yhdistyvät toimintakertomukseen.

Pörssiyritykset kuuluvat direktiivin noudattamisvelvollisuuden piiriin yleisen edun merkittävyyden vuoksi. Direktiivi on astunut voimaan 5.1.2023 ja muun muassa pörssiyrityksien on raportoitava sen mukaisesti tilikaudesta 1.1.2024–31.12.2024 alkaen. Tällöin direktiivin vaikutukset näkyvät vuonna 2025 julkaistavissa kestävyysraporteissa. (Direktiivi 2022/2464/EU.)

3.5.2 Yhteys kestävyysraportin tietopohjaan

Toimintakertomukseen sisällytettävät tiedot keskittyvät yrityksen toiminnan vastuullisuuden tarkasteluun. Tällaiset tiedot havainnollistavat, miten vastuullisuusasiat vaikuttavat yrityksen kehitykseen, tulokseen ja asemaan. Havainnollistamisen saavuttamiseksi tietoihin kytketään lyhyt kuvaus yrityksen liiketoimintamallista ja -strategiasta sekä niiden mukautumiskyvystä vastuullisuuteen liittyviin riskeihin. Tietojen hankkiminen ja todentaminen perustuvat yrityksen hallinnon, johdon ja valvontaelimien sekä työntekijöiden edustajien väliseen tiedonanto- ja keskusteluvelvollisuuteen. (Direktiivi 2022/2464/EU.)

Esitettävät tiedot konkretisoivat yrityksen vastuullisuusasioihin liittyviä mahdollisuuksia, suunnitelmia ja toimia. Tällaisen konkretisoinnin tarkoituksena on sovittaa yrityksen liiketoimintamalli ja -strategia kestäväan talouteen siirtymiseksi ja ilmastomuutoksen hillitsemiseksi. Ilmastomuutoksen hillitsemiseen liittyvä asiayhteys osoitetaan tasolla, josta käy ilmi yrityksen osallistuminen Yhdistyneiden kansakuntien Pariisin sopimuksen tavoitteeseen rajoittaa ilman lämpeneminen 1,5 celsiusasteeseen ja Euroopan unionin ilmastoneutraaliuden saavuttamiseen vuoteen 2050 mennessä. (Direktiivi 2022/2464/EU.)

Yrityksen liiketoimintamallin ja -strategian tietopohjaisessa esittelystä huomioidaan sidosryhmien etujen esittäminen. Samoin yrityksen strategian toteuttaminen kestäväan kehityksen edistämiseksi esitellään tietopohjaisesti. Lisäksi esitellään yrityksen hallinnon, johdon ja valvontaelimien jäsenille tarjottavat vastuullisuuden edistämiseen liittyvät kannustinjärjestelmät. (Direktiivi 2022/2464/EU.)

Direktiivissä esitetyt vaatimukset kestävyysraportoinnin tietopohjasta antavat käsityksen, joka asettaa yritykset osaksi kestäväan kehityksen yhteiskunnallista edistämistä. Tietopohjan voidaan ajatella heijastavan yrityksen asemaa, tulevaisuutta ja merkityksellisyyttä sen liiketoiminnallisten vaikutusten

kautta. Tällöin direktiivi ohjaa yrityksiä ja niiden toiminnan tarkastelua sekä yhteiskunnan ja lainsäädännön asettamien odotusten ja vaateiden näkökulmasta että yrityksen suunnan näyttämiseen vastuullisena toimijana. Tämä voi vaikuttaa yritysten liiketoimintamallien ja -strategian muuttumiseen.

3.5.3 Kuvaukset avoimuuden lisääjinä

Määrämuotoisen tietopohjan havainnollistamiseksi direktiivissä esiintyy vaatimuksia erilaisten kuvauksien sisällyttämisestä kestävyysraporttiin. Tällaiset tietopohjaan liitetyt kuvaukset syventävät ymmärrystä yrityksen toimintamalleista. Kuvausvaatimukset keskittyvät tavoitteiden, roolien, prosessien ja kartoitusten havainnollistamiseen. Kuvausten laatimiseen sovelletaan vaatimusta indikaattoreista, joilla tietopohjassa esitettyjen tietojen oikeellisuus voidaan osoittaa. (Direktiivi 2022/2464/EU.)

Direktiivin mukaan yritysten on lisättävä kestävyysraporttiin kuvaus aikasidonnaisista tavoitteista, jotka liittyvät yrityksen määrittämiin vastuullisuusasioihin. Tällaisia tavoitteita ovat esimerkiksi tavoitteet kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi. Tavoitekuvausten lisäksi yritysten on selvitettävä asetettujen tavoitteiden saavuttamisen edistymistä ja perustettava selvityksensä vakuuttavaan tietelliseen näyttöön. (Direktiivi 2022/2464/EU.)

Roolien kuvaamisella tarkoitetaan yrityksen hallinnon, johdon ja valvontaelinten tehtäviä vastuullisuuden osa-alueella. Tällaiset kuvaukset sisältävät selvitykset toimielimien asiantuntemuksesta ja osaamisesta tehtävien hoitamiseksi. Lisäksi kuvauksiin on liitettävä selvitys yrityksen toimintaperiaatteista vastuullisuuden edistämiseksi. (Direktiivi 2022/2464/EU.)

Prosessikuvaukset keskittyvät asianmukaisen huolellisuuden eli due diligencen toteutumiseen yrityksessä. Due diligence -prosessi tulee kytkeä yrityksen tapaan soveltaa vastuullisuuden edistämistä ja prosessia koskevien Euroopan unionin vaatimusten noudattamista. Tällaisen prosessikuvauksen ohella yritysten on raportoitava merkittävimmistä yrityksen toiminnan ja sen arvoketjun seurauksena syntyvistä haittavaikutuksista. Haittavaikutuksiin on keskityttävä tasolla, joka kattaa toimet niiden ehkäisemiseksi, lieventämiseksi, korjaamiseksi tai poistamiseksi. Lisäksi toimien tulokset ovat raportointitason vaatimuksena. (Direktiivi 2022/2464/EU.)

Vastuullisuustarkastelu tarkoittaa myös riskien kartoittamista. Riskien kartoittamiseen liittyvät kuvaukset ovat näin ollen osa direktiivin mukaista raportointia. Käytännössä riskien kartoittamisen tulee näkyä raportoinnissa yrityksen riippuvuussuhteiden ja riskien hallintatapojen selvittämisenä. (Direktiivi 2022/2464/EU.)

Kokonaisuutena tarkasteltuna kuvaukset tavoitteiden, roolien, prosessien ja kartoitusten tarkoituksena on havainnollistaa yrityksen esittämiä tietoja ja toimintamalleja. Vaatimukset tällaisista kuvauksista osoittavat direktiivin pyrkivän lisäämään kestävyysraportoinnin avoimuutta ja luotettavuutta. Tällä tavoitellaan yritystoiminnan sitomista yhteiskunnallisten kestävä kehityksen tavoitteiden saavuttamiseen.

3.5.4 Kaksinkertainen olennaisuus

Kestävyysraportointidirektiivin mukainen raportointi edellyttää yrityksiltä kaksinkertaisen olennaisuuden periaatteen noudattamista. Kaksinkertaisella olennaisuudella on kaksi toisiinsa liittyvää

ulottuvuutta, jotka jakautuvat vaikutuksen olennaisuuteen ja taloudelliseen olennaisuuteen. Yritysten on huomioitava näiden ulottuvuuksien riippuvuussuhteet. Lähtökohtana pidetään vaikutusten arviointia, mutta riskit ja mahdollisuudet voivat olla yrityksen vaikutusten ulkopuolella. Vaikutukset on huomioitava olennaisuuden lähtökohdasta, vaikka ne eivät olisi taloudellisesti olennaisia. (Komission delegoitu asetus 2023/2772/EU. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2013/34/EU täytäntöästä kestävyysraportointistandardien osalta.)

Vaikutuksen olennaisuudella tarkoitetaan yritystoiminnan myönteisiä tai kielteisiä vaikutuksia ihmisiin tai ympäristöön. Vaikutukset voivat olla peräisin yrityksen omasta toiminnasta ja sen arvoketjun alku- ja loppupäästä, jolloin yrityksen on huomioitava sen tuotteet, palvelut ja liikesuhteet myös suorien sopimussuhteiden ulkopuolelta. Taloudellisella olennaisuudella tarkoitetaan puolestaan taloudellisen raportoinnin tietojen tunnistamista ja sisällyttämistä tilinpäätökseen yleistä tarkoitusta varten. Tällöin kestävyysraportoinnin taloudellinen olennaisuus laajentaa yrityksen tilinpäätökseen sisällytettäviä tietoja, sillä myös taloudellisen olennaisuuden osa-alueella yrityksen on huomioitava sen tuotteet, palvelut ja liikesuhteet samalla periaatteella kuin vaikutusten olennaisuudessaakin. (Komission delegoitu asetus 2023/2772/EU.)

Kaksinkertaisen olennaisuuden periaatetta voidaan kuvata kestävyysasioiden merkittävyyden punnitsemisena. Tällöin tarkastelussa ovat kestävyysasioiden taloudelliset vaikutukset yritykselle ja yrityksen toiminnasta aiheutuvat vaikutukset yrityksen ulkopuolelle. Periaate ohjaa yrityksen kestävyysraportointia ympäristö- ja sosiaalisesta vastuusta sekä hallintotavasta. Näin ollen kaksinkertaisessa olennaisuustarkastelussa yrityksen on tunnistettava sekä merkittävimmät vastuullisuusasiat yrityksen taloudelliseen toimintaan ja jatkuvuuteen että yrityksen liiketoiminnan merkittävimpiin ympäristö- ja sosiaalisiin vaikutuksiin. (Kurittu & Rankinen 2023, 54, 276.)

Tällaisen periaatteellisen veloitteen sisällyttäminen kestävyysraportoinnin toteuttamiseen ilmentää vastuullisuuden käsitteen yhdistämistä käytäntöön. Näin pohtien kestävän kehityksen periaatteiden huomioimisen ja vastuullisuuden ulottuvuuksien muodostaman kokonaisuuden sisäistämisen voidaan ajatella olevan hyvän kestävyysraportoinnin toteuttamisen pohjana. Toisaalta kestävyysraportointidirektiivin voidaan ajatella ohjaavan yrityksiä perehtymään syvällisesti kestävän kehitykseen ja vastuullisuuteen liittyviin yhteiskunnallisiin ilmiöihin, jolloin yritykset voivat määrittää liiketoimintaansa olennaisesti liittyvät asiakokonaisuudet kestävän kehityksen ja vastuullisen liiketoiminnan edistämiseksi. Tässä mielessä kaksinkertaisen olennaisuuden soveltamisesta kestävyysraportoinnissa voidaan katsoa olevan hyötyä yrityksille olennaisiin asioihin keskittymisessä.

3.5.5 Raportointimallin soveltaminen

Direktiivissä kuvattujen tieto- ja kuvausvaatimusten täyttämiseksi yritysten on raportoitava vastuullisuusasioistaan Euroopan unionin kestävyysraportointistandardien mukaisesti. Kestävyysraportointistandardit ohjaavat yrityksiä raportoimaan olennaisista vaikutuksistaan, riskeistään ja mahdollisuuksistaan, jotka kytkeytyvät ympäristö-, sosiaaliseen ja hallinnon vastuuseen. Standardien mukaisen raportointimallin soveltamisessa on kuitenkin huomionarvoista, että yrityksillä on mahdollisuus arvioida vastuullisuuden osa-alueilla olevia aiheita epäolennaisiksi. Tällaisessa tilanteessa yritysten on esittävä perusteet arviointinsa oikeuttamiseksi. Näin ollen kestävyysraportointistandardien

mukainen raportointi antaa raportin käyttäjille käsityksen yrityksen toiminnasta sekä olennaisista vaikutuksista ihmisiin ja ympäristöön. (Komission delegeoitu asetus 2023/2772/EU.)

Euroopan unionin säätämän direktiivin ohjaaman kestävyysraportointimallin soveltaminen näyttäytyy käytännössä kestävyysraportointistandardien mukaisena raportointina. Tulevaisuudessa kestävyysraportoinnissa on keskeistä kestävyysraportointistandardien noudattaminen, mikä asettaa yritykset vertailukelpoiseen asemaan. Tällöin lakisääteisen kestävyysraportoinnin voidaan ajatella tarkoittavan tulevaisuudessa standardien mukaista raportointia. Tämä kehityssuunta ei kuitenkaan poista yrityksiltä mahdollisuutta sisällyttää raporttiin vapaaehtoisia raportointikäytäntöjä ja standardeja.

3.6 Vapaaehtoiset standardit eurooppalaisen pörssiyhtiön näkökulmasta

Lakisääteisen kestävyysraportoinnin lisäksi muun kuin taloudellisen tiedon raportointiin voidaan soveltaa lukuisia raportointistandardeja, jotka voivat olla laajuudeltaan kansallisia, Euroopan unionin kattavia tai kansainvälisiä viitekehyskiä. (Mähönen 2022, 131.) Lukuisista viitekehyskiä keskeisimmät ovat Global Reporting Initiative (GRI), Integrated Reporting (IR), Sustainability Accounting Standards Board -standardit (SASB) ja Task Force on Climate-related Financial Disclosures (TCFD) (Niskala, Tarna-Mani, Puroila & Pajunen 2019, 109–110). GRI-standardien mukainen raportointi perustuu olennaisuusprosessiin, jonka tarkoituksena on tunnistaa ja priorisoida yrityksen toimintaan ja arvoketjuun liittyvät vaikutukset sekä selvittää sidosryhmien vastuullisuustietoon liittyvät odotukset. Tällaisella raportoinnilla tavoitellaan olennaisten vastuullisuuden aiheiden, vaikutusten ja kehityksen riittävää ja tasapainoista tilannekuvaa yrityksen toiminnasta. (GRI 2024.) Tämä osoittaa kestävyysraportointidirektiivin pohjautuvan GRI-standardien mukaiseen raportointiin, minkä voidaan katsoa edistävän uuden raportointimallin käyttöönottoa.

Integroitu raportointi (IR) perustuu GRI:n tavoin olennaisuuteen, mutta integroidussa raportoinnissa keskitytään arvonluonnin näkökulmaan. Tällöin tavoitteena on yrityksen arvonluontiin liittyvien tekijöiden kuvaaminen, joka sidotaan eri aikajäniteisiin. Näin ollen IR-viitekehys mahdollistaa arvonluonnin kuvaamisen ja vastuullisuustietojen yhdistämisen yrityksen strategiaan ja liiketoimintamalliin. IR-viitekehyskiä puutteet yksityiskohtaisista tunnuslukujen laskentaohjeista ja raportoinnin käytännön toteuttamisesta havainnollistavat, että IR-viitekehyskiä mukaisen raportoinnin keskiössä on kokonaiskuvan muodostaminen eri raportointien tuottamien tietojen yhdistämisellä. (IFRS Foundation a 2024.)

SASB:n julkaisemat toimialakohtaiset vastuullisuustietojen raportointistandardit perustuvat taloudelliseen olennaisuuteen. Standardit on laadittu toimialakohtaisesti, ja raportointiaiheet on kytketty toimialalla toimivien yritysten taloudelliselle menestymiselle, jonka mittaamisessa hyödynnetään KPI-mittareita, joilla tarkoitetaan suorituskyvyn mittaamisen tunnuslukuja. Taloudelliseen menestymiseen keskittyvät raportointistandardit ovat hyödyllisiä erityisesti sijoittajille. Tämän vuoksi SASB-standardit luokitellaan sijoittajien päätöksenteon näkökulmaan keskittyviksi olennaisen taloudellisen vastuullisuustiedon raportointia ohjeistaviksi standardeiksi. (IFRS Foundation b 2024.)

TCFD on Financial Stability Boardin (FSB) asettaman työryhmän laatima viitekehys, joka suosittaa yrityksiä julkistamaan ilmastonmuutokseen liittyvät liiketoimintavaikutukset taloudellisen raportoinnin osana. Viitekehyskiä sisältö on kytketty Pariisin ilmastopimuksen tavoitteisiin ja jaettu

hallintotavan, strategian, riskien hallinnan sekä tunnuslukujen ja tavoitteiden osa-alueisiin. Viitekehysten tarkoituksena on suosittaa yrityksiä osallistumaan ilmastonmuutoksen hillitsemiseen kokonaisvaltaisesti. (Financial Stability Board 2024.)

Standardien noudattaminen mahdollistaa kestävyysraportoinnin yhdenmukaistamisen ja helpottaa eri sidosryhmien tarpeiden kattamista. Esimerkiksi Global Reporting Initiativen (GRI) standardit ovat monen pörssiyrityksen käytössä niiden kattavuuden vuoksi. (Kallunki 2022, 236.) Toisaalta GRI:n koetaan mahdollistavan erilaisten vertailuasetelmiin ja sidosryhmien odotuksiin vastaamisen määrämuotoisuuden, painotusten ja yhteismitallisuuden keinoin (Niskala, Tarna-Mani, Puroila & Pajunen 2019, 108). GRI:n lisäksi monet yritykset soveltavat kestävyysraportointiin Yhdistyneiden kansakuntien Agenda 2030 -toimintaohjelmassa määritettyjä kestävä kehityksen tavoitteita (Koipijärvi & Kuvaja 2020, 59).

Kestävyysraportointia koskevat standardit ja lainsäädäntö ilmentävät määrämuotoisuuden ja vertailukelpoisuuden olennaisuutta. Tämä havainnollistuu tarkastelemalla sekä lainsäädännön asettamia vaatimuksia että standardien avaamia mahdollisuuksia kestävyysraportoinnin toteuttamiseen. Molemmissa lähestymistavoissa korostuvat olennaisuuteen keskittyminen ja yrityksen toimialan, liiketoiminnan ja vaikutusten huomioiminen. Määrämuotoisuus ja vertailukelpoisuus liittyvät siten vastuullisuuden mittaamiseen. Tältä pohjalta standardisoitu ja lainsäädännön mukainen kestävyysraportointi on yrityksen liiketoiminnan mittaamisen ja arvioinnin väline silloin, kun kestävyysraportointi integroidaan yrityksen toimintakertomukseen ja tilinpäätökseen. Tällaisen integroinnin voidaan ajatella heijastavan yrityksen operatiivista toimintaa raportoinnin muodossa.

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tässä luvussa esitellään tutkimuksen toteutus. Tutkimuksen toteuttamisen esittely on jaettu tutkimuksen tavoitteeseen, tutkimusongelmaan ja tutkimuskysymyksiin, tutkimusotteeseen, lähestymistapaan ja tutkimusmenetelmään, tutkimusprosessiin sekä eettisyyden ja luotettavuuden arviointiin. Tutkimusotteesta, lähestymistavasta ja tutkimusmenetelmästä muodostetaan kokonaisuus, jonka tarkoituksena on sekä esitellä että perustella niiden sopivuus tutkimuksen toteuttamiseen ja tavoitteiden saavuttamiseen. Luvun viimeisessä osassa esitellään tutkimuksen vaiheet tutkimusprosessina, minkä lisäksi käsitellään tutkimuksen eettisyyteen ja luotettavuuteen vaikuttavia asioita.

4.1 Tutkimuksen tavoite

Tutkimuksen ensimmäisenä tavoitteena on selvittää, miten kolmen finanssitoimialalla toimivan eurooppalaisen pörssi-yhtiön kestävyysraportit on toteutettu rakenteellisesti ja sisällöllisesti. Toisena tavoitteena on selvittää, millaisia kestävyysraporttien tulisi olla, jotta ne olisivat EU:n kestävyysraportointidirektiivin mukaisia.

Ensimmäiseen tutkimuskysymykseen vastaamiseksi tässä opinnäytetyössä selvitetään kolmen eurooppalaisen finanssitoimialalla toimivan pörssi-yhtiön kestävyysraportoinnin rakenne ja sisältö. Toiseen tutkimuskysymykseen vastaamiseksi selvitetään EU:n kestävyysraportointidirektiivin sisältö, jota verrataan kohdeorganisaatioiden kestävyysraporttien rakenteeseen ja sisältöön.

4.2 Tutkimusongelma ja -kysymykset

Tutkimuksessa tutkitaan kestävyysraportoinnin rakenteellista ja sisällöllistä toteuttamista sekä raportoinnin kehittämistä EU:n kestävyysraportointidirektiivin näkökulmasta. Tutkimus on rajattu kolmeen eurooppalaiseen finanssitoimialan pörssi-yhtiöön. Tutkimusaineisto koostuu yhtiöiden vuonna 2023 julkaisemista kestävyysraporteista, jotka koskevat tilikautta 1.1.2022–31.12.2022. Raportteja on yhteensä kolme.

EU:n kestävyysraportointidirektiivin sisällöstä on rajattu viisi tarkasteltavaa kohdetta. Rajauksessa on painotettu osa-alueita, jotka havainnollistavat yritysten liiketoimintamallin ja -strategian yhteensopivuutta, tavoitteita, prosesseja ja kaksinkertaisen olennaisuuden periaatteen noudattamista kestävä kehityksen edistämiseksi. Tällainen rajaus mahdollistaa yhdistelmän, joka heijastaa yritysten toimintaa vastuullisuuden näkökulmasta kokonaisvaltaisena ilmiönä.

Tarkasteltavat kohteet ovat:

1. Kuvaus yrityksen liiketoimintamallista ja -strategiasta sekä niiden mukautumiskyvystä vastuullisuuteen liittyviin riskeihin. (Direktiivi 2022/2464/EU.)
2. Asiyhteys ilmastonmuutoksen hillitsemiseen, yrityksen osallistuminen YK:n Pariisin sopimuksen tavoitteeseen rajoittaa ilman lämpenemisen 1,5 celsiusasteeseen ja Euroopan unionin ilmasto-neutraaliuden saavuttamiseen vuoteen 2050 mennessä. (Direktiivi 2022/2464/EU.)

3. Kuvaukset yrityksen aikasidonnaisista vastuullisuustavoitteista ja vakuuttavaan tieteelliseen näyttöön perustuva selvitys asetettujen tavoitteiden saavuttamisen edistymisestä. (Direktiivi 2022/2464/EU.)
4. Prosessikuvaus yrityksen due diligence -prosessista ja raportointi merkittävimmistä yrityksen toiminnan ja sen arvoketjun seurauksena syntyvistä haittavaikutuksista. (Direktiivi 2022/2464/EU.)
5. Kaksinkertaisen olennaisuuden periaatteen noudattaminen. (Komission delegoitu asetus 2023/2772/EU.)

Tutkimusongelmaan pohjautuvat tutkimuskysymykset ovat:

- Miten yritysten kestävyysraportit on toteutettu rakenteellisesti ja sisällöllisesti?
- Millaisia kestävyysraporttien tulisi olla, jotta ne olisivat EU:n kestävyysraportointidirektiivin mukaisia?

4.3 Tutkimusote, lähestymistapa ja tutkimusmenetelmä

4.3.1 Laadullinen tutkimus

Tutkimus on luonteeltaan laadullinen. Laadullista tutkimusta kuvaillaan tutkimukseksi, jonka pyrkimyksenä on ymmärrys ilmiöstä (Kananen 2017, 32). Ymmärrystä haetaan kohdistamalla tutkimus muutama havaintoyksikköön, jolloin tulokset pätevät vain kohdetapauksissa. Laadullisen tutkimuksen keskiössä on yksittäisen tapauksen prosessit ja merkitykset, jolloin ilmiön ymmärtämisessä hyödynnetään tekstipohjaisia aineistoja. (Kananen 2017, 33–36.) Myös Puusa ja Juuti (2020, 9) asettavat tarkasteltavan ilmiön ymmärtämisen laadullisen tutkimuksen keskiöön. Toisaalta laadullinen tutkimus voidaan ymmärtää aineiston kuvaamisena muodossa, joka ei ole numeraalista (Eskola & Suoranta 1998, 13). Todellisen elämän kuvaaminen, kohteen kokonaisvaltainen tutkiminen ja todellisuuden moninaisuuden huomioiminen ovat laadullisen tutkimuksen lähtökohtia. Nämä lähtökohdat todentuvat tarkastelemalla laadullista tutkimusta yleisesti, jolloin pyrkimys tosiasioiden löytämiseen ja paikantamiseen osoittautuu laadullisen tutkimuksen keskeiseksi tehtäväksi. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 161.)

Tässä tutkimuksessa pyritään ymmärrykseen kestävyysraportoinnin toteuttamisesta ja kehittämisestä kohdistamalla tutkimus kolmeen havaintoyksikköön. Havaintoyksikköinä ovat kohdeorganisaatioiden kestävyysraportit. Tällöin tutkimuksen keskiössä ovat kestävyysraportoinnin prosessit ja merkitykset, joiden ymmärtämiseen hyödynnetään tekstipohjaista aineistoa. Lisäksi tässä tutkimuksessa on kyse todellisen elämän kuvaamisesta, kohteen kokonaisvaltaisesta tutkimisesta ja todellisuuden moninaisuuden huomioimisesta. Tällöin kestävyysraportteihin liittyvien tosiasioiden löytäminen ja paikantaminen voidaan määrittää tutkimuksen keskeiseksi tehtäväksi. Koska näiden teoriapohjaisten näkökulmien voidaan katsoa olevan yhteydessä tutkimuksen toteuttamiseen, laadullisen tutkimuksen voidaan perustellusti esittää soveltuvan tämän tutkimuksen tutkimusotteeksi.

Laadullisessa tutkimuksessa pyritään tuottamaan uusia näkökulmia aineistoa tulkitsemalla. Menetelmät ovat laadullisessa tutkimuksessa induktiivisia. Tällä tarkoitetaan tutkimuksen pyrkimystä tehdä

aineistolähtöisiä johtopäätöksiä. Tällöin tutkimuksessa käytetään aineiston käsitteitä ja teorian ja aineiston välistä vuoropuhelua. Teoriaan suhtaudutaan tutkimuksen eri vaiheissa hyödynnettävänä välineenä. Lisäksi laadulliselle tutkimukselle on tyypillistä pyrkimys rikkaan ja yksityiskohtaisen tiedon tuottamiseen tutkimuksen kohteena olevasta ilmiöstä. (Puusa & Juuti 2020, 10–11.)

Laadullista tutkimusta voidaan luonnehtia sen ominaispiirteillä. Tästä on esimerkkinä laadullisen tutkimuksen toteuttaminen aidossa ympäristössään, jossa tutkija on toimija ja aineiston kerääjä. Tutkimusaineisto voi olla esimerkiksi tekstiä, ja aineiston analysoinnin tavoitteena on kokonaisvaltainen ymmärrys tutkittavasta ilmiöstä. (Creswell 2007, 38.) Merkitysvälitteisyys on yksi laadullisen tutkimuksen ominaispiirteistä. Merkitysvälitteisyys ymmärretään laadullisissa tutkimussuuntauksissa todellisuuden kohtaamisena merkityksellistävissä käytännöissä ihmistoiminnan asiayhteydessä. Tällainen tulkinnallisuutta korostava merkitysvälitteisyys on seurausta merkitysten keskeisyydestä ja kokemuksellisuudesta. Kokonaisvaltaisuuden korostumisen nähdään liittyvän tiettyyn asiayhteyteen asetettujen merkitysten tutkimiseen ja ymmärtämiseen. Tässä mielessä laadullisen tutkimuksen keskiössä ovat tulkinta ja ymmärrys tutkimusaineistosta. (Ronkainen, Pehkonen, Lindblom-Ylänne & Paavilainen 2011, 81–83.)

Näiden ominaispiirteiden ohella laadullisen tutkimuksen kuvauksessa voidaan yksilöidä myös muita tyypillisiä piirteitä. Tällaisia piirteitä ovat muun muassa kokonaisvaltaisen tiedon hankinta, luonnollisiin ja todellisiin tilanteisiin perustuva aineiston kokoaminen ja ihmisen hyödyntäminen tiedon keräämisen välineenä. Aineiston tarkastelun kannalta laadullisen tutkimuksen tyypillisiä piirteitä ovat odottamattomien asioiden ilmentäminen ja aineiston tarkastelu monitahoisesti ja yksityiskohtaisesti. Lisäksi tyypilliseksi piirteeksi voidaan yksilöidä laadullisten menetelmien soveltaminen aineiston hankkimiseen, tutkimussuunnitelman muotoutuminen tutkimusprosessin aikana sekä ainutlaatuisuuteen pohjautuva lähestymistapa tutkimustapausten käsittelyssä ja tulkinnassa. (Hirsjärvi, Remes & Saja-vaara 2009, 164.)

Aineistopohjainen tulkinta ja pyrkimys ymmärrykseen ilmiöstä ovat tämän tutkimuksen keskiössä. Sekä tämän havainnon että laadullisen tutkimuksen piirteiden voidaan nähdä liittyvän tutkimuksen toteuttamiseen. Näitä näkökulmia havainnollistavat kestävyysraporttien merkitys kokonaisvaltaisina ja todellisia tilanteita heijastavina tietolähteinä ja ihmisen hyödyntäminen tiedon keräämisen välineenä. Lisäksi tällaisen aineiston hankkimiseen ja käsittelyyn voidaan soveltaa laadullisia menetelmiä. Nämä yhtymäkohdat teoriassa esitettyjen asioiden ja tutkimuksen asetelman välillä vahvistavat laadullisen tutkimusotteen valintaa tähän tutkimukseen.

Soveltuvuuden näkökulmasta tarkasteltuna laadullinen tutkimus on hyödynnettävissä tilanteessa, jossa tutkimuksen kohteena olevasta ilmiöstä halutaan hyvä kuvaus, eikä ilmiöstä ole tietoa, teorioita tai tutkimusta (Trochim & Donnelly 2008). Toisaalta laadullisen tutkimuksen katsotaan soveltuvan erityisen hyvin tilanteeseen, jossa kiinnostuksen kohteena ovat tapahtumien yksityiskohtaiset rakenteet, tiettyjen tapahtumien merkitysrakenteet tai luonnolliset tilanteet, joissa kaikkiin vaikuttavia tekijöitä ei voida tutkia. Tällöin laadullista tutkimusta ohjaa halu tiedon saamiseen syyseuraussuhteista, jotka vaikuttavat tiettyihin tapauksiin. (Metsämuuronen 2001, 14.)

Tällaisten soveltuvuuslähtökohtien voidaan nähdä yhdistyvän tähän tutkimukseen, mikä puoltaa laadullisen tutkimusotteen valintaa. Tässä tutkimuksessa on kyseessä kestävyysraportointiin liittyvä ja tulevaisuuslähtöinen ilmiö, josta ei ole vielä tietoa tai tutkimusta. Lisäksi tässä tutkimuksessa on kyseessä tilanne, jossa keskitytään kestävyysraportoinnin yksityiskohtaisiin rakenteisiin rajaamalla tutkimus tiettyihin tekijöihin. Kokonaisuutena tarkasteltuna laadullisen tutkimusotteen voidaan katsoa soveltuvan tähän tutkimukseen niin laadullisen tutkimuksen yleisolemuksen, ominaispiirteiden kuin sovellettavuudenkin näkökulmasta.

4.3.2 Tapaustutkimus

Tutkimuksen lähestymistapana on vertaileva tapaustutkimus. Tapaustutkimus voidaan nähdä yleisesti laadullisena tutkimuksena (Puusa & Juuti 2020, 208). Määritelmällisestä näkökulmasta tarkasteltuna tapaustutkimuksella tarkoitetaan empiiristä tutkimusta ja ajankohtaisen ilmiön syvällistä tarkastelemista sen todellisessa asiayhteydessä. Tällöin ilmiön ja asiayhteyden välisen erottelun merkityksen nähdään pelkistyvän. (Yin 2014, 16–17.) Laadullisissa tutkimuksissa monitapaustutkimuksia voidaan hyödyntää esimerkiksi kansainvälisen liiketoiminnan aihepiirissä, jolloin tutkimus perustuu tapausten vertailemiseen. (Piekkari, Welch & Paavilainen 2009.)

Tapaustutkimus voidaan luokitella tutkimustavaksi, jonka toteuttamisessa käytetään erilaisia aineistoja ja menetelmiä. Tutkimuksen kohteena on usein tapahtumakulku tai ilmiö, johon liitetään pienen tapausjoukon tarkastelu. Tapaustutkimukselle on ominaista selvittää tuntematonta ja selvitystä vaativaa asiaa. (Laine, Bamberg & Jokinen 2007, 9.)

Laadullisen tutkimusotteen valintaan voidaan yhdistää tapaustutkimuksen hyödyntäminen tämän tutkimuksen lähestymistapana. Koska tutkimus keskittyy kansainvälisen liiketoiminnan aihepiiriin monitapaustutkimuksena, tutkimus voidaan luontevasti perustaa tapausten vertailemiseen. Näihin yhtymäkohtiin voidaan lisätä havainto tapaustutkimukselle ominaisesta tuntemattoman ja selvitystä vaativan asian selvittämisestä. Tässä yhteydessä tuntemattomana ja selvitystä vaativana asiana pidetään EU:n kestävyysraportointidirektiivin vaikutusta yritysten kestävyysraporttien rakenteelliseen ja sisällölliseen toteuttamiseen.

Tutkimuskohteen valintaa ohjaa työelämän kehittämistyön käytännön tarve ja asetetut tavoitteet. Tapaustutkimus voidaan toteuttaa kahden tai useamman tapauksen vertailuna. Vaikka tutkimuksen kohteena voi olla useita tapauksia, kehittämiskohteita on pääsääntöisesti vähän. Sekä tutkimuksen tapaukset että kehittämiskohteet voidaan rajata esimerkiksi organisaatioon, toiminnalliseen kokonaisuuteen tai prosessiin. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2021, 52–53.)

Tällaiset lähtökohdat ovat tämän tutkimuksen tavoitteiden asettamisen ja tapausten ja kehittämiskohteiden rajaamisen taustalla. Muun muassa EU:n kestävyysraportointidirektiivin voimaantulo asettaa yritysten kestävyysraporttien kehittämiseksi käytännön tarpeen. Toisaalta direktiivin laajuus ohjaa rajaamaan kehittämiskohteiden lukumäärän viiteen tarkasteltavaan kohteeseen.

Tapaustutkimuksen lähestymistapana on olennaista keskittyä tapausten väliseen vertailuun. Tällöin on hyödyllistä tarkastella useita tapauksia rinnakkain yksittäisen tapauksen sijaan. Vertailevassa tutkimuksessa voidaan käyttää etukäteen tarkasti rajattua aineistoa. (Kurunmäki 2007, 74–75.)

Vertailulla tarkoitetaan yhtäläisyyksien ja erojen tunnistamista tapauksien välillä (Puusa & Juuti 2020, 211).

Tapauksien vertailun systemaattinen toteuttaminen nähdään olennaisena vertailevassa tapaustutkimuksessa. Vertailun monipuolistamiseksi voidaan hyödyntää horisontaalisen, vertikaalisen ja ajallisen vertailun yhdistelmää. Horisontaalisessa vertailussa on keskeistä eri paikoissa sijaitsevien tapauksien välinen vertailu, mikä voidaan ymmärtää esimerkiksi eri maissa sijaitsevien yritysten välisenä vertailuna. Vastaavasti vertikaalinen vertailu pohjautuu eri analyysitasoilla toteutettavaan vertailuun, joka voidaan toteuttaa asettamalla vertailun kohteeksi sekä yrityksen liiketoiminnan kehittymisen että koko yrityksen toimialan kehittyminen. Ajalliseen vertailuun perustuvassa aineiston analysoinnissa huomioidaan puolestaan historialliset ja aikaan sidotut näkökulmat. Vertailun toteuttamistavoista riippumatta tapaustutkimuksessa on keskeistä kontekstiin sidottu vertaileva analyysi, jolla ei pyritä yleistämiseen. (Puusa & Juuti 2020, 211–215.)

Tässä vertailevassa tapaustutkimuksessa voidaan havaita niin horisontaalisen, vertikaalisen kuin ajallisenkin vertailun piirteitä. Horisontaalista vertailukohtaa havainnollistavat erot kohdeorganisaatioiden maantieteellisissä sijainneissa niin pääkonttorin sijainnin kuin yritysten toiminta-alueidenkin näkökulmasta. Vertikaalinen vertailukohta puolestaan kytkeytyy niin yksittäisen yrityksen liiketoiminnan kehittymiseen kuin finanssitoimialankin näkökulmaan. Ajallisen vertailun näkökulma voidaan määrittää esimerkiksi yritysten kestävyysraporttien ajoittumiseen ennen EU:n kestävyysraportointidirektiivin voimaantuloa.

Vertaileva analyysi ilmenee tapaustutkimuksessa jäsentelemättömän aineiston laadullisena analysointina, jolloin tarkoituksena on tapauksen ymmärtäminen ilman yleistämistä (Simons 2009, 19). Tässä mielessä tapaustutkimus on syvälinen tutkimus, jossa huomioidaan useita näkökulmia tietyn tapauksen monitahoisuudesta ja yksilöllisyydestä. Tapaustutkimus pohjautuu kattavaan tutkimukseen ja perustuu havainnoilla osoitettaviin tuloksiin. Pääasiallisena tarkoituksena on tuottaa syvälistä ymmärrystä tietystä aiheesta. (Simons 2009, 21.)

Tapaustutkimuksen katsotaan soveltuvan muutoksen tutkimiseen ja ymmärtämiseen prosessin ja toiminnallisuuden näkökulmasta (Simons 2009, 23). Tapauksena voi olla esimerkiksi yrityksen tietty toiminta tai prosessi. Toisaalta tapaustutkimusta voidaan soveltaa kehittämistyön lähestymistapana. Tämä mahdollisuus avautuu erityisen hyvin silloin, kun tarkoituksena on ymmärtää syvällisesti kehittämisen kohdetta ja tuottaa kehittämis ehdotuksia. Tällaisessa tapaustutkimuksessa tuotetaan tietoa ilmiöstä, joka tapahtuu nykyajassa sen todellisessa tilanteessa ja toimintaympäristössä, jolloin tutkimuskohteen ymmärtäminen kokonaisuutena tiettyinä tapauksena on olennaista. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2021, 52–53.)

Tapaustutkimus jaetaan neljään vaiheeseen. Ensimmäisenä vaiheena on kehittämistehtävän tai -ongelman hahmottaminen ja rajaaminen. Toisessa vaiheessa perehdytään ilmiöön teoriassa ja käytännössä. Kolmas vaihe sisältää kehittämistehtävän täsmennyksen, aineiston keruun ja analysoinnin. Viimeisessä vaiheessa esitetään kehittämis ehdotukset tai -malli. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2021, 54.)

Tapaustutkimus voidaan tehdä muun muassa laadullisin menetelmin ja aineistot kerätään yleensä luonnollisissa tilanteissa. Aineistot voivat olla kirjallisia aineistoja, esimerkiksi yrityksen analysoitavia raportteja. Tapaustutkimuksen menetelmäksi soveltuu hyvin muun muassa benchmarking. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2021, 55.)

Kokonaisuutena tarkasteltuna vertailevan tapaustutkimuksen valinta näyttää soveltuvan tämän tutkimuksen lähestymistavaksi. Muun muassa laadullisen tutkimusotteen yhteys vertailevaan tapaustutkimukseen, tutkimuksen keskittyminen kansainvälisen liiketoiminnan aihepiiriin ja tutkittavana olevan ilmiön selvitystarve muodostavat osan tästä kokonaisuudesta, johon vertaileva tapaustutkimus soveltuu. Näiden kokonaisuuteen liittyvien osatekijöiden ohella tutkimuksen tavoitteet, rajaaminen ja analyysitasojen soveltamismahdollisuudet tukevat vertailevan tapaustutkimuksen hyödyntämistä tämän tutkimuksen lähestymistapana.

4.3.3 Benchmarking tutkimusmenetelmänä

Tutkimusmenetelmällä tarkoitetaan konkreettista tapaa tutkimusaineiston keräämiseksi (Puusa & Juuti 2020, 9). Benchmarking on toisten toiminnasta ja menestyksestä kiinnostuneisuuteen perustuva menetelmä. Tutkimuksen kohteena ovat usein menestyvät organisaatiot, joiden menestyksen syitä pyritään oppimaan. Lisäksi benchmarkingissa on tyypillistä muualla hyväksi havaittujen toimintatapojen käyttöön ottaminen. Vertailukohteena voivat olla esimerkiksi toisten toimialojen organisaatiot, kilpailijat tai toimialan tilastolliset keskiarvot ja standardit. Benchmarking vaatii perusteellisen pohjatyön, jonka aluksi yksilöidään kehityksen kohde. Menetelmä soveltuu parhaiten selväpiirteisten kohteiden kehittämiseen. Toisena vaiheena etsitään menestyvät ja onnistuvat vertailuorganisaatiot. Kolmantena vaiheena kerätään järjestelmällisesti tietoa organisaatioiden onnistumisesta. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2021, 186.)

Benchmarking määritellään menetelmäksi, jonka tarkoituksena on järjestelmällinen oppiminen hyviltä esimerkeiltä. Suomenkielisenä terminä voidaan käyttää esimerkiksi vertailukehittämistä. Benchmarkingin tavoitteena on kerätä toisilta yrityksiltä tietotaitoa, joka on sovellettavissa omaan toimintaan. Tällöin kehittämistyön kohteena on yleensä jokin liiketoiminnan osa-alue. Yrityksen omaa toimintaa verrataan esimerkkiorganisaation toimintaan. Menetelmää voidaan myös käyttää tietyn ongelman ratkaisemiseen. Tavoitteena on soveltaa toisilta opittuja asioita omaan toimintaan. (Vuorinen ja Huikkola 2023, 187–188.)

Benchmarking ymmärretään tässä tutkimuksessa kiinnostuneisuutena EU:n kestävyysraportointidirektiiviä kohtaan, mikä asettaa lainsäädännön yritysten kestävyysraporttien vertailukohteeksi. Tällöin lainsäädäntö rinnastetaan teoriapohjassa esitettyyn mahdollisuuteen standardien määrittämisestä vertailukohtaksi. Tässä mielessä tutkimuksessa on kyse järjestelmällisestä vertailukehittämisestä, jossa hyvänä esimerkkinä pidetään lainsäätäjänä ja -valvojana toimivaa poliittista ja viranomaisauktoriteettia. Tämä lähtökohta asettaa benchmarkingin asemaan, jossa sitä hyödynnetään menetelmänä tutkimusongelman ratkaisemiseen.

Benchmarkingin toteuttamisvaihtoehdot jaetaan sisäiseen, kilpailija-, toiminnalliseen ja toimialan benchmarkingiin. Sisäisessä benchmarkingissa on kyse yrityksen sisäisten toimintojen tai yksiköiden välisestä vertailusta. Kilpailijabenchmarking tarkoittaa oman alan menestyviltä organisaatioilta

oppimista vertailukohteen tavoin. Toiminnallisessa benchmarkingissa vertailu tehdään oman toimialan ulkopuolisiin yrityksiin. Toimialan benchmarkingissa on kyse yritysrhmästä, joka toimii samalla toimialalla. (Vuorinen & Huikkola 2023, 187–188.)

Benchmarking on viisivaiheinen prosessi, joka alkaa kehitystarpeiden määrittelyllä ja nykytilanteen kuvauksella. Toisena vaiheena on vertailukohteiden etsiminen. Kolmas vaihe keskittyy erojen määrittämiseen. Neljännessä vaiheessa analysoidaan erojen syitä. Viimeisessä vaiheessa määritetään toimenpiteet oman toiminnan kehittämiseksi. (Kuva 1. Vuorinen & Huikkola 2023, 189–190.)

KUVA 1. Benchmarking viisivaiheisenä prosessina. (Vuorinen & Huikkola 2023, 189–190.)

Erilaiset vaihtoehdot benchmarkingin toteuttamisesta ohjaavat pohtimaan tähän tutkimukseen soveltuvinta vaihtoehtoa. Pohdinnalliset lähtökohdat yhdistyvät tällöin tutkimusongelman ratkaisemisen kannalta olennaisiin näkökulmiin. Tässä yhteydessä EU:n kestävyysraportointidirektiivin ja tutkimuksen kohdeorganisaatioiden kestävyysraporttien välillä olevan vertailuasetelman voidaan katsoa muodostavan lähtökohdan soveltuvan menetelmän valinnalle. Näin ollen on huomionarvoista, että kohdeorganisaatiot muodostavat samalla toimialalla toimivan yritysrhmän. Koska tutkimuksen tarkoituksena on verrata kolmen finanssitoimialalla toimivan pörssiyrityksen kestävyysraportteja kestävyysraportointidirektiiviin, toimialan benchmarkingin voidaan perustellusti esittää olevan soveltuvin vaihtoehto tämän tutkimuksen menetelmäksi.

4.4 Tutkimusprosessi

Tutkimus toteutettiin laadullisena vertailevana monitapaustutkimuksena käyttämällä tutkimusmenetelmänä toimialan benchmarkingia. Tutkimuksen kohdeorganisaatioiksi valittiin kolme eurooppalaista pörssiyritystä finanssitoimialalta. Tutkimusaineistoksi rajattiin kohdeorganisaatioiden vuonna 2023 julkaisemat kestävyysraportit tilikaudelta 1.1.2022–31.12.2022. Rajaamisen perusteena käytettiin aikaa ennen EU:n kestävyysraportin voimaantuloa. Tämän vuoksi tutkimusaineistoksi valittiin viimeisimmät vuonna 2023 julkaistut kestävyysraportit, koska tutkimusaineistoa valitessa kohdeorganisaatiot eivät vielä olleet julkaisseet kestävyysraporttejaan tilikaudelta 1.1.2023–31.12.2023.

Ensimmäiseen tutkimuskysymykseen vastaamiseksi havainnoitiin kohdeorganisaatioiden kestävyysraportteja. Havainnoinnin perusteella muodostettiin tiivistetyt selvitykset kestävyysraporttien rakenteesta ja sisällöstä. Havainnoinnissa painotettiin kokonaiskuvan muodostamista raporttien sisällysluettelon mukaisessa järjestyksessä. Tämä tutkimusprosessin vaihe oli benchmarkingin ensimmäinen osa, joka muodosti nykytilan kuvauksella pohjan vertailevan tapaustutkimuksen toteuttamiselle toisessa tutkimuskysymyksessä, jossa kohdeorganisaatioiden kestävyysraportteja verrattiin EU:n kestävyysraporttiin rajatuissa tarkasteltavissa kohteissa.

Toiseen tutkimuskysymykseen vastaamiseksi hyödynnettiin taulukkoa (Liite 1), johon määritettiin viisi kohdetta, joiden toteutumista tarkasteltiin jokaisessa kestävyysraportissa. Tässä benchmarkingin toisen ja kolmannen osan kattavassa tutkimusvaiheessa keskityttiin kokonaiskuvaa syväluotavampaan kestävyysraporttien tarkasteluun tietyissä rajatuissa kohteissa. Tarkasteltavat kohteet valittiin EU:n kestävyysraportointidirektiivin sisällöstä painottamalla yritysten liiketoimintamallin ja -strategian yhteensopivuutta, tavoitteita, prosesseja ja kaksinkertaisen olennaisuuden periaatteen noudattamista kestävä kehityksen edistämiseksi. Perusteena tälle oli käyttää mahdollisuutta muodostaa yhdistelmä, joka kuvaa yritysten toimintaa kokonaisvaltaisena ilmiönä vastuullisuuden näkökulmasta. Lisäksi tarkasteltavilla kohteilla on yhteys tutkimuksen teoreettiseen viitekehukseen.

Tutkimusprosessissa muodostuneet havainnot esitetään viidennessä luvussa tuloksina, joista johdetaan johtopäätökset kuudennessa luvussa. Tulosten analysointi toteutettiin peilaamalla tuloksia toisesta ja kolmannelta luvusta muodostuvaan teoreettiseen viitekehukseen ja analysoimalla yritysten kestävyysraporttien ja EU:n kestävyysraportointidirektiivistä valittujen tarkasteltavien kohteiden välillä havaittuja eroja. Tämä erojen syiden analysointi muodosti tässä tutkimuksessa benchmarkingin neljännen vaiheen. Viides osa benchmarkingista toteutettiin esittämällä kehittämistoimenpiteet tutkimuksen johtopäätöksissä.

4.5 Eettisyys ja luotettavuus

Tieteen etiikassa on kyse erityisesti eettisten näkökulmien vaikutuksesta tutkimustyössä tehtyihin ratkaisuihin. Toisaalta tutkimusetiikassa painottuvat tutkijan käyttämät keinot. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 147–148.) Tutkimuksessa tehtyjen ratkaisujen ja tutkijan käyttämien keinojen voidaan nähdä yhdistyvän tutkimuksen toteuttamiseen ja tutkimusprosessin eri vaiheisiin. On todettu, että eettisyydellä tarkoitetaan eettisten periaatteiden noudattamista koko tutkimuksen toteuttamisen ajan (Puusa & Juuti 2020, 175). Tämä näkökulma asettaa tutkimusetiikalle kokonaisvaltaisen merkityksen, joka toimii perustana hyvälle tutkimukselle.

Tutkimusetiikan kokonaisvaltainen merkitys välittyy myös Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK) (2023) määrittämistä hyvän tieteellisen käytännön osatekijöistä. Osatekijät voidaan jakaa tutkimuksen toteuttamisen kannalta yleisiin periaatteisiin, tutkimuksellisiin ja viestinnällisiin asioihin sekä muihin huomioitaviin osatekijöihin. Yleisiä periaatteita ovat rehellisyys, yleinen huolellisuus ja tarkkuus. Tutkimuksellisia ja viestinnällisiä asioita ovat eettisesti kestävät tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmät, avoin ja vastuullinen viestintä, asianmukaiset lähdeviittaukset sekä tutkimuksen suunnittelun, toteutuksen ja raportoinnin tieteellisyys. Muita huomioitavia osatekijöitä ovat tutkimuslupien hankkiminen, eettinen ennakoarviointi, sopimustekniset asiat, rahoituslähteistä ja sidonnaisuuksista ilmoittaminen, esteellisyysnäkökulmat, hyvä henkilöstö- ja taloushallinto sekä tietosuojasiat.

Hyvästä tutkimuksesta voidaan erottaa tiettyjä ominaisuuksia. Yhtenä keskeisenä hyvän tutkimuksen kriteerinä pidetään tutkimuksen sisäistä johdonmukaisuutta, joka ilmenee tutkimusraportissa luotettavien lähteiden hyödyntämisenä. Toisena olennaisena hyvän tutkimuksen piirteenä nähdään eettinen kestävyys. Tutkimuksen eettinen kestävyys kytkeytyy tutkimuksen laatuun ja luotettavuuteen. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 149–150.)

Käytännössä eettinen kestävyys heijastuu muun muassa tutkimussuunnitelman laadusta, tutkimusasetelman sopivuudesta ja hyvin tehdystä tutkimusraportista. Toisaalta eettinen sitoutuneisuus toimii hyvän tutkimuksen ohjaavana tekijänä. Pohdinnallisesta näkökulmasta tutkimusaiheen eettisyyteen sisältyy tutkimusaiheen valinta ja tutkimukseen ryhtymisen tarkoituksellisuus, joka ilmenee tutkimuksen tarkoituksesta ja tutkimusongelmasta. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 149–150, 154.)

Luotettavuuden tarkastelussa voidaan hyödyntää luotettavuuskäsitteitä. Yleisinä luotettavuuskäsitteinä pidetään validiteettia ja reliabiliteettia. (Kananen 2017, 175.) Validiteetilla viitataan tutkimuksen vastaavuuteen suhteessa tutkimuskohteeseen. Reliabiliteetti ymmärretään puolestaan tutkimustulosten toistettavuutena. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 158.) Validiteetin ja reliabiliteetin käsitteet soveltuvat erityisesti määrällisiin tutkimuksiin, minkä vuoksi ne voidaan nähdä riittämättöminä laadullisten tutkimusten luotettavuuden arvioinnissa (Tuomi & Sarajärvi 2018, 160).

Laadullisten tutkimusten luotettavuutta kuvaavat käsitteet voidaan ymmärtää laajemmin kuin määrällisissä tutkimuksissa. Tällöin laadullisten tutkimusten luotettavuutta kuvaavat käsitteet voidaan jakaa esimerkiksi uskottavuuteen, siirrettävyyteen, riippumattomuuteen, vahvistettavuuteen ja hyödynnettävyyteen. Käsitteiden esitystapaan vaikuttavat tulkintaerot ja mahdollisuus erilaisiin suomenkielisiin käännöksiin. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 160–162.)

Uskottavuus yhdistetään tutkimustulosten ja todellisuuden väliseen vastaavuuteen. Siirrettävyydellä tarkoitetaan tutkimustulosten siirrettävyyttä toiseen asiayhteyteen. Riippumattomuus perustuu tieteellisen tutkimuksen toteuttamista ohjaaviin periaatteisiin. Tutkimustulosten vahvistettavuus voidaan osoittaa esimerkiksi ulkopuolisella arvioinnilla ja hyödynnettävyys ymmärretään tutkimustulosten sovellettavuutena käytäntöön. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 162.) Luotettavuuskäsitteiden yleisyydestä huolimatta tutkimuksen luotettavuuden arviointiin voidaan hyödyntää myös erilaisia mittaus- ja tutkimustapoja (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 231).

Tämä näkyy erityisesti laadullisissa tutkimuksissa, joissa luotettavuuden tarkastelu ymmärretään laajemmin kuin yleisten luotettavuuskäsitteiden hyödyntämisenä. Menetelmät ovat sidoksissa tutkimusasetelmaan ja tutkimuskysymyksiin. Luotettavuutta arvioitaessa pohditaan valittujen metodien soveltuvuutta suhteessa tutkimuksen kohdeilmiöön ja tutkimuksen tavoitteisiin. Tutkimuksen luotettavuuden tarkastelun lähtökohta on tutkittavan ilmiön perusrakenteen ja valitun tutkimusmenetelmän vastaavuus. (Aaltio & Puusa 2020, 180, 182). Toisaalta kokonaisuutena tarkasteltuna laadullisen tutkimuksen arvioinnissa on kyse aineiston ja aineistopohjaisten havaintojen ja tulkintojen kuvaamisesta sekä tulkintojen ja johtopäätösten soveltuvuudesta tähän kuvaukseen (Puusa & Julkunen 2020, 192).

Tuomi ja Sarajärvi (2018, 163–164) jakavat laadullisen tutkimuksen luotettavuustarkastelun yhdeksään osaan. Ensimmäisessä osassa kiinnitetään huomiota tutkimuskohteeseen ja tutkimuksen tarkoitukseen, jolloin selvitetään mitä tutkitaan ja miksi. Tämän jälkeen avataan tutkimukseen liittyviä tutkijan sitoumuksia raportoimalla tutkijalähtöisesti tutkimuksen tärkeyttä, ennako-oletuksia ja ajatusten muodostumista tutkimuksen aikana. Kolmas osa keskittyy aineiston keräämiseen menetelmänä ja tekniikkana. Neljäntenä osana selvitetään perusteet tutkimuksen tiedonantajien valinnalle ja viidennessä osassa arvioidaan tutkija-tiedonantaja-suhteen toimivuutta. Kuudes osa kuvaa

tutkimuksen keston ja aikataulun, minkä jälkeen seitsemäntenä osana raportoidaan aineiston analysointitavasta ja tulosten ja johtopäätösten muodostamisesta. Kahdeksannessa osassa perustellaan tutkimusraportin luotettavuutta ja tutkimuksen korkeatasoisuutta eettisyyden näkökulmasta. Viimeisessä osassa kerrotaan tutkimuksen raportoinnista, josta ilmenee tutkimusaineiston kokoaminen ja analysoiminen. Tällaisen osista koostuvan luotettavuustarkastelun soveltaminen käytännössä vahvistaa Hirsjärven, Remeksen ja Sajavaaran (2009, 232) näkemystä, jonka mukaan laadullisen tutkimuksen luotettavuutta voidaan kohentaa tarkalla selvityksellä tutkimuksen toteuttamisen kaikista vaiheista.

Näiden tutkimuksen eettisyyteen ja luotettavuuteen liittyvien teoriapohjaisten näkökulmien voidaan nähdä liittyvän toisiinsa. Tämä havainto antaa ymmärtää, että eettisten näkökulmien huomioimisella voidaan parantaa tutkimuksen luotettavuutta. Toisaalta luotettavuusnäkökulmien toteuttaminen näyttäytyy mahdollisena vain eettisyyteen suhteuttamalla. Näin ollen tämän tutkimuksen luotettavuustarkastelun perustaksi on valittu Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK) (2023) määrittämät hyvän tieteellisen käytännön osatekijät ja Tuomen ja Sarajärven (2018, 163–164) kuvaamat luotettavuustarkastelun osat, koska niiden voidaan katsoa soveltuvan laadullisen tutkimuksen eettisyyden ja luotettavuuden kokonaisvaltaiseen hahmottamiseen. Näihin näkökulmiin paneudutaan tämän tutkimuksen pohdinnassa. Lisäksi pohdinnassa arvioidaan uskottavuuden, siirrettävyyden, riippumattomuuden, vahvistettavuuden ja hyödynnettävyyden toteutumista tässä tutkimuksessa.

5 TULOKSET

Tässä luvussa esitetään tutkimuksen tulokset, jotka raportoidaan kahdessa osassa yrityksittäin. Molempien osien keskeisistä tuloksista muodostetaan erillinen yhteenveto ja tulosten analysointi. Ensimmäisessä osassa alaluvussa 5.1 esitetään kohdeorganisaatioiden kestävyysraporteista tiivistetyt selvitykset, jotka välittävät kokonais kuvan kestävyysraporttien rakenteesta ja sisällöstä. Toisessa osassa alaluvussa 5.2. esitetään tulokset, jotka havainnollistavat kohdeorganisaatioiden kestävyysraporttien rakennetta ja sisältöä EU:n kestävyysraportointidirektiiviin verrattuna. Tutkimuskysymysohjaisesti esitettävät tulokset ja tulosten analysointi mahdollistavat johtopäätösten muodostamisen seuraavassa luvussa.

5.1 Kestävyysraportointi kohdeorganisaatioissa

5.1.1 Yritys A

Yritys A:n kestävyysraportti on osa vuosikertomuksen, tilinpäätöksen ja kestävyysraportin muodostama kokonaisuutta (Kuva 2). Tästä kokonaisuudesta on julkaistu yksi raportti. Raportti koostuu johdannosta, yritysesittelystä, yrityksen johdon, hallinnon ja valvontaelimien kuvauksesta, hallituksen raportista, tilinpäätöksestä ja kestävyysraportista. Kestävyysraportti on jaettu 12 osaan. (Yritys A 2023.)

Yritys A:n kestävyysraportin sisällys vuosikertomuksen osana	
1. JOHDANTO	Katsaus makrotaloudellisiin näkyymiin Euroopassa. Katsauksen tietolähteenä Yritys A:n omat yrityksiä ja kuluttajia koskevat maksamiseen ja taloudelliseen tilanteeseen liittyvät raportit. Tiivistetyksi kuvattu Yritys A:n rooli kestäväillä luottomarkkinoilla.
2. YRITYSESITELY	Kuvaus Yritys A:sta lyhyesti, vuosi 2022 lukuina. Vuoden 2022 merkittävimmät tapahtumat Yritys A:n näkökulmasta. Toimitusjohtajan katsaus vuodesta 2022 vuoteen 2023. Yritys A:n näkemys strategian mukauttamisesta jatkuvan arvon luomiseksi: trendit, liikkeellepanevat voimat, sidosryhmät, Yritys A:n vahvuudet, strategiset painopisteet, tavoitteet ja saavutukset vuonna 2022. Asiakkaat ja asiakkaiden asiakkaat, arvonluonti työntekijöille, arvonluonti yhteiskunnalle, Yritys A:n osakkeen arvo ja kehitys, yhteenveto vuosien 2018–2022 talousinformaatiosta.
3. YRITYS A:N JOHTO, HALLINTO JA VALVONTAELIMET	Kuvaus vastuullisuustyön hallinnon ja johtamisen järjestämisestä
4. HALLITUKSEN RAPORTTI	Liiketoiminnalliset riskit ja johtaminen
6. KESTÄVYYSRAPORTTI	1. Yleisesittely, 2. Hallinto, 3. Sidosryhmät, 4. Olennaisuusanalyysi, 5. Tavoitteet ja saavutukset 2022, 6. YK:n Agenda 2030:een liitetyt toimet, 7. Arvoketju, 8. Olennaiset kestävyyskysymykset ja informaatio, 9. Lainsäädännön vaatima kestävyysraportointi, 10. EU-taksonomia, 11. Global Reporting Initiative -standardien mukainen raportointi, 12. Riippumattoman varmentajan varmennusraportti

KUVA 2. Yritys A:n kestävyysraportin sisällys vuosikertomuksen osana. (Yritys A 2023.)

Ensimmäisessä osassa esiteltävässä kestävyysraportin sisällössä määritetään raportointikäytännöt, joita kestävyysraportoinnissa on noudatettu. Kestävyysraportti perustuu talous- ja vastuullisuustiedon yhdistelmään, joka raportoidaan kansallisen kirjanpitolain ja GRI-standardien mukaisesti. Vuosittain julkaistava raportti selvittää, miten yritys osallistuu Yhdistyneiden kansakuntien kestävä kehityksen tavoitteiden saavuttamiseen ja Agenda 2030 -toimintaohjelmaan. Tilikautta 1.1.2022–

31.12.2022 koskeva raportti on julkaistu vuoden 2023 tilikauden ensimmäisen vuosineljänneksen päätyttyä. (Yritys A 2023.)

Raportti sisältää tiedonannot kestävydestä, arvonluonnista ja ympäristöön, työoloihin, ihmisoikeuksiin ja korruptioon liittyvistä riskeistä. Yrityksen hallitus tarkastaa ja hyväksyy raportin sisällön. Lisäksi raportin kerrotaan varmennetun ulkopuolisella varmentajalla, ja että raportti kattaa yrityksen liiketoiminnot sen toiminta-alueella. (Yritys A 2023.)

Kestävyysraportin ensimmäisessä osassa kuvataan myös mahdolliset muutokset raportointikäytännöissä edelliseen raporttiin verrattuna. Tässä yhteydessä raportoidaan, että kestävyysraportoinnissa on sovellettu ensimmäistä kertaa vuonna 2021 päivitettyjä GRI-standardeja. Raportointiin on myös sisällytetty uusi päästöihin liittyvä raportointikategoria, minkä kerrotaan olleen yrityksen sidosryhmien raportointitavoitteena. (Yritys A 2023.)

Yrityksen hallintoon vastuullisuuden näkökulmasta keskittyvässä toisessa osassa kuvataan, miten vastuullisuustyön hallinto ja johtaminen on järjestetty. Yrityksen hallituksen kerrotaan olevan ylin päättävä elin, jolle yrityksen johtoryhmä esittää vastuullisuusstrategian. Vastuullisuustiimi toteuttaa varsinaisen vastuullisuustyön, josta raportoidaan yrityksen johtoryhmään kuuluvalla brändi- ja viestintäjohtajalle. Vastuullisuusstrategian ja sen toteuttamisen koordinointiin ja integrointiin hyödynnetään vastuullisuuteen keskittyvää integrointikomiteaa, jonka tarkoituksena on helpottaa vastuullisuuden edistämistä operatiivisessa liiketoiminnassa. Komitean kokoonpanoon kuuluvat brändi- ja viestintäjohtaja, vastuullisuusjohtaja ja operatiivisten liiketoimintayksiköiden edustajat. Vuonna 2022 komitean päätehtäviä olivat vastuullisuusstrategian toimeenpano ja päivittäminen, olennaisuusanalyysin ajantasaistaminen ja EU:n kestävyysraportointidirektiivin mukaiseen raportointiin valmistautuminen. (Yritys A 2023.)

Hallintoon liittyvänä osana kerrotaan yrityksen osallisuudesta erilaisiin kestävästä kehitystä edistäviin toimintaohjelmiin. Tällaisilla ohjelmilla viitataan raportissa erityisesti Yhdistyneiden kansakuntien toimintaohjelmiin. Tämän ohella raportoidaan, että yritys on aloittanut TCFD:n mukaisen raportoinnin. (Yritys A 2023.)

Kolmannen osan sidosryhmien esittely toteutetaan määrittämällä asiakkaat, työntekijät, osakkeenomistajat ja yhteiskunta merkittävimmiksi sidosryhmiksi yrityksen kannalta. Sidosryhmien määrittelyä täydennetään kuvaamalla yrityksen ja sidosryhmien välistä yhteistyötä. Kuvaukset ovat kirjallisia selvityksiä ja esimerkkejä vuoropuhelutilanteiden toteuttamisesta ja aiheista. (Yritys A 2023.)

Neljännän osan keskiössä olevalla olennaisuusanalyysillä tarkoitetaan vastuullisuuden strategisten painopisteiden asettamista ja olennaisten kestävyyskysymysten määrittämistä. Näiden painopisteiden ja kysymysten kerrotaan pohjautuvan sidosryhmäyhteistyössä esille tulleisiin asioihin, jotka liittyvät yrityksen liiketoiminnan talous-, ympäristö- ja sosiaalisiin vaikutuksiin. Tämän ohella yrityksen raportoidaan toteuttaneen sisäisen arviointimenettelyn olennaisuusanalyysin osana. Olennaisuusanalyysin tuloksena yritys on määrittänyt olennaiset kestävyttä edistävät asiat, jotka on kytketty yrityksen strategiaan tavoitteisiin. (Yritys A 2023.)

Viidennessä osassa esiteltävät vuoden 2022 vastuullisuustavoitteet ja -saavutukset on sidottu yrityksen strategiaan tavoitteisiin. Esitystapana käytetään taulukkoa, jossa strategisten tavoitteiden

edistyminen vuonna 2022 on sidottu kyselyihin pohjautuviin tuloksiin tai mitattavissa olevien asioiden suhteellisiin muutoksiin, toisin sanoen laadullisiin tai määrällisiin havainnointimenetelmiin. (Yritys A 2023.)

Kuudennessa osassa YK:n Agenda 2030 -toimintaohjelmaan liitetyt vastuullisuustoimet esitellään muodossa, joka havainnollistaa yrityksen valitsemia ja omaan strategiaansa kytkeytyviä toimenpideohjelman tavoitteita. YK:n kestävän kehityksen tavoitteista on valittu kestävä talouskasvu ja tuotava työllisyys, sukupuolten tasa-arvo ja toimet ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi. Raportoinnissa hyödynnetään yrityksen toimeenpanemien esimerkkitoimenpiteiden kuvaamista, millä kuvataan yrityksen osallistumista toimenpideohjelman tavoitteiden saavuttamiseen. Tarkoituksena on rinnastaa yrityksen strategiset tavoitteet toimintaohjelman tavoitteisiin. (Yritys A 2023.)

Seitsemännessä osassa käsiteltävä yrityksen arvoketju vastuullisuuden näkökulmasta ja kahdeksannessa osassa määritettävät yrityksen olennaiset kestävyyskysymykset ja informaatio muodostavat sisällöllisen kokonaisuuden. Tällä kokonaisuudella on kaksi viestinnällistä ydintehtävää. Ensimmäinen on sidosryhmänäkökulmien määrittely arvoketjussa ja toinen on arvoketjuun liittyvien vastuullisuuskysymysten esittäminen sidosryhmittäin ja vaikutuksittain. (Yritys A 2023.)

Yhdeksännessä osassa osoitetaan lakisäateisten kestävyysraportointivaatimusten täyttyvän viittaamalla raportoinnin olevan kansallisen kirjanpitolain mukaista. Raportointivelvoitteiden täyttäminen on toteutettu viittausmenetelmällä. Viittaukset kuvataan taulukolla, jonka ensimmäisessä sarakkeessa kuvataan kattavuus aiheittain, toisessa tiedonanto teemoittain ja kolmannessa kyseisiin aiheisiin ja teemoihin liittyvät sivunumerot. (Yritys A 2023.)

Kymmenes osa keskittyy EU-taksonomiaan, joka on EU:n vihreän kehityksen ohjelmaan ja kestävän rahoituksen toimintasuunnitelmaan kytkeytyvä asetus. Asetuksen mukaan yrityksen tulee arvioida liiketoimintaansa EU:n ympäristötavoitteiden näkökulmasta ja raportoida, kuinka suuri osuus liikevaihdosta tulee näiden tavoitteiden mukaisesta liiketoiminnasta. Yritys suhteuttaa ja soveltaa EU-taksonomiaa omaan toimintaansa. Raportoinnista käy ilmi, että ydinliiketoiminnan ei koeta olevan EU-taksonomian piirissä. EU-taksonomian mukainen raportointi esitetään kuitenkin liikevaihdosta, pääomamenoista ja toimintamenoista. (Yritys A 2023.)

Yhdestoista osa keskittyy GRI standardien mukaiseen raportointiin, jota yritys soveltaa ryhmittelemällä vuosikertomuksessa ja vastuullisuusraportissa esitetyt asiat aihealueittain GRI:n osatekijöiden mukaisesti ja kuvaamalla ne otsikkotasolla. Aihealueittain ja standardin osatekijöiden mukaisesti jaettuihin asioihin liitetyillä sivunumeroviittauksilla raportoinnin osoitetaan olevan GRI standardien mukaista. (Yritys A 2023.)

Viimeinen osa on riippumattoman varmentajan varmennusraportti, joka ilmentää tilintarkastuksen tehtävää tarkistaa yrityksen antaneen lakisäateisen selvityksen muista kuin taloudellisista tiedoista. Tilintarkastaja ei ota kantaa raportoinnin sisältöön. Tilintarkastajan tehtävän rajaamisen lisäksi varmennusraportissa kuvataan yrityksen hallituksen ja johtoryhmän olevan vastuussa kestävyysraportissa esitettyjen tietojen oikeellisuudesta. (Yritys A 2023.)

5.1.2 Yritys B

Yritys B:n kestävyysraportti on julkaistu vuosikertomuksesta ja tilinpäätöksestä erillisenä raporttina, jonka perustana on käytetty vuonna 2021 päivitettyjä GRI standardeja. Kestävyysraportti koostuu viidestä osakokonaisuudesta, jotka on jaettu edelleen pienempiin osiin (Kuva 3). Ensimmäisen osakokonaisuuden muodostava johdanto koostuu toimitusjohtajan tiedotteesta, vuoden 2022 kohokohdista, yritysesittelystä ja strategiasta, yrityksen lähestymistavoista kestävään kehitykseen, ilmastoasioihin, sosiaaliseen ulottuvuuteen, kestävyden sisällyttämiseen liiketoimintaan ja kestävyysasioiden hallintoon. (Yritys B 2023.)

Yritys B:n kestävyysraportin sisällys	
1. JOHDANTO	Toimitusjohtajan tiedote, vuoden 2022 kohokohdat, yritysesittely ja strategia, Yritys B:n lähestymistapa kestävään kehitykseen, ilmastoasioihin, yhteiskuntaan, kestävyden sisällyttämiseen liiketoimintaan, Yritys B:n kestävyysasioiden hallinto
2. KESTÄVYYDEN MITTAAMINEN JA JOHTAMINEN	Kestävyys Yritys B:ssä ja sen liiketoiminnoissa
3. ILMASTONMUUTOKSEEN LIITTYVÄ TIEDONANTO	Ilmastomuutokseen liittyvä raportointi
4. ORGANISAATION KEHITTÄMINEN VASTUULLISUUDEN OSA-ALUEELLA	Riskit, lainsäädännölliset asiat, yhteiskuntasuhteet, avoimuus verotuksessa
5. YLEISMAAILMALLISET PERIAATTEET	Tavoitteet, raportointikäytännöt, sidosryhmien sitouttaminen, kestävyden johtaminen ja hallinto, sitoutuminen ihmisoikeuksien kunnioittamiseen, Yritys B:n yhteys YK:n kestävä kehityksen tavoitteisiin, olennaisuusanalyysi, riippumattoman varmentajan varmennusraportti

KUVA 3. Yritys B:n kestävyysraportin sisällys. (Yritys B 2023.)

Toimitusjohtajan tiedote on tiivistelmä, joka heijastaa vuoden 2022 yhteiskunnallisia ja makrotaloudellisia tapahtumia ja yrityksen suoriutumista ja tulevaisuuden näköalaa. Vuoden 2022 kohokohtien raportoinnissa sovelletaan integroitua raportointia esittämällä liiketoiminnan luvut taloudellisen, materiaalsen, henkisen, inhimillisen, sosiaalisen ja luonnollisen pääoman kategorioissa. Yritysesittely toteutetaan keskittymällä toimialan ja liiketoiminnan rajaamiseen ja toiminta-alueen liikevaihdon, työntekijämäärän raportoimiseen. Strategia määritellään kolmen painopisteen jaottelulla. (Yritys B 2023.)

Yrityksen lähestymistavat kestävään kehitykseen sidotaan yleisesti YK:n kestävä kehityksen tavoitteisiin, joista tärkeimmiksi määritetään kestävä talouskasvu ja tuottava työllisyys, toimet ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi ja kestävä kehityksen toimeenpanon ja globaalin kumppanuuden tukeminen. Ilmastoasiat ja -toimet on yhdistetty Pariisin ilmastopöytäkirjassa määritettyyn tavoitteeseen rajoittaa ilman lämpeneminen 1,5 celsiusasteeseen ja Euroopan unionin ilmastoneutraaliuden saavuttamiseen vuoteen 2050 mennessä. Käytännön esimerkkeinä ovat kuuluminen erilaisiin ilmastomuutoksen hillitsemiseen keskittyviin liittoihin ja TCFD:n mukainen raportointi. (Yritys B 2023.)

Yrityksen lähestymistapa kestävä kehityksen sosiaaliseen ulottuvuuteen on jaettu asiakkaisiin, työntekijöihin ja yhteiskuntavastuuseen, joihin on yhdistetty erilaisia asiakas- ja työntekijätyytyvyyttä edistäviä toimenpiteitä sekä lahjoituksia yhteiskunnassa heikossa asemassa oleville

kohderyhmille. Kestävyyden sisällyttäminen liiketoimintaan toteutetaan ESG:hen nojautuvalla raportointirakenteella, jolla käsitellään yrityksen näkökulmasta kestävyteen liittyviä mahdollisuuksia, riskien hallintaa ja suhtautumista kestävyysraportointiin liittyvään lainsäädäntöön. (Yritys B 2023.)

Kestävyysasioiden hallinnon kerrotaan koostuvan yrityksen hallituksesta ja siihen sisältyvästä kestävyysasioiden komiteasta, johtoryhmästä ja johtoryhmän päätöksenteon tukena toimivasta ja kestävyys-, riski-, viestintä- ja lakiosastojen edustajista muodostuvasta kestävyysasioiden hallituksesta. Kestävyysasioiden hallituksen tukena puolestaan toimii elin, jonka tehtävänä on kestävyysasioiden integrointi organisaatioon ja liiketoimintaan. (Yritys B 2023.)

Kestävyysasioiden hallituksen tehtäviä ovat kokonaisvaltaisen kestävyden edistämisen viitekehyksen valmistelu, kestävyden integrointi yrityksen prosesseihin ja liiketoimintaan sekä kestävyysasioiden valvonta ja ohjaus. Näiden tehtävien ohella kestävyysasioiden hallitus vastaa strategisten kestävyystavoitteiden, -toimenpiteiden ja -suositusten esittämisestä, kestävyysasioiden tiedottamisesta ja neuvonannosta yrityksen johtoryhmälle, kestävyysviestinnän edistämisestä ja tarkastuksesta sekä kestävyysstrategian toteutumisen seurannasta. (Yritys B 2023.)

Yrityksen hallitukseen sisältyvän kestävyysasioiden komitean tehtäviä ovat yrityksen hallituksen neuvominen kestävyysasioissa, yrityksen johtoryhmän kestävyysstrategian seuranta ja tukeminen, vuosikertomuksen ja kestävyysraportin alustavat tarkastukset, kestävyystavoitteiden asettamisen tukeminen sekä johtoryhmälle asetettujen tavoitteiden täyttymisen tarkastus johdon palkitsemista varten. (Yritys B 2023.)

Toisessa osakokonaisuudessa käsitellään kestävyden mittaamista ja johtamista, joihin yhdistetään kestävyys yrityksessä ja sen liiketoiminnoissa. Yrityksen sisäiset asiat on jaettu henkilöstöön, asiakkaisiin, yritykseen omiin toimintoihin ja yhteiskuntavastuuseen, joita tarkastellaan lukuina, havaintoina, tavoitteina ja saavutuksina. Henkilöstöasiat kattavat muun muassa henkilöstöjakaumien, monimuotoisuuden ja työhyvinvoinnin ja -turvallisuuden näkökulmat. Asiakkaiden tarkastelun keskiössä on asiakastyytyväisyys. Yrityksen omien toimintojen tarkastelu sisältää muun muassa liikematkat, veden- ja paperikulutuksen ja jätteet. Yhteiskuntavastuu on rajattu erilliseksi tarkasteltavaksi osaksi, joka keskittyy tulevien sukupolvien ja vammaisten koulutuksen, työskentelyn ja hyvinvoinnin edistämiseen ja tukemiseen. (Yritys B 2023.)

Yrityksen liiketoiminnoissa kestävyysasioiden tarkastelu on jaettu vakuuttamiseen, yrityksen omiin sijoituksiin ja varainhoitoon liittyviin kysymyksiin. Jaotteluun on kytketty liikevaihdon esittäminen lukuina. Tällaiseen jaotteluun ja lukuihin perustuvan esitystavan lisäksi avataan yrityksen liikevaihdon muodostumiseen liittyvät ja kestävyden näkökulmasta arkaluonteiset alat, kuten uhkapelaamiseen, aseteollisuuteen ja fossiilisiin polttoaineisiin liittyvät toimialat. Tällöin Yritys B raportoi oman liiketoimintansa eli luotto- ja takausvakuutusten ja saatavien kotiuttamisen sidoksisuudesta kestävään kehitykseen niin positiivisesta kuin negatiivisestakin näkökulmasta. (Yritys B 2023.)

Lukuihin perustuvan raportoinnin ohella vakuuttamiseen, yrityksen omiin sijoituksiin ja varainhoitoon liittyviin kysymyksiin otetaan kantaa esittelemällä yrityksen käytännön toimenpiteitä kestäväin kehityksen edistämiseksi. Vakuuttamisen osa-alueella käsitellään riskien hallintaa erityisesti yrityksen vakuuttamien asiakkaiden näkökulmasta ja kestävyden edistämisen mahdollisuuksia. Tällaisten

riskien ja mahdollisuuksien teemoina ovat luonnonkatastrofit, ilmastonmuutos ja hiilidioksidipäästöt, kestävä kehitys edistävät ratkaisut sekä muutokset kulutustottumuksissa ja varallisuudessa. (Yritys B 2023.)

Kestävyiden integroiminen yrityksen omiin sijoituksiin on jaettu kuuteen keskeiseen osatekijään. Näistä ensimmäiset kolme liittyvät varainhoitajien valintaan ja seurantaan ja sijoitusten kestävyiden arviointiin. Toiset kolme osatekijää liittyvät sitoumusten noudattamiseen, tiettyjen toimialojen, yritysten ja valtioiden välttämiseen sijoituskohteina sekä kestävä kehitys edistäviin sijoituskohteisiin. (Yritys B 2023.)

Varainhoitoon liittyvissä kestävyyskysymyksissä keskitytään Yritys B:n kahteen tytäryhtiöön, jotka toimivat pääomasijoitusyhtiöinä. Yritys B:n kestävyysraportissa esitetään tiivistetysti kyseisten tytäryhtiöiden kestävyystavoitteet ja -toimenpiteet, jotka ovat yhteydessä emoyhtiöön. Raportoinnin perustana ovat ympäristölliset, sosiaaliset ja hallinnolliset lähtökohdat. Tämän lisäksi tytäryhtiöt julkaisevat vuosittain omat kestävyysraporttinsa. (Yritys B 2023.)

Kolmas osakokonaisuus keskittyy ilmastonmuutokseen liittyvään tiedonantoon. Tämän osakokonaisuuden alussa raportoidaan Yritys B:n hiilijalanjäljestä, ilmastonmuutokseen liittyvistä riskeistä ja mahdollisuuksista sekä ilmastonmuutoksen vaikutuksesta liiketoimintaan ja liiketoiminnan vaikutuksesta ilmastonmuutokseen. Näiden näkökulmien jälkeen esitellään yrityksen strategia ja tavoitteet ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi. Tämän lisäksi arvioidaan strategian mukautumis- ja sietokykyä erilaisissa ilmastonmuutoksen kehityskuluissa vuoteen 2050 asti ja esitetään TCFD:n mukaisen raportoinnin toteutuminen luomalla taulukkomuotoinen yhteys suositeltavien raportointiteemojen ja kestävyysraportin alulukujen välillä. (Yritys B 2023.)

Neljännän osakokonaisuuden keskiössä on organisaation kehittäminen vastuullisuuden osa-alueella, jolloin huomioidaan muun muassa riskit, lainsäädännölliset asiat ja yhteiskuntasuhteet sekä avoimuus verotuksessa. Riskien käsittelyssä painotetaan kyberturvallisuuden, tietoturvan ja tietosuojan hallintaa. Lainsäädännöllisten asioiden raportoinnilla tarkoitetaan niin lainsäädännön noudattamista kuin yrityksen osallistumistakin toimialaa koskevan sääntelyn ja viranomaisyhteistyön kehittämiseen. Lainsäädännön noudattamisen osa-alueella kiinnitetään huomiota yrityksen menettelysääntöihin, petosten, korruption ja rahanpesun torjuntaan, taloudellisten sanktioiden ja kauppasaartojen toimenpanoihin sitoutumiseen ja reiluun kilpailuun liittyviin tavoitteisiin ja toimenpiteisiin. Verotuksen avoimuus huomioidaan raportoimalla vuonna 2022 maksettujen verojen määrä ja esittelemällä yrityksen strategia avoimen verotuksen edistämiseksi. Lisäksi EU-taksonomia huomioidaan. (Yritys B 2023.)

Viidennessä osakokonaisuudessa esitellään yrityksen yleismaailmalliset periaatteet. Yleismaailmallisilla periaatteilla tarkoitetaan yrityksen lähestymistapaa kestävyysraportointiin ja kestävyiden arviointiin. Tällaisia periaatteita ovat tavoitteet, raportointikäytännöt, sidosryhmien sitouttaminen, kestävyiden johtaminen ja hallinto, sitoutuminen ihmisoikeuksien kunnioittamiseen, yrityksen yhteys YK:n kestävä kehityksen tavoitteisiin, olennaisuusanalyysi ja riippumattoman varmentajan varmentusraportti. Näiden periaatteiden esittelyn tarkoituksena on antaa lisätietoa edellisissä neljässä osakokonaisuudessa raportoiduista aiheista, kuvata raportoinnin toteuttamista ja prosessia sekä

valmistautua EU:n kestävyysraportointidirektiivin mukaisen raportoinnin toteuttamiseen tilikaudesta 2024 alkaen. (Yritys B 2023.)

5.1.3 Yritys C

Yritys C:n kestävyysraportti on julkaistu vuosikertomuksen ja tilinpäätöksen yhteydessä. Vuosikertomus, tilinpäätös ja kestävyys muodostavat yhdessä raportin kokonaisuuden. (Kuva 4.) Raportti koostuu vuoden 2022 tiivistelmästä, toimitusjohtajan ja hallituksen katsauksesta, yritysesittelystä, strategiasta ja tavoitteista, toimialan osa-alueittain toteutetusta kuvauksesta, yrityksen kestävyysstrategiasta ja toimista kestävyiden edistämiseksi, yrityksen osaketiedoista, riskien hallinnasta, yrityksen koosteena toimivasta hallinnollisesta raportista, vuoden 2022 luvuista ja keskeisistä havainnoista, yrityksen johdon ja hallituksen raportista, tilinpäätöksestä ja kestävyysraportista. (Yritys C 2023.)

Yritys C:n kestävyysraportin sisällitys vuosikertomuksen osana	
1. TIIVISTELMÄ VUODESTA 2022	
2. TOIMITUSJOHTAJAN JA HALLITUKSEN KATSAUS	
3. YRITYSESITELE	
4. STRATEGIA JA TAVOITTEET	
5. TOIMIALAN KUVAUS OSA-ALUEITTAIN	
6. YRITYS C:N KESTÄVYYSTRATEGIA JA TOIMET KESTÄVYYDEN EDISTÄMISEKSI	
7. YRITYS C:N OSAKE	
8. RISKIEN HALLINTA	
9. HALLINNOLLINEN RAPORTTI	
10. RAPORTTI YRITYS C:N JOHDOSTA JA HALLITUKSESTA	
11. TILINPÄÄTÖS	
12. KESTÄVYYSRAPORTTI	Raportointikäytännöt, hallinto, Yritys C:n yhteys YK:n Agenda 2030:een, sidosryhmien sitouttaminen, olennaisuusanalyysi, kestävyystiedot lukuina, EU-taksonomia, GRI:n mukainen raportointi
13. YRITYS C:N HALLITUKSEN VAKUUTUS VUOSIKERTOMUKSEN TIETOJEN OIKEELLISUUDESTA	
14. RIIPPUMATTOMAN VARMENTAJAN VARMENNUSRAPORTTI	
15. YHTEENVETO VUOSIEN 2018–2022 TALOUSINFORMAATIOSTA	
16. RAPORTOINNIN KÄYTETYT MÄÄRITELMÄT	
17. TIETOA OSAKKEENOMISTAJILLE	

KUVA 4. Yritys C:n kestävyysraportin sisällitys vuosikertomuksen osana. (Yritys C 2023.)

Kestävyysraportti on jaettu kahdeksaan osaan. Ensimmäisessä osassa esitellään raportointikäytännöt. Yritys C:n vuosittain julkaistavan kestävyysraportin kerrotaan noudattavan integroidun raportoinnin periaatteita. Kestävyysraportti laaditaan kansallisen kirjanpitolain ja vuonna 2021 päivitettyjen GRI standardien mukaisesti. Tämän lisäksi raportoinnissa sovelletaan YK:n kestävä kehityksen periaatteita ja tavoitteita, EU taksonomiaa, TCFD:n mukaista raportointia ja Nasdaq-pörssin viitekehystä kestävyysraportoinnista. Raportointikäytäntöjen yhteydessä selvitetään, että kestävyysraportin laatimisesta vastaa kestävyysasioiden päällikkö ja raportin hyväksyy yrityksen hallitus. (Yritys C 2023.)

Toisessa osassa selvitetään yrityksen hallinnon rakennetta, toimintaa ja yhteyttä kestäväan kehitykseen. Kestävyysasioiden ylin päättävä elin on yrityksen hallitus, jonka tukena toimii riskienhallinta- ja tarkastuskomitea. Toimitusjohtajalla on ensisijainen vastuu kestävyysstrategian johtamisesta ja toimeenpanosta. Kestävyysstrategian johtamiseen ja toimeenpanoon osallistuu myös operatiivisen johtamisen ryhmä, joka koostuu yrityksen johtoryhmästä ja maajohtajista. Liiketoiminnan eettisyyden ja kestävyiden komitea tuottaa suosituksia operatiivisen johtamisen ryhmälle ja organisaatiolle kestäväan kehityksen aihepiiristä. Komiteaa johtaa yrityksen toimitusjohtaja yhdessä muun muassa operatiivisen johtajan, investointijohtajan ja henkilöstöjohtajan kanssa. (Yritys C 2023.)

Yrityksen hallintoon sisällytetyn kestävyystoimen vastuulla on kestävyysstrategian kehittäminen ja suorituskyvyn mittaamisen tukeminen yhdessä operatiivisten ja toiminnallisten liiketoimintayksiköiden kanssa. Kestävyystoimen työskentelyn tueksi kaikista maaorganisaatioista ja toiminnoista valittavien kestävyyslähettäjä tehtävänä on edistää kestävyysstrategian yhteensovittamista maakohtaisiin toimintoihin. Maajohtajat vastaavat paikallisten kestävyyttä edistävien toimien kehittämisestä, strategiasta ja suorituskyvyn mittaamisesta, joihin liittyvät käytännön toimet toteuttavat toiminnalliset yksiköt. (Yritys C 2023.)

Kolmannessa osassa kuvataan yrityksen yhteys YK:n Agenda 2030 -toimintaohjelmaan. Tässä yhteydessä YK:n kestävä kehityksen tavoitteista on määritetty kuusi painopistettä, joiden edistäminen sidotaan yrityksen liiketoimintaan käytännön toimia kuvaamalla. Painopisteiksi valitut tavoitteet ovat terveellisen elämän ja hyvinvoinnin takaaminen, kestävä infrastruktuurin rakentaminen ja kestävä teollisuuden ja innovaatioiden edistäminen, eriarvoisuuden vähentäminen, ilmastonmuutoksen hillitseminen, rauhan, oikeudenmukaisuuden ja hyvän hallinnon edistäminen sekä yhteistyön ja kumppanuuksien edistäminen. (Yritys C 2023.)

Neljäs osa keskittyy selvitykseen sidosryhmien sitouttamisesta. Yritys luokittelee sidosryhmikseen yhteiskunnan, osakkeenomistajat, pankit ja rahoituslaitokset, asiakkaat, talletusasiakkaat ja työntekijät. Sidosryhmien määrittelyyn yhdistetään taulukkomuotoisesti kuvaukset sidosryhmäviestinnästä ja -yhteistyöstä. Tämän lisäksi avataan luokittain sidosryhmien sitouttamisen vaikutuksia kestävyysnäkökulmasta. (Yritys C 2023.)

Viidennen osan keskiössä on olennaisuusanalyysi. Olennaisuusanalyysi kuvataan nelivaiheisena prosessina, joka alkaa yrityksen liiketoiminnan asiayhteyden hahmottamisella. Tämän jälkeen määritetään todelliset ja mahdolliset liiketoiminnan kestävyysvaikutukset. Kestävyysvaikutusten määrittämisen jälkeen arvioidaan niiden merkittävyyttä ja toteutumisen todennäköisyyttä. Olennaisuusanalyysin viimeisenä vaiheena on priorisoida merkittävimmät kestävyysvaikutukset, joista raportoidaan. (Yritys C 2023.)

Merkittävimmät kestävyysvaikutukset jaetaan neljään luokkaan, jotka ovat osallistavan rahoitus-ekosysteemin tukeminen, eettisten standardien noudattaminen, työnantajamielikuvan kehittäminen ja ympäristövaikutusten vähentäminen. Näihin luokkiin määritetään kestävyyttä edistäviä tavoitteita ja toimenpiteitä, jotka esitellään lukuina taulukoin ja kuvauksin. Tämä on kuudennen osan sisältö.

Seitsemännen osan tarkoituksena on muodostaa EU-taksonomian mukainen raportointi. Yritys C suhteuttaa ja soveltaa EU-taksonomia omaan toimintaansa rajaamalla raportoinnin liiketoimiin, jotka ovat EU-taksonomian piirissä. Tämän liittyen avataan raportoinnissa esitettävien tietojen alkuperä ja kuvataan taulukkomuotoisesti yrityksen varojen jakautuminen osa-alueittain. (Yritys C 2023.)

Viimeisessä osassa osoitetaan kestävyysraportin olevan GRI:n mukainen. Tämä toteutetaan muodostamalla taulukko, jossa esitetään GRI standardeihin perustuvat tiedonannot otsikoitain ja otsikoita vastaavan tietosisällön sijainti raportissa. Siirtyminen tietosisältöjen sijainteihin toteutetaan raportin sivuille siirtävillä linkeillä. (Yritys C 2023.)

Kestävyysraportin jälkeen paneudutaan vielä yrityksen hallituksen vakuutukseen vuosikertomuksen tietojen oikeellisuudesta ja riippumattoman varmentajan varmennusraporttiin. Lisäksi muodostetaan

yhteenveto vuosien 2018–2022 talousinformaatiosta. Lopuksi esitetään sanastona raportoinnissa käytetyt määritelmät ja tietoa osakkeenomistajille. (Yritys C 2023.)

5.1.4 Yhteenveto kestävyysraporttien rakenteesta ja sisällöstä

Kaikkien kolmen yrityksen tulokset jakautuivat kestävyysraportoinnin taustalla vaikuttaviin viitekehyksiin, vastuullisuuden johtamisjärjestelmään, yritysten toteuttamiin toimenpiteisiin ja ulkoiseen varmennukseen. Yritys A:n vuosikertomuksen ja tilinpäätöksen yhteydessä julkaistu kestävyysraportti perustui kansalliseen lainsäädäntöön, GRI standardeihin, YK:n kestävän kehityksen tavoitteisiin, Agenda 2030 -toimintaohjelmaan ja TCFD:n mukaiseen raportointiin. Sidosryhmien raportointitoiveet huomioitiin osana sidosryhmäyhteistyötä. Olennaisuusanalyysi toteutettiin, tavoitteet ja saavutukset esitettiin taulukkomuotoisesti, arvoketju analysoitiin vastuullisuuden näkökulmasta ja EU-taksonomia huomioitiin. Kestävyysraportti varmennettiin ulkoisella varmennuksella. (Kuva 5.)

Yritys B:n vuosikertomuksesta ja tilinpäätöksestä erillisenä julkaistu kestävyysraportti perustui kansalliseen lainsäädäntöön, GRI standardeihin, integroituun raportointiin, YK:n kestävän kehityksen tavoitteisiin, TCFD:n mukaiseen raportointiin ja ESG-rakenteeseen. Kestävyden mittaaminen esitettiin lukuina, havaintoina, tavoitteina, saavutuksina ja toimenpiteinä. Organisaation kehittämistä ja lähestymistapoja kestävyysraportointiin ja kestävyden arviointiin esiteltiin. Olennaisuusanalyysi toteutettiin ja EU-taksonomia huomioitiin. Kestävyysraportti varmennettiin ulkoisella varmennuksella. (Kuva 5.)

Yritys C:n vuosikertomuksen ja tilinpäätöksen yhteydessä julkaistu kestävyysraportti perustui integroituun raportointiin, kansalliseen lainsäädäntöön, GRI standardeihin, YK:n kestävän kehityksen tavoitteisiin, TCFD:n mukaiseen raportointiin, Nasdaq-pörssin viitekehukseen ja Agenda 2030 -toimintaohjelmaan. Sidosryhmien sitouttaminen esitettiin taulukkomuotoisesti, olennaisuusanalyysi toteutettiin ja EU-taksonomia huomioitiin. Kestävyysraportti varmennettiin ulkoisella varmennuksella. (Kuva 5.)

Yhteenveto kestävyysraporttien rakenteesta ja sisällöstä	
Yritys A:n kestävyysraportti	Julkaisu vuosikertomuksen ja tilinpäätöksen yhteydessä, kansallinen lainsäädäntö, GRI, YK:n kestävä kehityksen tavoitteet, Agenda 2030, sidosryhmien raportointitavoitteet, vastuullisuuden johtamisessa: hallitus, johtoryhmä, vastuullisuustiimi ja integrointikomitea, TCFD, sidosryhmäyhteistyö, olennaisuusanalyysi, tavoitteet ja saavutukset taulukkomuotoisesti, arvoketju vastuullisuuden näkökulmasta, EU-taksonomia, ulkopuolinen varmennus
Yritys B:n kestävyysraportti	Julkaisu vuosikertomuksesta ja tilinpäätöksestä erillisenä, kansallinen lainsäädäntö, GRI, IR, YK:n kestävä kehityksen tavoitteet, TCFD, ESG-rakenne, vastuullisuuden johtamisessa: hallitus, kestävyysasioiden komitea, johtoryhmä ja kestävyysasioiden hallitus tukielimineen, kestävyden mittaaminen lukuina, havaintoina, tavoitteina ja saavutuksina, toimenpiteet, organisaation kehittäminen, lähestymistapa kestävyysraportointiin ja kestävyden arviointiin, olennaisuusanalyysi, EU-taksonomia, ulkopuolinen varmennus
Yritys C:n kestävyysraportti	Julkaisu vuosikertomuksen ja tilinpäätöksen yhteydessä, IR, kansallinen lainsäädäntö, GRI, YK:n kestävä kehityksen tavoitteet, TCFD, Nasdaq-pörssin viitekehys, vastuullisuuden johtamisessa: hallitus, riskienhallinta- ja tarkastuskomitea, johtoryhmä, maajohtajat, liiketoiminnan eettisyyden ja kestävyden komitea ja kestävyystoimi, Agenda 2030, sidosryhmien sitouttaminen taulukkomuotoisesti, olennaisuusanalyysi, EU-taksonomia, ulkopuolinen varmennus

KUVA 5. Yhteenveto kestävyysraporttien rakenteesta ja sisällöstä.

5.1.5 Analyysi kestävyysraporttien rakenteesta ja sisällöstä

Kohdeorganisaatioiden kestävyysraportoinnin rakenteellisella ja sisällöllisellä toteuttamisella on yhtymäkohtia tämän tutkimuksen teoreettiseen viitekehykseen. Näiden yhtymäkohtien määrittämisellä voidaan hahmottaa tulosten merkitystä käytännössä. Käytäntöä edustavien tutkimustulosten suhteuttaminen tietopohjaan auttaa ymmärtämään käytännön ja teorian välistä yhteyttä, jolloin voidaan laajentaa käsitystä kohdeorganisaatioiden kestävyysraportoinnin kehittämisestä.

On esitetty, että vastuullisuus näyttäytyy yrityssectorilla erilaisten ohjelmien ja säännösten noudattamisena sekä sidosryhmäajatteluun perustuvana strategiana (Joutsenvirta, Halme, Jalas & Mäkinen 2011, 15–16). Tulokset kohdeorganisaatioiden kestävyysraporttien rakenteesta ja sisällöstä osoittivat tämän ajatuksen toteutuvan käytännössä, mikä kannustaa kohdeorganisaatioita jatkamaan strategiasidonnaista kestävyysraportointia. Toisaalta vastuullisessa toiminnassa on pidetty olennaisena vastuun johtamista ja organisoimista (Blowfield & Murray 2014, 12). Tämän olennaisuuden hahmottaminen heijastui kohdeorganisaatioiden kestävyysraportoinnista vastuullisuuden johtamisjärjestelmän toiminnan ja koostumuksen avaamisella. Lisäksi tulokset osoittivat johtamisjärjestelmän tukevan käytännön toimien toimeenpanossa ja systemaattisessa säännöllisessä raportoinnissa. Tällaisiin tuloksiin on yhdistettävissä myös Herremansin (2020) näkemys kestävyysraportoinnista, jota kuvataan standardeihin ja lainsäädäntöön perustuvaksi systemaattiseksi raportoinniksi.

Vastuullisuuden johtamisjärjestelmän toiminnan ja koostumuksen avaaminen ei kuitenkaan toteutunut kaikilta osin kohdeorganisaatioiden kestävyysraporteissa. Koipijärvi ja Kuvaja (2020, 121–122) ovat esittäneet, että vastuullisuuden johtaminen voidaan yhdistää hallinnon vastuuseen, jolloin sen johtaminen ja organisointi on jaettavissa neljään osa-alueeseen. Tulosten mukaan näistä osa-alueista toteutuivat kolme ensimmäistä hallitusten kokoonpanojen, vastuullisuusosaamisen ja

johtoryhmiin kuuluvien vastuullisuusasioista vastaavien johtajien sekä vastuullisuusryhmän merkityksen vuoksi. Yhden osa-alueen toteutumista ei tuloksista havaittu, koska kohdeorganisaatioiden kestävyysraportoinneissa ei tuotu esiin yrityksen ulkopuolisen asiantuntijuuden hyödyntämistä.

Hallinnon vastuuseen on yhdistetty myös hyvinvoinnin luominen, jolloin yrityksen on otettava huomioon sidosryhmien tarpeet ja odotukset (Cockburn, Jahdi & Wilson 2015, 414). Sidosryhmien tarpeiden ja odotusten huomioiminen heijastui kaikkien kolmen yrityksen kestävyysraporteista. Erityisesti Yritys A:n näkökulma sidosryhmien raportointitavoitteiden huomioimisesta osana sidosryhmäyhteistyötä on käytännön osoitus teoriassa esitetyn hallinnon vastuun toteuttamisesta.

Kestävyysraportoinnin tärkeimpänä tehtävänä pidetään olennaisen tiedon välittämistä ja ymmärryksen lisäämistä yrityksen toiminnasta, tavoitteista ja saavutuksista (Kurittu 2018, 7). Olennaisen tiedon periaatetta sovelletaan myös kuvailemalla kestävyysraportoinnin tuottaman tiedon mahdollistavan yrityksen liiketoiminnan kehittämisen taloudellisella, sosiaalisella ja ympäristöllisellä osa-alueella. (White 2016, 13). Nämä teoriassa esitetyt näkökulmat ovat yhteydessä tuloksien osoittamiin olennaisuusanalyysiin, jotka toteutuivat kaikkien kolmen yrityksen kestävyysraportoinneissa taloudellisella, sosiaalisella ja ympäristöllisellä osa-alueella.

Tuloksista kävi ilmi, että yritysten kestävyysraportit mukailevat vaikuttavuusarvoltaan erilaisia strategioita. Tämä havainnollistuu kestävyysraportoinnin viestinnällisestä näkökulmasta. Tällainen viestinnällinen näkökulma on jaettavissa tiedottamiseen keskittyvään strategiaan, sidosryhmiltä saatujen palautteiden ja mielipiteiden huomioimiseen ja sidosryhmien sitouttamiseen vastuullisuus- ja strategiatyöhön keskustelulla ja kehitystoiminnalla (Cornelissen 2017, 259). Kaikkien kolmen yrityksen kestävyysraportit olivat tiedottavia raportteja, joissa huomioitiin sidosryhmät niin palautteiden, mielipiteiden kuin käytännön yhteistyönkin näkökulmasta. Tämän vuoksi kohdeorganisaatioiden vastuullisuusviestintästrategioita voidaan kuvailla kolmen erilaisen strategian yhdistelmällä. Näihin tuloksiin voidaan yhdistää myös Kuritun (2018, 178) esittämä näkökulma, jonka mukaan kestävyysraportoinnissa yhdistyvät katsaus menneeseen ja yrityksen saavutuksiin ja tulevaisuuteen.

Kohdeorganisaatioiden kestävyysraporttien johdonmukaisuus rakentui erityisesti toimialan huomioimisella ja sektorikohtaisten vastuullisuuskysymysten tarkastelulla, kuten Juutinen (2016, 30) on kestävyysraportoinnin johdonmukaisuudesta yleisesti todennut. Toisaalta kaikkien kolmen yrityksen kestävyysraporteista hahmotettiin yrityksen taustatietojen, toimintaympäristön kuvaamisen, liiketoiminnallisten riskien ja mahdollisuuksien, johtamistavan, sidosryhmäyhteistyön toimintaperiaatteiden sekä olennaisten teemojen raportointia toimialan ja yrityksen mukaan. Näiden raportin rakenteeseen liittyvien osatekijöiden huomioiminen parantaa Kuritun (2018, 154–161) mukaan kestävyysraportoinnin johdonmukaisuutta.

Raportin rakenne vaikuttaa johdonmukaisuuden lisäksi avoimuuden, rehellisyyden ja helppolukuisuuden ominaisuuksiin. Tällöin hyvässä kestävyysraportoinnissa esiintyvät tavoitteiden asettaminen, tavoitteisiin sidotut tunnusluvut ja mittarit, raportointiprosessin avaaminen, toimintatavat datan keräämisessä ja koostamisessa sekä tunnuslukujen mittaustulosten tulkinta. Lisäksi näissä rakenteellisissa osissa avoimuuden, rehellisyyden ja läpinäkyvyyden tulisi olla sidosryhmien tarpeiden mukaisia. (Juutisen 2016, 240–241.) Tuloksista oli tulkittavissa, että yritysten kestävyysraporttien rakenteissa

ei esiintynyt kaikilta osin avoimuuden, rehellisyyden ja helppolukuisuuden ominaisuuksia, sillä puutteita havaittiin raportointiprosessin avaamisessa ja tunnuslukujen mittaustulosten tulkinnassa. Tässä yhteydessä havaittiin kuitenkin yrityskohtaisia eroja, sillä Yritys B:n kestävyysraportissa kestävyiden mittaaminen esitettiin lukuina, havaintoina, tavoitteina, saavutuksina ja toimenpiteinä, mikä paransi tunnuslukujen mittaustulosten tulkintemista. Havaituista puutteista huolimatta kaikkien kolmen yrityksen kestävyysraporteista heijastui pyrkimys konkretian korostamiseen tavoitteiden saavuttamisen edistymiseen vastaamiseksi, mikä on Liappisin, Pentikäisen ja Vanhalan (2019, 224) mukaan merkityksellistä kestävyysraportoinnin onnistumisen kannalta. Tässä yhteydessä on kuitenkin huomionarvoista, että kohdeorganisaatioiden kestävyysraporteissa ei esiintynyt sidosryhmien puheenvuoroja, tapausesimerkkejä tai haastatteluita, joiden sisällyttäminen kestävyysraporttiin kriittisestä näkökulmasta parantaa Kuritun (2018, 166–168) mukaan konkretisoinnin toteutumista.

GRI standardit ovat monen pörssiyrityksen käytössä (Kallunki 2022, 236). Tulokset ovat linjassa tämän teoriassa esitetyn näkemyksen kanssa, sillä kaikkien kolmen yrityksen kestävyysraporteissa sovellettiin GRI standardien viitekehystä, jota Liappis, Pentikäinen ja Vanhala (2019, 226) kuvailevat konkretisoinnin ja olennaisuuden varmistamista edistäväksi. GRI:n soveltamisen voidaan näin ollen tulkita tasapainottavan konkretian toteutumisessa havaittuja puutteita. Toisaalta kohdeorganisaatioiden kestävyysraporteista havaittiin erilaisia yrityksen sisäisiä ja yritysten välisiä vertailuasetelmia. Tällöin vertailuasetelmien syntyminen ja yhteismitallisuuden mahdollisuudet näyttivät toteutuvan GRI standardien soveltamisen vuoksi, minkä ovat yleisesti todenneet myös Niskala, Tarna-Mani, Puroila ja Pajunen (2019, 108). Tämä havainto kannustaa kohdeorganisaatioita hyödyntämään GRI standardien viitekehystä tulevaisuudessakin.

Tulosten mukaan kohdeorganisaatiot hyödynsivät kestävyysraportoinnissaan myös muita standardeja. Esimerkiksi Yritys B ja Yritys C sovelsivat integroitua raportointia ja kaikki kolme yritystä raportoivat TCFD:n mukaisesti. Lisäksi Yritys B:n kestävyysraportissa tuotiin selvästi esiin ESG-rakenteen hyödyntäminen. Integroidun raportoinnin konkreettiset hyödyt Yritys B:n ja Yritys C:n kestävyysraportointiin eivät hahmottuneet selvästi, mutta viitekehysten soveltaminen on saattanut helpottaa arvonluonnin mallintamista strategiaan ja liiketoimintamalliin suhteutettuna ja kokonaiskuvan muodostamista raportointivaiheessa. Nämä havainnot ovat linjassa IFRS-säätiön laatiman kuvauksen kanssa integroidusta raportoinnista (IFRS Foundation a 2024). TCFD:n mukaisen raportoinnin hyöty erottui kohdeorganisaatioiden kestävyysraporteista selvästi. Tässä mielessä viitekehysten tarkoituksen havaittiin toteutuvan käytännössä, sillä kestävyysraporteista välittyi yritysten sitoutuminen Pariisin ilmastopöytäkirjaan ja osallistuminen ilmastomuutoksen hillitsemiseen kokonaisvaltaisesti, mitä Financial Stability Board (2024) tavoittelee.

Ulkoista varmennusta pidetään hyvän kestävyysraportin keskeisenä ominaisuutena sen luotettavuutta ja yhdenmukaisuutta parantavan vaikutuksen vuoksi (Harmaala & Jallinoja 2012, 224). Tulokset osoittivat, että ulkoinen varmennus sisältyi kaikkien kolmen yrityksen kestävyysraportteihin. Ulkoinen varmennus ilmeni kaikissa tapauksissa kestävyysraporttiin liitettyä riippumattoman varmentajan varmennuksella, jonka toteutti tunnettu tilintarkastusyhtiö. Tällainen toimintamalli vastaa teoriassa esitettyä näkemystä, jonka mukaan ulkoinen varmennus ilmenee kestävyysraporttiin liitetystä varmennuslausunnosta (Niskala, Tarna-Mani, Puroila & Pajunen 2019, 368).

5.2 Kohdeorganisaatioiden kestävyysraportit verrattuna EU:n kestävyysraportointidirektiiviin

5.2.1 Yritys A

1. tarkasteltava kohde

Ensimmäisenä tarkasteltavana kohteena selvitettiin, sisältyykö Yritys A:n kestävyysraporttiin kuvaus yrityksen liiketoimintamallista ja -strategiasta sekä niiden mukautumiskyvystä vastuullisuuteen liittyviin riskeihin. (Direktiivi 2022/2464/EU.) Koska Yritys A:n kestävyysraportti on osa vuosikertomuksen, tilinpäätöksen ja kestävyysraportin muodostamaa kokonaisuutta, tarkastelu kohdennettiin kaikkiin kolmeen osaan. Tarkastelussa havaittiin, että Yritys A:n liiketoimintamalli ja -strategia kuvataan vuosikertomuksen ensimmäisessä osassa (Yritys A 2023). Tässä yhteydessä liiketoimintamallin ja -strategian mukautumiskykyä ei kuitenkaan yhdistetä riskeihin vastuullisuuden näkökulmasta.

Liiketoiminnalliset riskit ja niihin liittyvät johtamisen käytännöt selvitetään sen sijaan vuosikertomuksen neljännessä osassa. Selvitys toteutetaan taulukkomuotoisesti nimeämällä riski ja esittämällä riskin kuvaus ja johtamisen käytännöt riskin hallitsemiseksi. Tämän lisäksi esitetään arvio riskien toteutumisen todennäköisyydestä ja niiden vaikutusasteesta yrityksen liiketoimintaan. Arvion esittäminen toteutetaan sijoittamalla riskit koordinaatistoon, jonka vaaka-akselilla on toteutumisen todennäköisyys ja pystyakselilla on vaikutusaste. (Yritys A 2023.)

Liiketoiminnallisia riskejä käsitellään kokonaisuutena ilman selvää yhteyttä vastuullisuuden näkökulmaan. Riskit luokitellaan strategisiin, taloudellisiin ja operatiivisiin riskeihin. Strategisia riskejä ovat makrotaloudelliset ilmiöt, kilpailutilanne ja hintapaineet ja hankintoihin ja organisaatiomuutoksiin liittyvät riskit. Taloudelliset riskit liittyvät maksuvalmiuteen, valuuttakursseihin ja korkotasoihin, verotukseen, rahoitukseen ja sijoituksiin. Operatiivisia riskejä ovat tietoturvaan ja tietosuojaan, poliittisiin ja lainsäädännöllisiin päätöksiin, työntekijätyytyväisyyteen, korruptioon, yrityskuvaan, epidemiaan ja pandemiaan sekä ilmastonmuutokseen liittyvät riskit. (Yritys A 2023.)

Yleisesti tarkasteltuna tällaisten riskien voidaan hahmottaa yhdistyvän niin ympäristölliseen, sosiaaliseen kuin hallinnolliseenkin vastuuseen. Tästä huolimatta raportoinnissa painottuva liiketoiminnan näkökulma riskien käsittelyssä hämärtää vastuullisuuden ja riskien välistä yhteyttä. Lisäksi liiketoimintamallin ja -strategian sekä riskien esittäminen varsinaisesta kestävyysraportista irrallisina osina etäännyttää niiden merkityksen vastuullisuuden asiayhteydestä. Tällaiset havainnot antavat ymmärtää, että Yritys A:n kestävyysraportissa ei esiinny kuvausta yrityksen liiketoimintamallista ja -strategiasta sekä niiden mukautumiskyvystä vastuullisuuteen liittyviin riskeihin EU:n kestävyysraportointidirektiivin edellyttämällä tavalla.

2. tarkasteltava kohde

Toisen tarkasteltavan kohteen tarkoituksena oli tutkia, sisältyykö Yritys A:n kestävyysraportointiin asiayhteys ilmastonmuutoksen hillitsemiseen, jolloin yritys osallistuu YK:n Pariisin sopimuksen tavoitteeseen rajoittaa ilman lämpeneminen 1,5 celsiusasteeseen ja Euroopan unionin ilmastoneutraaliuden saavuttamiseen vuoteen 2050 mennessä. (Direktiivi 2022/2464/EU.) Asiayhteyden havaittiin rakentuvan kolmesta erillisestä osasta. Ensimmäisessä osassa raportoitiin ilmastoasioista yleisesti kuvaamalla yrityksen suhtautumista ja sitoutumista ilmastonmuutoksen hillitsemiseen ja Pariisin ilmastopöytäkirjaan. Nämä asiat ilmenivät vuosikertomuksen yritysesittelyn kohdassa, jossa keskityttiin arvionluontiin yhteiskunnalle. (Yritys A 2023.)

Toisessa osassa yhdistettiin Task Force on Climate-related Financial Disclosures (TCFD) ensimmäisessä osassa raportoituun ilmastoasioiden yleiskuvaukseen. TCFD:n toteuttamisesta avattiin hallintoon, strategiaan, riskien hallintaan ja mittaamiseen ja tavoitteisiin liittyvät asiat. Osaksi hallituksen raporttia sijoitettu tiedonanto TCFD:n mukaisesta raportoinnista syvensi asiayhteyttä ilmastonmuutoksen hillitsemiseen ja Pariisin ilmastopöytäkirjaan. (Yritys A 2023.)

Kolmas osa keskittyi toisessa osassa mainittuihin TCFD:n toteuttamiseen liittyviin mittauksiin ja tavoitteisiin. Näiden asioiden havaittiin esiintyvän varsinaisen kestävyysraportin olennaisiin kestävyyskysymyksiin ja informaatioon keskittyvässä kahdeksannessa osassa. Tässä yhteydessä selvitettiin päästöjen mittaamisessa käytetyt menetelmät, päästöluokat, päästöjen määrä luokittain ja kokonaisuutena sekä tavoitteet päästöjen määrän vähentämiseksi vuoteen 2030 asti. (Yritys A 2023.)

Kokonaisuutena tarkasteltuna asiayhteys ilmastonmuutoksen hillitsemiseen ja Pariisin ilmastopöytäkirjaan näyttää muodostuvan yleisesittelystä, TCFD:n mukaisesta raportoinnista ja yksityiskohtaisista päästömittauksiin ja -tavoitteisiin liittyvistä tiedonannoista. Vaikka nämä osatekijät esiintyvät toisistaan erillisinä osina vuosikertomuksen, tilinpäätöksen ja kestävyysraportin kokonaisuudessa, ne osoittavat yrityksen osallistuvan Pariisin ilmastopöytäkirjan tavoitteiden saavuttamiseen. Tällaiset havainnot ilmentävät EU:n kestävyysraportointidirektiivissä vaaditun asiayhteyden ilmastonmuutoksen hillitsemisestä täyttyvän Yritys A:n kestävyysraportoinnissa.

3. tarkasteltava kohde

Kolmannen tarkasteltavan kohteen tarkoituksena oli selvittää, onko Yritys A sisällyttänyt kestävyysraportointiinsa kuvaukset yrityksen aikasidonnaisista vastuullisuustavoitteista ja vakuuttavaan tieteelliseen näyttöön perustuvan selvityksen asetettujen tavoitteiden saavuttamisen edistymisestä. (Direktiivi 2022/2464/EU.) Yrityksen aikasidonnaisista vastuullisuustavoitteiden todettiin esiintyvän vuosikertomuksen yritysesittelyssä tavoitteita käsittelevässä osiossa. Vastuullisuustavoitteiksi yksilöitiin henkilöstötyytyväisyyden parantaminen, ympäristöjalanjäljen pienentäminen ja yrityksen johdon sukupuolijakauman tasapainottaminen. Kaikista tavoitteista esitettiin kuvaukset ja ne sidottiin sekä yrityksen strategiaan että aikaan. (Yritys A 2023.)

Strategia- ja aikasidonnaiset tavoitteet esitettiin lisäksi yhteenvetona kestävyysraportin viidennessä osassa, johon yhdistettiin tiedonanto tavoitteiden saavuttamisen edistymisestä (Yritys A 2023). Kuvauksia ja tavoitteiden saavuttamisen edistymistä ei kuitenkaan esitetty vakuuttavaan tieteelliseen näyttöön perustuen, vaan raportoinnissa hyödynnettiin yrityksen omia havainnoinnin ja mittauksen

menetelmiä, joiden tieteellistä perustaa ei selvitetty. Puutteet tieteellisen perustan avaamisessa ja sisällyttämisessä tavoitteiden kuvauksiin ja edistymiseen viittaavat siihen, että Yritys A:n raportointikäytännöt eivät vastaa EU:n kestävyysraportointidirektiivin vaatimuksia vakuuttavaan tieteelliseen näyttöön perustuvasta selvityksestä, joka koskee asetettujen vastuullisuustavoitteiden saavuttamisen edistymistä.

4. tarkasteltava kohde

Neljännän tarkasteltavan kohteen sisältö koostui prosessikuvauksesta yrityksen due diligence -prosessista ja raportoinnista merkittävimmistä yrityksen toiminnan ja sen arvoketjun seurauksena syntyvistä haittavaikutuksista. (Direktiivi 2022/2464/EU.) Prosessikuvausta due diligence -prosessista ei havaittu Yritys A:n vuosikertomuksesta, tilinpäätöksestä ja kestävyysraportista koostuvasta asiakirjasta. Tässä kokonaisuudessa due diligence mainittiin kuitenkin kolmessa kohdassa (Yritys A 2023).

Ensimmäinen näistä havaittiin vuosikertomukseen sisältyvässä hallituksen raportissa, jossa kuvattiin liiketoiminnallisia riskejä ja johtamista. Tässä yhteydessä raportoitiin yrityksen toteuttavan due diligence -prosessin osana hankintoihin liittyvien riskien hallintaa. Toinen havainto due diligence -prosessin toteuttamisesta tehtiin kestävyysraportissa hallinnon ja valvontaelimien esittelyssä, jossa kuvattiin kestävyttä edistävää työtä ohjaavaa viitekehystä. Tällöin due diligence -prosessia todettiin hyödynnetyn ihmisoikeuksien kunnioittamiseen liittyen YK:n asettamien suuntaviivojen mukaisesti. Kolmas havainto due diligence -prosessista paikantui kestävyysraportin seitsemännen ja kahdeksannen osan muodostamaan kokonaisuuteen, jossa käsiteltiin yrityksen arvoketjua vastuullisuuden näkökulmasta ja olennaisia kestävyyskysymyksiä ja informaatiota. Näissä osissa asiakkaat yhdistettiin sekä yrityksen arvoketjuun että olennaisiin kestävyyskysymyksiin. Yhtenä olennaisena kestävyyskysymyksenä raportoitiin vastuullisuus asiakkaiden ja sijoituskohteiden valinnassa. Tässä yhteydessä kerrottiin, että yritys toteuttaa due diligence -prosessin varmistaakseen vastuulliset asiakasvalinnat ja sijoituskohteet. (Yritys A 2023.)

Merkittävimmät yrityksen toiminnan ja sen arvoketjun seurauksena syntyvistä haittavaikutuksista raportoitiin niin ikään kestävyysraportin seitsemännen ja kahdeksannen osan muodostamassa kokonaisuudessa. Raportointi toteutettiin esittelemällä yrityksen toimialalla esiintyviä haittavaikutuksia yhteiskunnallisesti. Haittavaikutuksia tunnistettiin yhteensä 13. Nämä haittavaikutukset määriteltiin otsikoiduilla teemoilla, jotka olivat eettinen perintä ja asiakkaiden reilu kohtelu, vastuullinen asiakkaiden ja sijoituskohteiden valinta, asiakkaiden terveen talouden turvaaminen, terve rahaliikenne, talousosaamisen lisääminen yhteiskunnassa, myönteiset maksuehdot yritysten välillä, monimuotoisuus ja osallisuus, työnantajamielikuvan ja työhyvinvoinnin parantaminen, korruption torjunta, tietoturva ja tietosuojat, yhteiskuntasuhteet, ympäristöjalanjäljen pienentäminen sekä vastuullinen arvoketju ja kumppanuus. (Yritys A 2023.)

Yrityksen toiminta esitettiin yleisesti kyseisiä haittavaikutuksia lieventävänä. Tästä huolimatta terveen rahaliikenteen, monimuotoisuuden ja osallisuuden, työnantajamielikuvan ja työhyvinvoinnin parantamisen, korruption torjunnan, tietoturvan ja tietosuojan sekä ympäristöjalanjäljen pienentämisen teemoissa havaittiin yrityksen omista haittavaikutuksista raportoimista. Raportoinnissa keskityttiin haittavaikutusten ehkäisyyn ja korjaamisen kuvaamiseen. (Yritys A 2023.)

Havainnot neljännen tarkasteltavan kohteen osa-alueella muodostavat yhteenvedon, jonka keskeisenä osana on due diligence -prosessin kuvauksen puuttuminen Yritys A:n kestävyysraportoinnista. Vaikka due diligence -prosessi on raportoinnin mukaan Yritys A:n käytössä, sen vaiheista ja käytännön toteutuksesta ei ole tietoa. Tämän vuoksi Yritys A:n kestävyysraportointi näyttää puutteellisen verrattuna EU:n kestävyysraportointidirektiivissä määritettyihin vaatimuksiin.

5. tarkasteltava kohde

Viidennessä tarkasteltavassa kohteessa selvitettiin kaksinkertaisen olennaisuuden periaatteen noudattamista Yritys A:n kestävyysraportoinnissa. (Komission delegoitu asetus 2023/2772/EU.) Tarkastelussa huomioitiin vuosikertomus, tilinpäätös ja kestävyysraportti kokonaisuutena. Edellisen neljännen tarkasteltavan kohteen havaintojen merkittävimmistä yrityksen toiminnan ja sen arvoketjun seurauksena syntyvistä haittavaikutuksista todettiin olevan yhteydessä kaksinkertaisen olennaisuuden periaatteen toiseen osaan, jossa huomioidaan yrityksen toiminnasta aiheutuvat vaikutukset yrityksen ulkopuolelle. Toisaalta kestävyysasioiden taloudellisista vaikutuksista yritykselle ei raportoitu. Nämä havainnot antavat ymmärtää, että kaksinkertaisen olennaisuuden periaatteen noudattaminen jää toteutumatta Yritys A:n kestävyysraportoinnissa.

5.2.2 Yritys B

1. tarkasteltava kohde

Ensimmäisenä tarkasteltavana kohteena keskityttiin selvittämään, sisältyykö Yritys B:n kestävyysraporttiin kuvaus yrityksen liiketoimintamallista ja -strategiasta sekä niiden mukautumiskyvystä vastuullisuuteen liittyviin riskeihin. (Direktiivi 2022/2464/EU.) Selvityksessä havaittiin, että liiketoimintamalli ja -strategia esitellään tiivistetysti kestävyysraportin johdantoon sisältyvässä yritysesittelyn ja strategian osiossa. Liiketoimintamallin ja -strategian mukautumiskykyä vastuullisuuteen liittyviin riskeihin kuvattiin erityisesti ilmastonmuutoksen näkökulmasta kestävyysraportin kolmannessa osassa, jossa yrityksen strategian sieto- ja mukautumiskykyä arvioitiin avoimesti erilaisissa ilmastonmuutoksen kehityskuluissa ja riskinäkökulmista. Tämän lisäksi mukautumiskykyyn liittyviä havaintoja tehtiin niin kestävyysraportin ensimmäisessä osassa kuvatuista Yritys B:n lähestymistavoista kestävään kehitykseen kuin neljännessäkin osassa käsitellystä organisaation kehittämisestä vastuullisuuden osa-alueilla. (Yritys B 2023.) Tällaisista havainnoista muodostuva kokonaisuus heijastaa Yritys B:n kestävyysraportin vastaavan EU:n kestävyysraportointidirektiivin vaatimukseen kuvata liiketoimintamalli ja -strategia sekä niiden mukautumiskykyä vastuullisuuteen liittyviin riskeihin.

2. tarkasteltava kohde

Toisessa tarkasteltavassa kohteessa selvitettiin, muodostetaanko Yritys B:n kestävyysraportissa asiayhteys ilmastonmuutoksen hillitsemiseen, jolloin yritys osallistuu YK:n Pariisin sopimuksen tavoitteeseen rajoittaa ilman lämpeneminen 1,5 celsiusasteeseen ja Euroopan unionin ilmastoneutraaliuden saavuttamiseen vuoteen 2050 mennessä. (Direktiivi 2022/2464/EU.) Asiayhteyden havaittiin esiintyvän useissa kestävyysraportin kohdissa. Tämä toteutui yrityksen lähestymistavassa ilmastonmuutoksen hillitsemiseen, kestävydessä yrityksessä ja sen liiketoiminnoissa, ilmastonmuutokseen liittyvässä raportoinnissa sekä yleismaailmallisissa periaatteissa (Yritys B 2023). Näin ollen

ilmastonmuutoksen hillitsemiseen ja Pariisin ilmastopöytäkirjaan liittyvän asiayhteyden todettiin olevan Yritys B:n raportoinnin painopisteenä niin yksittäisissä kestävyysraportin osissa kuin kokonaisuutena.

3. tarkasteltava kohde

Kolmannen tarkasteltavan kohteen tarkoituksena oli selvittää, onko Yritys B sisällyttänyt kestävyysraportointiinsa kuvaukset yrityksen aikasidonnaisista vastuullisuustavoitteista ja vakuuttavaan tieteelliseen näyttöön perustuvan selvityksen asetettujen tavoitteiden saavuttamisen edistymisestä. (Direktiivi 2022/2464/EU.) Vastuullisuustavoitteiden aikasidonnaista kuvaamista havaittiin kestävyysraportin jokaisessa osiossa. Näkyvimmit kuvaukset sijoituivat kestävyysmittaamiseen ja johtamiseen, ilmastonmuutokseen liittyvään tiedonantoon ja yleismaailmallisiin periaatteisiin. Yleismaailmallisia periaatteita käsittelevässä osassa tavoitteista ja niiden saavuttamisen edistymisestä muodostettiin taulukkomuotoinen yhteenveto. (Yritys B 2023.)

Tavoitteet jaettiin ympäristöjalanjäljen pienentämiseen, työntekijöiden hyvinvoinnin edistämiseen, asiakaskokemuksen parantamiseen, ihmisoikeuksien kunnioittamiseen, kyberturvallisuuden vahvistamiseen sekä korruption ja talousrikollisuuden torjuntaan. Kaikilla osa-alueilla tavoitteet kuvattiin perusteellisesti ja kokonaisvaltaisesti. Lisäksi kuvaukset olivat aikasidonnaisia ja sisälsivät viittaukset lisätietoihin sisältyviin kestävyysraportin osiin. (Yritys B 2023.)

Perusteellisista, kokonaisvaltaisista ja aikasidonnaisista kuvauksista huolimatta Yritys B:n kestävyysraportissa ei avattu tieteellistä perustaa asetettujen tavoitteiden saavuttamisen edistymisestä, vaan kuvausten luotettavuutta ja läpinäkyvyyttä peilattiin raportointikäytäntöjen esittelyyn. Vaikka raportointikäytäntöjen esittelyssä viitattiin erilaisten kestävyysraportoinnin luotettavuutta parantavien suositusten noudattamiseen ja menettelyiden soveltamiseen, ne eivät yhdistäneet tavoitteiden saavuttamisen edistymistä vakuuttavaan tieteelliseen näyttöön. Näiden havaintojen vuoksi perusteita EU:n kestävyysraportointidirektiivissä säädetyn vaatimuksen täyttymiselle ei löytynyt.

4. tarkasteltava kohde

Neljännän tarkasteltavan kohteen sisältö koostui prosessikuvauksesta yrityksen due diligence -prosessista ja raportoinnista merkittävimmistä yrityksen toiminnan ja sen arvoketjun seurauksena syntyvistä haittavaikutuksista. (Direktiivi 2022/2464/EU.) Due diligence -prosessiin viitattiin Yritys B:n kestävyysraportissa rahaliikenteen vastuullisuuteen, omaisuuden hallintaan ja hankintaan ja kestävä rahoituksen sääntelyyn liittyen sekä asiakkaiden taustojen selvittämiseen rahanpesun ehkäisyn näkökulmasta. Lisäksi due diligence -prosessin toimeenpano yhdistettiin ihmisoikeuksia ja ympäristöä koskevan tarkastuksen ja riskienhallinnan suorittamiseen, josta säädetään Yritys B:n kotipaikan mukaisessa kansallisessa lainsäädännössä. Raportoinnissa keskityttiin selvittämään asiayhteyksiä, joissa due diligence -prosessia sovelletaan. (Yritys B 2023.) Varsinaista prosessikuvausta ei kuitenkaan esitetty.

Suoraa ja selkeää raportointia merkittävimmistä yrityksen toiminnan ja sen arvoketjun seurauksena syntyvistä haittavaikutuksista ei havaittu. Myöskään yrityksen arvoketjun koostumusta ei määritelty selkeästi. Sen sijaan haittavaikutusten käsittelyssä keskityttiin yrityksen liiketoiminnan näkökulmasta

tunnistettuihin lieveilmiöihin. Tässä yhteydessä lieveilmiöt nähtiin yhteiskunnallisesti yleisinä ja yrityksen toimialaan liittyvinä uhkakuvina, joiden toteutumisen ehkäisyyn yritys osallistuu.

Tällainen lähestymistapa raportointiin antoi ymmärtää, että yhteiskunnassa ja finanssitoimialalla valitsevat lieveilmiöt ovat riskejä Yritys B:n liiketoiminnalle, mutta Yritys B:n liiketoiminnasta ja arvoketjusta ei ole syntynyt niihin liittyviä merkittäviä haittavaikutuksia. Tästä huolimatta Yritys B:n kestävyysraportoinnissa ei esiintynyt tiedonantoja yrityksen omista toteutumattomista haittavaikutuksista. Yhteys yrityksen toiminnan seurauksena syntyneisiin haittavaikutuksiin havaittiin kuitenkin täsmällisesti lukuina ja kuvauksina raportoiduista päästöistä ja energian, veden ja paperin kulutuksesta (Yritys B 2023).

Yhteenvedona todetaan, että havainnot jakautuvat due diligence -prosessin kuvaamisen ja merkittävimpien yrityksen toiminnan ja sen arvoketjun seurauksena syntyvien haittavaikutusten raportoinnin puutteisiin ja epäselvyyksiin. Vaikka Yritys B:n due diligence -prosessi ja liiketoiminnan ja arvoketjun seurauksena syntyvien haittavaikutusten huomioiminen toteutuisivat käytännössä vastuullisuuden näkökulmasta riittävällä tasolla, se ei välity kestävyysraportissa esitetyistä tiedoista ja kuvauksista läpinäkyvästi. Tämän vuoksi EU:n kestävyysraportointidirektiivissä määritetty vaatimustaso jää saavuttamatta Yritys B:n kestävyysraportoinnissa.

5. tarkasteltava kohde

Viidennessä tarkasteltavassa kohteessa selvitettiin kaksinkertaisen olennaisuuden periaatteen noudattamista Yritys B:n kestävyysraportoinnissa. (Komission delegoitu asetus 2023/2772/EU.) Kaksinkertaiseen olennaisuuteen sisältyvän näkökulman yrityksen toiminnasta aiheutuvien vaikutusten yrityksen ulkopuolelle havaittiin toteutuvan jo edellisessä alaluvussa raportoitujen neljännen tarkasteltavan kohteen tulosten muodossa. Tältä osin edellytysten kaksinkertaisen olennaisuuden periaatteen noudattamiselle nähtiin toteutuvan, koska EU:n kestävyysraportointidirektiivissä määritetyn raportointivaatimuksen laajuuden käsitettä ei ole tarkasti rajattu. Tämän lisäksi Yritys B:n todettiin raportoivan kestävyysasioiden taloudellisista vaikutuksista erityisesti ilmastonmuutoksen osa-alueella (Yritys B 2023). Tässä mielessä kaksinkertaisen olennaisuuden molempien näkökulmien suhteutuminen Yritys B:n liiketoimintaan ja toteutuminen kestävyysraportoinnissa voidaan nähdä osoituksina periaatteen noudattamisesta.

5.2.3 Yritys C

1. tarkasteltava kohde

Ensimmäisenä tarkasteltavana kohteena keskityttiin selvittämään, sisältyykö Yritys C:n kestävyysraporttiin kuvaus yrityksen liiketoimintamallista ja -strategiasta sekä niiden mukautumiskyvystä vastuullisuuteen liittyviin riskeihin. (Direktiivi 2022/2464/EU.) Tarkastelussa huomioitiin Yritys C:n kestävyysraportin lisäksi vuosikertomus ja tilinpäätös, koska asiakirja koostui näistä kolmesta osasta. Yrityksen liiketoimintamallin ja -strategian kuvauksen havaittiin koostuvan vuosikertomuksen kolmannen osan yritysesittelyn ja neljännen osan strategian ja tavoitteiden yhdistelmästä. (Yritys C 2023.) Tämän yhdistelmän sisältö avasi liiketoimintamallin ja -strategian koostumuksen ja toiminnan perusteellisesti. Tässä yhteydessä niiden mukautumiskyvystä vastuullisuuteen liittyviin riskeihin ei kuitenkaan raportoitu.

Riskien hallinnasta raportoitiin vuosikertomuksen kahdeksannessa osassa. Tällöin vastuullisuuteen liittyvä riskien tarkastelu yhdistettiin yrityksen näkökulmaan liiketoiminnan turvaamisesta. Ympäristöllisten, sosiaalisten ja hallinnollisten riskien vaikutusten huomioiminen esiteltiin riskien hallintaan, kestävyysstrategiaan ja liiketoimintastrategiaan integroituina lähtökohtina. Näistä kolmesta riskiluokasta syvennyttiin ympäristöllisiin riskeihin ja ilmastonmuutokseen. Lisäksi riskejä käsiteltiin liiketoiminnallisesta näkökulmasta jakamalla ne strategisiin ja taloudellisiin riskeihin. Strategisiksi riskeiksi luokiteltiin kilpailutilanteeseen, lainsäädännön muutoksiin ja verotukseen liittyvät riskit. Taloudelliset riskit liitettiin markkinatilanteen muutoksiin, maksuvalmiuteen, luottojen myöntämiseen ja takaisinmaksuun sekä operatiiviseen toimintaan, kuten IT-järjestelmiin, prosesseihin ja henkilöstöön. (Yritys C 2023.)

Liiketoimintamallin ja -strategian kuvaamisessa sovelletun raportointitavan todettiin täyttävän EU:n kestävyysraportointidirektiivin vaatimukset. Tämän havaittiin toteutuvan myös mukautumiskyvyn kuvaamiseen liittyen. Vaatimusten täyttymistä puoltaa vastuullisuuteen liittyvien riskien käsittely liiketoiminnan turvaamisen näkökulmasta ja erilaisiin strategioihin integroituina lähtökohtina.

2. tarkasteltava kohde

Toisen tarkasteltavan kohteen tarkoituksena oli tutkia, sisältyykö Yritys C:n kestävyysraportointiin asiayhteys ilmastonmuutoksen hillitsemiseen, jolloin yritys osallistuu YK:n Pariisin sopimuksen tavoitteeseen rajoittaa ilman lämpeneminen 1,5 celsiusasteeseen ja Euroopan unionin ilmastoneutraaliuden saavuttamiseen vuoteen 2050 mennessä. (Direktiivi 2022/2464/EU.) Asiayhteyden muodostumista vahvistavia havaintoja tehtiin kolmessa osassa. Ensimmäinen näistä sijoittui vuosikertomuksen kuudenteen osaan, jossa käsiteltiin kestävyysstrategiaa ja toimia kestävyuden edistämiseksi. Tässä osassa sitoutuminen Pariisin ilmastopimukseen esitettiin ympäristövaikutusten vähentämisen aihepiirissä erityisesti päästötavoitteiden osa-alueella. Toinen havainto paikantui riskien hallinnan esittelyyn vuosikertomuksen kahdeksannessa osassa, jossa havainnollistettiin Pariisin ilmastopimukseen ja Yritys C:n ilmastotavoitteiden välistä yhteyttä. Asiayhteyttä vahvistava kolmas havainto esiintyi kestävyysraporttiin sisältyvässä osassa, jossa raportoitiin kestävyystiedoista lukuina. (Yritys C 2023.) Tämä osio näyttäytyi yhteenvetona Pariisin ilmastopimukseen liittyvistä vuosikertomuksessa ja kestävyysraportissa ilmenneistä tiedoista. Näihin havaintoihin perustuen ilmastonmuutoksen hillitsemiseen ja Pariisin ilmastopimukseen liittyvän asiayhteyden todettiin kokonaisuutena toteutuvan Yritys C:n kestävyysraportoinnissa.

3. tarkasteltava kohde

Kolmannen tarkasteltavan kohteen tarkoituksena oli selvittää, onko Yritys A sisällyttänyt kestävyysraportointiinsa kuvaukset yrityksen aikasidonnaisista vastuullisuustavoitteista ja vakuuttavaan tietelliseen näyttöön perustuvan selvityksen asetettujen tavoitteiden saavuttamisen edistymisestä. (Direktiivi 2022/2464/EU.) Aikaan sidotut tavoitteet esitettiin kestävyysraportin osassa, jossa raportoitiin Yritys C:n yhteydestä YK:n Agenda 2030:een. Tässä yhteydessä tavoitteet määriteltiin lukuina tai yhden virkkeen mittaisella otsikoinnilla. (Yritys C 2023.) Tavoitteiden sisältöä ei kuvattu, eikä tavoitteiden saavuttamisen edistymistä selvitetty. Tällöin myöskään viitteitä vakuuttavasta

tieteellisestä näytöstä ei havaittu. Näin ollen perusteita EU:n kestävyysraportointidirektiivissä säädetyn vaatimuksen täyttymiselle ei löytynyt.

4. tarkasteltava kohde

Neljännän tarkasteltavan kohteen sisältö koostui prosessikuvauksesta yrityksen due diligence -prosessista ja raportoinnista merkittävimmistä yrityksen toiminnan ja sen arvoketjun seurauksena syntyvistä haittavaikutuksista. (Direktiivi 2022/2464/EU.) Viittauksia due diligence -prosessiin löydettiin Yritys C:n vuosikertomuksen osioista, joissa käsiteltiin yrityksen kestävyysstrategiaa ja toimia kestävyiden edistämiseksi ja riskien hallintaa. Lisäksi viittauksia havaittiin tilinpäätöksen liitetiedoista ja kestävyysraportin osioista, joissa käsiteltiin hallintoa ja sidosryhmien sitouttamista. (Yritys C 2023.)

Yrityksen kestävyysstrategiaan ja toimiin kestävyiden edistämiseksi due diligence -prosessi yhdistettiin korruption ja talousrikollisuuden torjuntaan ja ihmisoikeuksien kunnioittamiseen. Riskien hallinnan osa-alueella raportoitiin, että kolmannen osapuolen toteuttamaa due diligence -prosessia hyödynnetään ympäristöllisten, sosiaalisten ja hallinnollisten riskien vaikutusten arvioimiseksi. Vastavasti tilinpäätöksen liitetiedoissa due diligence -prosessi liitettiin riskien hallintaan asiakkaiden taustojen selvittämisen näkökulmasta. Kestävyysraportissa kuvatun hallintomallin yhteydessä due diligence -prosessi liitettiin eettisiin periaatteisiin yrityksen ympäristö- ja sosiaalisten vaikutusten hahmottamiseksi ja johtamiseksi. Sidosryhmien sitouttamiseen liittyen due diligence -prosessi mainittiin yrityksen ja pankkien ja rahoituslaitosten välisen yhteydenpidon ja yhteistyön kehittämiseksi. (Yritys C 2023.)

Lukuisista viittauksista huolimatta prosessikuvausta ei kuitenkaan esitetty. Prosessin toteuttamisen säännönmukaisuutta tai aikataulua ei myöskään selvitetty. Sen sijaan raportoinnissa painotettiin asiayhteyksiä ja tilanteita, joissa due diligence -prosessia sovelletaan.

Merkittävimpien yrityksen toiminnan ja sen arvoketjun seurauksena syntyvien haittavaikutusten havaittiin olevan yhteydessä Yritys C:n tuottamiin päästöihin ja elektroniikkajätteisiin. Näistä ympäristöjalanjälkeen sisältyvistä osatekijöistä raportoitiin sekä lukuina että kuvauksina. (Yritys C 2023.) Muiden mahdollisten haittavaikutusten raportoimisesta ei havaittu selkeitä viitteitä. Merkittävimpien haittavaikutusten raportoimisesta huolimatta Yritys C:n kestävyysraportoinnissa on keskeistä, että due diligence -prosessista ei esitetä kuvausta. Tämä ilmentää poikkeavuutta EU:n kestävyysraportointidirektiivissä määritettyihin veloitteisiin verrattuna.

5. tarkasteltava kohde

Viidennessä tarkasteltavassa kohteessa selvitettiin kaksinkertaisen olennaisuuden periaatteen noudattamista Yritys C:n kestävyysraportoinnissa. (Komission delegoitu asetus 2023/2772/EU.) Kaksinkertaiseen olennaisuuteen sisältyvän näkökulman, jossa huomioidaan yrityksen toiminnasta aiheutuvat vaikutukset yrityksen ulkopuolelle, havaittiin toteutuvan. Tämä ilmeni muun muassa merkittävimpien yrityksen toiminnan ja sen arvoketjun seurauksena syntyvien haittavaikutusten raportoimisena. Yhteys kestävyysasioiden taloudellisista vaikutuksista yritykselle havaittiin erityisesti ympäristönäkökulmasta, jota käsiteltiin taloudellisen vaikuttavuuden ja yritystoiminnan jatkuvuuden lähtökohdista. (Yritys C 2023.) Koska olennaisuusvaikutuksia punnittiin sekä yrityksen sisäisistä ja

ulkoisista näkökulmista taloudellisessa asiayhteydessä, kaksinkertaisen olennaisuuden periaatteen noudattamisen voidaan nähdä toteutuvan Yritys C:n kestävyysraportoinnissa.

5.2.4 Yhteenveto kestävyysraporttien vertaamisesta EU:n kestävyysraportointidirektiiviin

Yritys A:n keskeiset tulokset olivat, että yksi viidestä tarkasteltavasta kohteesta toteutuu Yritys A:n kestävyysraportissa. Tämä toteutunut kohde oli asiayhteys ilmastonmuutokseen (2. tarkasteltava kohde), joka toteutettiin yleisesittelyllä, TCFD:n mukaisella raportoinnilla ja tiedonannoilla päästömittauksista ja -tavoitteista. Neljä muuta tarkasteltavaa kohdetta ei toteutunut Yritys A:n kestävyysraportissa. Syitä olivat puutteet liiketoimintamallin ja -strategian mukautumiskyvyn kuvaamisessa, tieteellisen perustan selvittämisessä, due diligence -prosessin kuvaamisessa ja yritykseen kohdistuvien kestävyysasioiden taloudellisten vaikutusten raportoisessa. (Kuva 6.)

Sekä Yritys B:n että Yritys C:n keskeiset tulokset olivat, että kolme viidestä tarkasteltavasta kohteesta toteutuu kestävyysraportissa. Kummassakin tapauksessa nämä toteutuneet kohteet olivat kuvaus liiketoimintamallista ja -strategiasta ja mukautumiskyvystä (1. tarkasteltava kohde), asiayhteys ilmastonmuutokseen (2. tarkasteltava kohde) ja kaksinkertaisen olennaisuuden periaatteen noudattaminen (5. tarkasteltava kohde). Kaksi tarkasteltavaa kohdetta ei toteutunut. Molemmissa tapauksissa syitä olivat puutteet tieteellisen perustan selvittämisessä ja due diligence -prosessin kuvaamisessa. (Kuva 6.)

Kokonaisuutena tarkasteltuna kaikkien yritysten tuloksissa oli keskeistä, että tarkasteltavien kohteiden toteutumattomuuden taustalla olivat raportoinnin rakenteelliset ja sisällölliset puutteet. Tämä korostui erityisesti tieteelliseen perustaan ja due diligence -prosessiin liittyvissä asioissa. Toisaalta kokonaisvaltaisuus näyttäytyi toteutumista edistävänä tekijänä, mikä osoittautui kaikkien yritysten keskeiseksi tulokseksi ilmastonmuutoksen asiayhteydessä (2. tarkasteltava kohde).

Tarkasteltava kohde	Yritys A	Yritys B	Yritys C
1. Kuvaus yrityksen liiketoimintamallista ja -strategiasta sekä niiden mukautumiskyvystä vastuullisuuteen liittyviin riskeihin	Ei toteudu. Kuvaus esitetään, mutta sillä ei ole yhteyttä riskeihin vastuullisuuden näkökulmasta. Riskien liiketoiminnallisella esittämisellä etäinen yhteys vastuullisuusnäkökulmaan.	Toteutuu. Kuvaus esitetään. Sieto- ja mukautumiskykyä arvioidaan.	Toteutuu. Kuvaus esitetään. Vastuullisuuteen liittyviä riskejä käsitellään liiketoiminnan turvaamisen näkökulmasta ja integrointiin strategiaan.
2. Asiayhteys ilmastonmuutoksen hillitsemiseen, yrityksen osallistuminen YK:n Pariisin sopimuksen tavoitteeseen rajoittaa ilman lämpenemisen 1,5 celsiusasteeseen ja Euroopan unionin ilmastoneutraaliuden saavuttamiseen	Toteutuu. Asiayhteys kolmiosainen: 1. Yleisesittely, 2. TCFD:n mukainen raportointi, 3. Tiedonannot päästömittauksista ja -tavoitteista.	Toteutuu. Ilmastonmuutoksen hillitseminen ja Pariisin ilmastositoumus raportoinnin painopisteenä.	Toteutuu. Asiayhteys kolmiosainen: 1. Kestävyysstrategia, 2. Riskien hallinta ja tavoitteet, 3. Kestävyystiedot lukuina.
3. Kuvaukset yrityksen aikasidonnaisista vastuullisuustavoitteista ja vakuuttavaan tieteelliseen näyttöön perustuva selvitys asetettujen tavoitteiden saavuttamisen edistymisestä	Ei toteudu. Tavoitekuvaukset esitetään, mutta tavoitteiden saavuttamisen edistymisen seurannan taustalla olevien menetelmien tieteellistä perustaa ei selvitetä.	Ei toteudu. Kuvaukset esitetään. Tavoitteiden saavuttamisen edistymistä ei yhdistetä vakuuttavaan tieteelliseen näyttöön.	Ei toteudu. Tavoitteiden sisältöä ei kuvata, eikä saavuttamisen edistymistä selvitetä. Ei vakuuttavaa tieteellistä näyttöä.
4. Prosessikuvaus yrityksen due diligence -prosessista ja raportointi merkittävimmistä yrityksen toiminnan ja sen arvoketjun seurauksena syntyvistä haittavaikutuksista	Ei toteudu. Prosessikuvausta ei esitetä.	Ei toteudu. Prosessikuvausta ei esitetä.	Ei toteudu. Prosessikuvausta ei esitetä.
5. Kaksinkertaisen olennaisuuden periaatteen noudattaminen	Ei toteudu. Kestävyysasioiden taloudellisia vaikutuksia yritykselle ei raportoida.	Toteutuu. Kaksinkertaisen olennaisuuden periaatteen molemmat näkökulmat suhteutetaan Yritys B:n liiketoimintaan ja kestävyysraportointiin.	Toteutuu. Olennaisuusvaikutuksia punnitaan sekä yrityksen sisäisistä että ulkoisista näkökulmista taloudellisessa asiayhteydessä.

KUVA 6. Yhteenveto kestävyysraporttien vertaamisesta EU:n kestävyysraportointidirektiiviin.

5.2.5 Analyysi kestävyysraporttien ja EU:n kestävyysraportointidirektiivin välisistä eroista

Tutkimuksen teoreettisessa viitekehelyksessä esiintyvät näkökulmat heijastavat EU:n kestävyysraportointidirektiivin tietopohjaa. Tutkimustuloksista välittyvä tieto puolestaan havainnollistaa kohdeorganisaatioiden kestävyysraporttien ja EU:n kestävyysraportointidirektiivissä säädettyjen vaatimusten välisiä eroja. Näiden erojen suhteuttaminen tietopohjaan auttaa ymmärtämään käytännön ja teorian välistä yhteyttä. Tällöin voidaan muodostaa käsitys kohdeorganisaatioiden kestävyysraportoinnin kehittämisestä EU:n kestävyysraportointidirektiivin vaatimusten mukaiseksi. Toisaalta tällainen

suhteuttaminen avaa yhtymäkohtia benchmarkingin neljäntenä vaiheena toteutettavalle erojen syiden analysoinnille. Tämän vuoksi analysointi kohdennetaan niihin tarkasteltaviin kohteisiin, jotka eivät toteutuneet kohdeorganisaatioiden kestävyysraporteissa.

Yritys A:n tulokset osoittivat, että tarkasteltavat kohteet 1., 3, 4. ja 5. eivät toteutuneet kestävyysraportoinnissa. Ensimmäisessä tarkasteltavassa kohteessa havaittiin, että Yritys A esittää kuvauksen liiketoimintamallistaan ja -strategiastaan, mutta kuvauksesta puuttui yhteys riskeihin vastuullisuuden näkökulmasta. Lisäksi havaittiin, että riskien liiketoiminnallisella esittämisellä on etäinen yhteys vastuullisuusnäkökulmaan. EU:n kestävyysraportointidirektiivin mukaan toimintakertomukseen sisällytettävillä tiedoilla on havainnollistettava, miten vastuullisuusasiat vaikuttavat yrityksen kehitykseen, tulokseen ja asemaan (Direktiivi 2022/2464/EU). Lisäksi tietojen hankkimisen ja todentamisen on perustuttava yrityksen hallinnon, johdon ja valvontaelimien sekä työntekijöiden edustajien väliseen tiedonanto- ja keskusteluvuorokäytännön (Direktiivi 2022/2464/EU). Näin ollen ensimmäisessä tarkasteltavassa kohteessa havaitun eron voidaan tulkita kytkeytyvän puutteisiin havainnollistamisessa tarvittavien tietojen hankkimisessa ja todentamisessa.

Mikään kohdeorganisaatio ei selvitä vastuullisuustavoitteidensa saavuttamisen edistymisen seurannan taustalla olevien menetelmien tieteellistä perustaa, mikä havaittiin kolmannessa tarkasteltavassa kohteessa. Tämän eron juurisyy näyttyy yksiselitteisenä, sillä EU:n kestävyysraportointidirektiivin mukaan yritysten on selvitettävä asetettujen tavoitteiden saavuttamisen edistymistä ja perustettava selvityksensä vakuuttavaan tieteelliseen näyttöön (Direktiivi 2022/2464/EU). Tämä vaatimus voidaan täyttää kestävyysraportoinnissa vain tieteellisen näytön toteuttamisella.

Samankaltainen havainto soveltuu neljänteen tarkasteltavaan kohteeseen, joka ei toteutunut yritysten kestävyysraportoinnissa. Tämä samankaltaisuus kolmannen tarkasteltavan kohteen kanssa kytkeytyy puutteisiin due diligence -prosessin esittämisessä. Koska EU:n kestävyysraportointidirektiivin mukaan kestävyysraportissa on esitettävä prosessikuvaus due diligence -prosessista (Direktiivi 2022/2464/EU), kuvausta ei voi korvata vaihtoehtoisilla raportointimenettelyillä.

Yritys A:n viidennen tarkasteltavan kohteen tuloksena oli, että kaksinkertaisen olennaisuuden periaatetta ei noudatettu kestävyysraportoinnissa, koska kestävyysasioiden taloudellisista vaikutuksista Yritys A:lle ei raportoitu. Myös tällä osa-alueella havaitun eron juurisyy näyttyy yksiselitteisenä. Tämän yksiselitteisyyden taustalla on EU:n kestävyysraportointidirektiivissä määritetty lähtökohta, jonka mukaan kestävyysraportissa tulee huomioida kestävyysasioiden taloudelliset vaikutukset yritykselle ja yrityksen toiminnasta aiheutuvat vaikutukset yrityksen ulkopuolelle, kuten Kurittu ja Rankinenkin (2023, 54, 276) ovat todenneet.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä luvussa tehdään johtopäätökset, jotka esitetään yrityskohtaisesti. Tämän lisäksi yrityskohtaisesti esitetyt johtopäätökset yhdistetään yhteenvetomuotoisesti tutkimuksen teoreettiseen viitekehukseen. Tällöin johtopäätökset kytkeytyvät kestävyysraportoinnin kehittämisen mahdollistamiin viestinnällisiin ja liiketoiminnallisiin hyötyihin. Johtopäätösten tekemisen pohjana ovat edellisessä luvussa esitetyt tutkimustulokset. Kohdeorganisaatioiden kestävyysraporttien rakenteelliset ja sisällölliset selvitykset ja kestävyysraporttien rakenteen ja sisällön vertautuminen EU:n kestävyysraportointidirektiiviin viidessä tarkasteltavassa kohteessa muodostavat rajauksen johtopäätösten viitekehyselle. Tällöin tässä luvussa tehtävien johtopäätösten tarkoituksena on havainnollistaa kohdeorganisaatioiden kestävyysraportoinnin kehittämistä kehitysideoiden muodossa. Tämä kehitysideoiden määrittäminen muodostaa benchmarkingin viimeisen osan.

6.1 Yritys A

Yritys A:n kestävyysraportoinnin kehittämiseksi esitetään sekä uusia toimintamalleja että tiettyjen olemassa olevien raportointikäytäntöjen jatkamista. Uusista toimintamalleista nousivat esiin ulkopuolisen asiantuntijuuden hyödyntäminen, raportointiprosessin avaaminen ja tunnuslukujen mittaustulosten tulkinta. Ulkopuolista asiantuntemusta voitaisiin hyödyntää erityisesti tieteellisen näytön osaluueella. Lisäksi sidosryhmien kriittisen näkökulman puheenvuoroilla, tapausesimerkeillä ja haastatteluilla voitaisiin lisätä avoimuuden, rehellisyyden ja helppolukuisuuden ominaisuuksia.

Selvällä ESG-rakenteella voitaisiin parantaa kestävyysraportin vaikuttavuutta erityisesti sijoittajien näkökulmasta. Integroidulla raportoinnilla voitaisiin puolestaan vahvistaa arvonluonnin näkökulmaa ja kokonaisvaltaisuuden saavuttamista. Toisaalta Yritys A:lle voisi olla hyödyksi selvittää raportoinnissa esitettävien riskien yhteyttä ja konkretisointia vastuullisuuden näkökulmasta. Kestävyysraportoinnissa esitettävien tietojen hankkimisen ja todentamisen kehittämiseksi voitaisiin parantaa keskusteluyhteyttä sekä yrityksen sisällä että yrityksen ja sidosryhmien välillä. Kestävyysraporttiin tulisi lisätä due diligence -prosessin prosessikuvaus ja perusteellinen selvitys kestävyysasioiden taloudellisista vaikutuksista yritykselle.

Olemassa olevista raportointikäytännöistä suositellaan erilaisten ohjelmien ja säännösten noudattamista sekä sidosryhmäajatteluun perustuvaa strategiaa. Lisäksi suositellaan GRI standardien viitekehysten, TCFD:n mukaisen raportoinnin ja ulkoisen varmennuksen jatkamista. Näiden raportointikäytäntöjen soveltaminen edistää myös EU:n kestävyysraportointidirektiivin mukaisen raportoinnin toteuttamista.

6.2 Yritys B

Yritys B:n kestävyysraportoinnin kehittämiseksi esitetään uusina toimintamalleina yrityksen ulkopuolisen asiantuntijuuden hyödyntämistä ja sidosryhmien puheenvuorojen, tapausesimerkkien ja haastatteluiden lisäämistä kriittisestä näkökulmasta. Sidoryhmien kriittiset näkökulmat parantaisivat avoimuuden, rehellisyyden ja helppolukuisuuden ominaisuuksia. Ulkopuolisen asiantuntemuksen hyödyntämisen merkitys korostuisi erityisesti tieteellisen näytön osaluueella. Näiden lisäksi kestävyysraporttiin tulisi lisätä kuvaus due diligence -prosessista. Olemassa olevista

raportointikäytännöistä suositellaan erilaisten ohjelmien ja säännösten noudattamista sekä sidosryhmäajatteluun perustuvaa strategiaa. Lisäksi suositellaan GRI standardien viitekehyksen, TCFD:n mukaisen raportoinnin ja ulkoisen varmennuksen jatkamista. Uusien toimintamallien ja olemassa olevien raportointikäytäntöjen yhdistäminen edistävät EU:n kestävyysraportointidirektiivin mukaisen raportoinnin toteuttamista.

6.3 Yritys C

Yritys C:n kestävyysraportoinnin kehittämiseksi esitetään yrityksen ulkopuolisen asiantuntijuuden hyödyntämistä, raportointiprosessin selkeää avaamista ja tunnuslukujen mittaustulosten tulkinnan parantamista. Ulkopuolisen asiantuntemuksen hyödyntäminen olisi tärkeää erityisesti tieteellisen näytön vahvistamiseksi. Lisäksi avoimuuden, rehellisyyden ja helppolukuisuuden ominaisuuksien parantamiseksi suositellaan sidosryhmien puheenvuorojen, tapausesimerkkien ja haastatteluiden lisäämistä kriittisestä näkökulmasta. Myös Yritys C:n tulisi lisätä kuvaus due diligence -prosessista. Näiden ohella kestävyysraportin vaikuttavuutta voisi parantaa selvällä ESG-rakenteella erityisesti sijoittajien näkökulmasta.

Yritys C:tä suositellaan jatkamaan erilaisten ohjelmien ja säännösten noudattamista sekä sidosryhmäajatteluun perustuvaa strategiaa. Samoin GRI standardien viitekehys, TCFD:n mukainen raportointi ja ulkoinen varmennus nähdään jatkossakin keskeisinä osatekijöinä kestävyysraportoinnin onnistumisen kannalta. Kokonaisuutena tarkasteltuna kestävyysraportoinnin kehittämisessä EU:n kestävyysraportointidirektiivin mukaiseksi on olennaista yhdistää uudet toimintamallit olemassa oleviin raportointikäytäntöihin, jotka mahdollistavat kestävyysraportoinnissa onnistumisen niin lainsäädännöllisestä kuin liiketoiminnallisen hyödynkin lähtökohdasta. Tämä johtopäätös soveltuu kaikkien kolmen yrityksen kestävyysraportointien kehittämiseen.

6.4 Johtopäätösten yhteys kestävyysraportoinnin kehittämisen mahdollistamiin hyötyihin

Kaikkien kolmen yrityksen kestävyysraportoinnin kehittämiseksi esitetyt uudet toimintamallit sisältävät sidosryhmien kriittisten näkökulmien lisäämisen esimerkiksi puheenvuoroina, tapausesimerkkeinä ja haastatteluina. Tämän toimintamallin käyttöön ottaminen parantaisi Kuritun (2018, 166–168) mukaan konkretisointia, joka nähdään hyvän kestävyysraportin keskeisenä ominaisuutena. Toinen uusi toimintamalli kaikille kolmelle yritykselle on ulkopuolisen asiantuntijuuden hyödyntäminen, jonka myönteiset vaikutukset kestävyysraportointiin ovat verrattavissa ulkoisesta varmennuksesta saataviin hyötyihin.

Harmaala ja Jallinoja (2012, 224) ovat esittäneet, että ulkoinen varmennus on yksi hyvän kestävyysraportin keskeisistä ominaisuuksista, joka parantaa kestävyysraportin luotettavuutta. Ulkoisen varmennuksen käytännön toteuttamisesta Niskala, Tarna-Mani, Puroila ja Pajunen (2019, 368) ovat todenneet, että ulkoinen varmennus ilmenee kestävyysraporttiin liitetystä varmennuslausunnosta. Näitä näkemyksiä ulkoisesta varmennuksesta voitaisiin soveltaa ulkopuolisen asiantuntijuuden hyödyntämiseen erityisesti tieteellisen näytön osa-alueella. Tällöin ulkoisen varmennuksen ohella kestävyysraporttiin voitaisiin lisätä lausunto esimerkiksi tiedekorkeakoulun suorittamasta tarkastuksesta, jolla kestävyysraportin tieteellisyys ja vakuuttavan tieteellisen näytön toteutuminen voitaisiin

osoittaa. Tämä lisäksi kestävyysraporttien luotettavuutta ja avaisi mahdollisuuden kehittää tiedekorkeakoulujen ja yritysten välistä yhteistyötä.

Yritys A:n ja Yritys C:n kestävyysraportoinnin kehittämiseksi esitetty ESG-rakenteen soveltaminen on yhteydessä esimerkiksi Juutisen (2016, 242–243) näkemykseen, jonka mukaan ESG-rakenne on erityisesti pörssiyrityksen näkökulmasta hyödyllinen kestävyysraportoinnin toteuttamisessa. Tällainen rakenne Yritys A:n ja Yritys C:n kestävyysraporteissa voisi lisätä yritysten kykyä huomioida sijoittajien tarpeet. Sijoittajien tarpeiden huomioimisella voisi olla positiivinen vaikutus yritysten houkuttelevuuteen sijoituskohteina, mikä nostaisi yritysten arvoa.

Kokonaisuutena tarkasteltuna johtopäätökset kytkeytyvät kestävyysraportoinnin kehittämisen mahdollistamiin viestinnällisiin ja liiketoiminnallisiin hyötyihin. Tätä havaintoa vahvistavat teoriassa esiintyvät hyötynäkökulmat. Esimerkiksi Kallunki (2022, 224) on todennut, että liiketoiminnallinen hyöty hyvän kestävyysraportoinnin toteuttamisesta on yhteydessä yrityksen taloudelliseen menestymiseen, mikä näkyy muun muassa kannattavuutena ja osaketuottoina. Lisäksi Fatemi, Glaum ja Kaiser (2018) ovat osoittaneet, että kestävyysraportoinnin toteuttamisella on vaikutusta yrityksen arvoon. Toisaalta heikko suoriutuminen vastuullisuusasioissa on yhteydessä taloudellisen suorituskyvyn laskuun (DasGupta 2022) ja hyvä kestävyysraportointi on maailmanlaajuisesti tarkasteltuna yrityksille eduksi (Chen, Song & Gao 2023). Havainto johtopäätösten kytkeytymisestä kestävyysraportoinnin kehittämisen mahdollistamiin hyötyihin osoittaa, että kehitysideoiden toteuttamisella voidaan kehittää kohdeorganisaatioiden liiketoimintaa.

7 POHDINTA

Tässä luvussa tarkastellaan tutkimuksen eettisyyttä, luotettavuutta, tavoitteiden saavuttamista, kontribuutiota finanssitoimialaan sekä pohditaan jatkotutkimusmahdollisuuksia, omaa oppimista ja ammatillista kehittymistä. Eettisyyden ja luotettavuuden tarkastelun taustana ovat alaluvussa 4.5 esitetyt teoriapohjaiset näkökulmat. Muiden pohdinnan osa-alueiden taustana ovat tutkijan havainnot tästä tutkimuksesta.

7.1 Eettisyyden ja luotettavuuden toteutuminen

Tutkimuksen toteuttamisen esittelyssä käsiteltiin teoriapohjaisesti eettisyyttä ja luotettavuutta. Tällöin havaittiin, että eettisyyden huomioimisella voidaan parantaa tutkimuksen luotettavuutta ja että luotettavuusnäkökulmien toteuttaminen on mahdollista vain eettisyyteen suhteuttamalla. Näiden havaintojen vuoksi tämän tutkimuksen luotettavuustarkastelu perustui Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK) (2023) määrittämiin hyvän tieteellisen käytännön osatekijöihin ja Tuomen ja Sarajärven (2018, 163–164) kuvaamiin laadullisen tutkimuksen luotettavuustarkastelun osiin ja käsitteisiin.

Tutkimusotteen, lähestymistavan ja tutkimusmenetelmän soveltuvuutta tavoitteiden saavuttamiseen arvioitiin ennen tutkimuksen toteuttamista. Tämän lisäksi käytännön toteutuksessa noudatettiin kirjallisuudessa esitettyjä suosituksia ja vaihejärjestystä. Nämä suunnitellusti ja systemaattisesti toteutetut työvaiheet vahvistivat tutkimustyön rehellisyyttä, yleistä huolellisuutta ja tarkkuutta, jotka ovat Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK) (2023) mukaan hyvän tieteellisen käytännön lähtökoh-
tia.

Tässä tutkimuksessa hyödynnettiin tiedonhankinnassa sekä korkeakoulujen että julkisten kirjastojen tiedonhakukanavia, joiden lisäksi hyödynnettiin Internetin hakukoneita sekä kohdeorganisaatioiden kotisivuja ja julkisia asiakirjoja. Tämä vahvisti tiedonhankinnassa käytettyjen menettelyjen ja tiedon käytettävyyden eettisyyttä. Tutkimusraportin tieteellisyys ja asianmukaiset lähdeviittaukset varmistettiin noudattamalla raportin laatimisessa oppilaitoksen raportointiohjetta.

Tutkimus toteutettiin itsenäisenä tutkimustyönä ilman oppilaitoksen ulkopuolista toimeksiantajaa. Tämän vuoksi oppilaitoksen ja tutkijan välisen opinnäytetyösopimuksen lisäksi ei tarvittu muita sopimuksia. Tutkimuskohteen vuoksi ei tarvittu erillisiä tutkimuslupia ja eettistä ennakoarviointia. Tutkimuksella ei ollut rahoitusta, eikä tutkimuksen toteuttamiseen liittynyt sidonnaisuuksia tai esteellisyysnäkökulmia. Tutkimuksen toteuttamiseen ei kytkeytynyt erityisiä henkilöstö- ja taloushallintoon tai tietosuoja-asioihin liittyviä kysymyksiä.

Tämän tutkimuksen kohteeksi määritettiin kestävyysraportointi ja tarkoituksena kestävyysraportoinnin kehittäminen. Tällöin kestävyysraportointia hahmotettiin ilmiönä, johon vaikuttavat erilaiset yhteiskunnalliset näkökulmat. Kestävyysraportointi ja sen kehittäminen valittiin tähän tutkimukseen ilmiön ajankohtaisuuden, yhteiskunnallisen merkittävyyden ja työelämäyhteyksien vuoksi. Toisaalta ilmiön taustaan perehtyminen vahvisti kestävyysraportoinnin moniulotteisuutta. Tällaiset taustateki-
jät kannustivat toteuttamaan tutkimuksen yhteiskunnallisesti tärkeäksi ja merkitykselliseksi koetusta aiheesta.

Tämän tutkimuksen aihe kytkeytyy tutkijalähtöisestäkin tarkasteltuna yhteiskunnalliseen merkityksellisyteen, johon yhdistyvät kestävyysraportoinnin ajankohtaisuus ja työelämäyhteydet. Ennen tutkimuksen toteuttamista muodostui ennako-oletuksia kestävyysraportoinnin tarkoituksesta ja toteuttamisesta. Nämä ennako-oletukset kytkeytyivät tutkijan koulutus- ja työtaustaan ja kiinnostuneisuuden kestävästä kehityksestä, liiketoiminnan kehittamisestä ja finanssitoimialasta. Tämän vuoksi kestävyysraportointi oli käsitteenä tuttu.

Kestävyysraportoinnin kehittamisestä ei kuitenkaan ollut kokemusta, kuten ei myöskään tietoutta EU:n kestävyysraportointidirektiivin vaikutuksista raportoinnin toteuttamiseen tulevaisuudessa. Näin ollen ennako-oletukset rajoittuivat kestävyysraportoinnin käsitteen muodostamiin mielikuviin ja odotuksiin. Tällainen rajoittuminen mahdollisti kestävyysraportoinnin ymmärtämisen yrityksen toimintaa kuvaavana raporttina. Ennen tutkimuksen aloittamista oli kuitenkin selvää, että yritysten tulisi kehittää kestävyysraportointiaan. Tämän keskeisen ennako-oletuksen syntymiseen vaikutti niin tutkijan koulutus- ja työtausta kuin vastuullisuuteen ja kestävyysraportointiin liittyvä uutisointikin.

Ymmärrys kestävyysraportoinnista laajeni tutkimuksen aikana, mikä ilmeni erityisesti kestävyysraportointiin, EU:n kestävyysraportointidirektiiviin ja standardeihin perehtymisestä. Perehtyminen vahvisti ja laajensi tietoutta kestävyysraportoinnista. Lisäksi kestävyysraportoinnin sidoksisuus käytännön toimintaan ja lainsäädännön vaatimuksiin hahmottui tutkimuksen edetessä. Kasvanut ymmärrys tutkimuksen aiheesta kannusti jatkamaan tutkimuksen edistämistä ja pohtimaan kestävyysraportoinnin merkitystä käytännössä. Näin ollen ennako-oletus kestävyysraportoinnin kehittämisen tarpeellisuudesta osoittautui oikeasuuntaiseksi.

Tässä tutkimuksessa aineisto oli valmiina, sillä tutkimusaineisto koostui kohdeorganisaatioiden kestävyysraporteista, jotka ovat julkisia asiakirjoja. Julkisista asiakirjoista koostuva valmis tutkimusaineisto paransi aineiston luotettavuutta ja vähensi aineiston käsittelyyn liittyviä luotettavuusriskejä, koska aineisto säilyi muuttumattomana koko tutkimuksen ajan. Esimerkiksi haastatteluiden tai kyseilyiden toteuttamistavat eivät vaikuttaneet tutkimuksen luotettavuuteen, sillä niitä ei käytetty tutkimusaineiston keruuseen. Toisaalta kohdeorganisaatioiden kestävyysraportit sisälsivät vain yritysten omia näkökulmia ilman ulkopuolista näkemystä ja sidosryhmien puheenvuoroja, tapausesimerkkejä tai haastatteluita, mikä saattoi vääristää yritysten toiminnan ja raportoinnin välistä yhdenmukaisuutta. Lisäksi tutkija on voinut tulkita tutkimusaineistoa toisin kuin yritys on raportissaan tarkoittanut. Tällöin tutkijoidenkin väliset tulkintaerot ovat mahdollisia.

Kestävyysraportit olivat yritysten palveluksessa olevien luonnollisten henkilöiden laatimia, mutta tässä tutkimuksessa tiedonantajina ei ollut luonnollisia henkilöitä suorassa keskustelu- tai viestintäyhteydessä. Luonnollisten henkilöiden puuttuminen tiedonantajina korostaa tutkijan merkitystä tutkimusaineiston tulkitsijana, sillä tutkija ei ole voinut varmistaa tulkintansa oikeellisuutta tiedonantajilta. Tämä voidaan nähdä tutkimuksen luotettavuutta heikentävänä seikkana, sillä tutkijan mahdollisille tulkintavirheille ei ole ollut oikaisumahdollisuutta.

Loppuvuonna 2023 aloitettu tutkimus valmistui maaliskuussa 2024. Tällä aikataululla ei ole selvää yhteyttä tutkimuksen luotettavuuteen, koska tutkimusaineisto voidaan käsitellä samalla tavalla aikataulusta ja vuodenajasta riippumatta. On kuitenkin huomionarvoista, että tutkimusaineisto oli laaja,

jolloin sen käsittelyyn oli varattava riittävästi aikaa. Tämän tutkimuksen aikataulu koettiin tutkijalle riittäväksi, jolloin tutkimusaineisto voitiin käsitellä kokonaisuutena huolellisesti. Tutkimuksen luotettavuutta paransi myös se, että aineiston käsittelyssä ei ollut taukoja, jotka olisivat voineet vaikuttaa tulkinnan muuttumiseen aineiston käsittelyn edetessä.

Tutkimusaineiston analysointi ja tulosten ja johtopäätösten muodostaminen perustuivat benchmarkingin viisivaiheiseen prosessiin, jonka Vuorinen ja Huikkola (2023, 189–190) ovat esittäneet. Tämän prosessin systemaattinen toteuttaminen huomioi benchmarkingissa olennaisina pidetyt asiat, joilla tutkimustavoitteet voitiin saavuttaa. Näissäkin tutkimuksen vaiheissa tutkijan tulkinnoilla oli vaikutusta tutkimuksen luotettavuuteen. Toisaalta tulosten analysoinnissa hyödynnettiin kirjallisia lähteitä, joilla vahvistettiin päättelyketjuja ja havaintojen perusteluita.

Tutkimuksen eettisyyttä tarkastellaan tämän alaluvun alussa Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK) (2023) määrittämien hyvän tieteellisen käytännön lähtökohdista. Tutkimusraportin luotettavuus ilmenee puolestaan niin raportin rakenteesta, johdonmukaisesta esitystavasta, tutkimusprosessin ymmärrettävästä selvityksestä, huolellisesti toteutetusta kieliasusta kuin käytetyistä lähteistäkin. Tutkimuksessa esiintyvät kirjalliset lähteet on valittu korkeakoulujen ja julkisten kirjastojen tarjonnasta ja tutkimusartikkelit ovat vertaisarvioituja. Lähteet koostuvat sekä suomalaisista että kansainvälisistä julkaisuista.

Kansainvälisiä julkaisuja olisi voinut hyödyntää monipuolisemmin kuin tässä tutkimuksessa hyödynnettiin. Tämä ilmenee erityisesti kansainvälisten vertaisarvioitujen tutkimusartikkeleiden määrästä. Tutkimuksen aiheen ja ajankohtaisuuden vuoksi niitä oli kuitenkin rajoitetusti saatavilla, koska esimerkiksi EU:n kestävyysraportointidirektiiviin ja sen vaikutuksiin liittyviä tutkimuksia ei ole vielä katavasti toteutettu. Tämä näkyy myös vertaisarviointiprosessin läpäisseiden tutkimusten määrässä.

Tämän tutkimuksen luotettavuutta voidaan arvioida myös laadullisten tutkimusten luotettavuuden käsitteiden lähtökohdista. Teoriassa esitetyt luotettavuuskäsitteet ovat uskottavuus, siirrettävyys, riippumattomuus, vahvistettavuus ja hyödynnettävyys. Uskottavuuden toteutuminen tässä tutkimuksessa yhdistyy tutkimustulosten ja todellisuuden väliseen vastaavuuteen, sillä tulokset ilmentävät kohdeorganisaatioiden kestävyysraporttien rakennetta ja sisältöä. Kestävyysraporttien rakenne ja sisältö perustuvat kohdeorganisaatioiden julkaisemiin asiakirjoihin, joiden tiedot ovat muuttumattomia. EU:n kestävyysraportointidirektiivin sisältö on ollut tutkimuksen aikana muuttumaton, mutta lainsäädännölliset muutokset ovat mahdollisia tulevaisuudessa. Tällä voi olla vaikutusta tulosten uskottavuuden arviointiin, mikäli tutkimus toteutetaan uudelleen samoista lähtökohdista.

Uskottavuuden voidaan nähdä heikkenevän myös silloin, kun luotettavuustarkastelu rajataan tutkimuksen osa-alueeseen, jossa verrattiin kohdeorganisaatioiden kestävyysraportteja EU:n kestävyysraportointidirektiiviin viidessä tarkasteltavassa kohteessa. Tällainen uskottavuuden heikkeneminen liittyy tutkimuksessa sovellettuun itsenäisen tutkimustyön toteutustapaan, jolloin tulokset perustuvat tutkijan tulkintaan. Mikäli tämän tutkimuksen olisi toteuttanut toinen tutkija, tulokset olisivat voineet olla erilaisia, sillä arviointi lainsäädännöllisten kokonaisuuksien toteutumisesta kestävyysraportoinnissa on monitulkintaista.

Tämän tutkimuksen tulokset pätevät vain kohdeorganisaatioissa. Tällöin tutkimustuloksia ei voida yleistää ja siirtää esimerkiksi koko finanssitoimialan kestävyysraportointia kuvaaviksi tuloksiksi. Tuloksia ei voida myöskään siirtää sellaisenaan muihin yrityksiin, mutta tulokset voidaan siirtää vertailupohjaksi muihin samankaltaisiin tutkimuksiin. Toisaalta tulokset voisivat olla siirrettävissä kohdeorganisaatioiden muihin kestävyysraportteihin, mikäli ne on julkaistu ennen EU:n kestävyysraportointidirektiivin voimaantuloa. Tällaisessa siirrettävyydessä tulisi kuitenkin varmistaa, että kohdeorganisaatiot ovat noudattaneet valitun tilikauden kestävyysraportissa samoja raportointikäytäntöjä kuin tämän tutkimuksen tulokset osoittavat.

Riippumattomuuden toteutuminen tässä tutkimuksessa havainnollistuu erityisesti hyvän tieteellisen käytännön lähtökohdista, jotka ohjasivat tutkimuksen toteuttamista. Tässä tutkimuksessa ei hyödynnetty ulkopuolista arviointia, mikä olisi voinut parantaa tutkimustulosten vahvistettavuutta. Tästä huolimatta tutkimustulosten sovellettavuus käytäntöön ilmentää tulosten hyödynnettävyyttä. Tämä näkyy erityisesti kestävyysraportoinnin kehitysideoista, joita voidaan hyödyntää käytäntöön soveltamalla.

7.2 Tavoitteiden saavuttaminen

Tällä tutkimuksella oli kaksi tavoitetta. Ensimmäisenä tavoitteena oli selvittää, miten yritysten kestävyysraportit on toteutettu rakenteellisesti ja sisällöllisesti. Toisena tavoitteena oli selvittää, millaisia kestävyysraporttien tulisi olla, jotta ne olisivat EU:n kestävyysraportointidirektiivin mukaisia. Jälkimmäiseen selvitystavoitteeseen liittyi tarkoitus muodostaa ideoita kohdeorganisaatioiden kestävyysraportointien kehittämiseksi. Molemmat tavoitteet saavutettiin, sillä kohdeorganisaatioiden kestävyysraporteista esitettiin rakenteellinen ja sisällöllinen selvitys ja kohdeorganisaatioiden kestävyysraportointien kehittämiseksi määritettiin konkreettisia kehitysideoita. Tavoitteiden saavuttamisen mahdollistivat johdonmukaiseen tutkimuksen toteuttamiseen soveltuvat tutkimusote, lähestymistapa ja tutkimusmenetelmä.

7.3 Kontribuutio finanssitoimialaan

Yhteiskunnallisen merkityksen ohella tällä tutkimuksella on myönteinen vaikutus finanssitoimialaan, sillä tuloksia ja johtopäätöksiä voidaan hyödyntää kestävyysraportoinnin kehittämiseen. Tämä voi auttaa finanssitoimialan yrityksiä määrittämään olennaisia raportoitavia asioita ja tarkastelemaan kestävyysraporttejaan kriittisesti. Olennaisten raportoitavien asioiden määrittäminen ja kestävyysraporttien kriittinen tarkastelu toimivat kehittämisen pohjana. Kehittämisen keskittyminen lainsäädännön vaatimukseen vastaamiseen ilmentää erityisesti EU:n kestävyysraportointidirektiivin vaikutuksia finanssitoimialan yrityksiin. Tämä voi vaikuttaa finanssitoimialalla toimivien yritysten toimintamallien uudistamiseen kestävyysraportoinnissa. Toisaalta tutkimuksen tulokset ja johtopäätökset lisäävät ymmärrystä siitä, mitä jo olemassa olevilla raportointikäytännöillä on saatu aikaan. Tällaisen ymmärryksen yhdistäminen uusiin toimintamalleihin voi edistää kestävyysraportoinnin kokonaisvaltaista kehittämistä finanssitoimialalla.

Vaikka tämä tutkimus keskittyi suuriin eurooppalaisiin pörssiyhtiöihin, tutkimuksella voi olla vaikutusta myös pieniin ja keskisuuriin finanssitoimialan yrityksiin. Tämä johtuu siitä, että EU:n kestävyysraportointidirektiivin vaikutus ulottuu ajan mittaan kaikenkokoisiin yrityksiin. Näin ollen pienet ja

keskisuuret finanssitoimialan yritykset voivat oppia tämän tutkimuksen tuloksista ja johtopäätöksistä soveltamalla ja suhteuttamalla niitä omaan toimintaansa. Toisaalta myös muilla toimialoilla toimivat yritykset voivat oppia finanssitoimialalla toimivien yritysten kestävyysraportoinnista ja arvioida finanssitoimialan yritysten houkuttelevuutta liikekumppaneina ja rahoittajina.

7.4 Jatkotutkimusmahdollisuudet

Tässä tutkimuksessa selvitettiin kestävyysraporttien rakenteellista ja sisällöllistä toteuttamista ja verrattiin kestävyysraportteja EU:n kestävyysraportointidirektiivin sisältöön. Tällaisella rajauksella toteutettu tutkimus avaa mahdollisuuksia uusien tutkimusten toteuttamiselle erilaisista näkökulmista. Koska EU:n kestävyysraportointidirektiivin vaikutukset näkyvät käytännössä vasta vuonna 2025 julkaistavissa kestävyysraporteissa, jatkotutkimuksissa voitaisiin keskittyä selvittämään direktiivin tosiasiallista vaikutusta kestävyysraportointikäytäntöihin. Tällöin tutkimus voitaisiin toteuttaa uudelleen valitsemalla tutkimusaineistoksi kohdeorganisaatioiden kestävyysraportit tilikaudelta 1.1.2024–31.12.2024. Tutkimus voitaisiin toteuttaa myös vertaamalla yritysten kestävyysraportteja tilikausien välillä ennen vuotta 2025 ja sen jälkeen.

Lisäksi voitaisiin tutkia esimerkiksi pörssiyritysten kestävyysraporttien välisiä eroja vuoden 2025 jälkeen, jolloin EU:n kestävyysraportointidirektiivi vaikuttaa käytännössä. Tässä yhteydessä voitaisiin soveltaa benchmarkingia tutkimusmenetelmänä yritysten väliseen vertailuun tai muihin kuin tähän tutkimukseen EU:n kestävyysraportointidirektiivistä valittuihin tarkasteltaviin kohteisiin.

Jatkotutkimukset voitaisiin kohdentaa myös EU-taksonomian näkökulmaan, johon tässä tutkimuksessa ei keskitytty. Kaikkien kohdeorganisaatioiden kestävyysraporteissa kuitenkin viitattiin EU-taksonomiaan, mikä ilmentää myös muiden kuin EU:n kestävyysraportointidirektiivin vaikutusta yritysten kestävyysraportointiin. Tällöin jatkotutkimuksissa voitaisiin yhdistää EU:n ja kansallisen lainsäädännön vaikutukset, jolloin voitaisiin hahmottaa kokonaisuutena kestävyysraportoinnissa huomioitava asioita erilaisista lainsäädännöllisistä lähtökohdista.

7.5 Oppiminen ja ammatillinen kehittyminen

Tämä tutkimus vaikutti tutkijan oppimiseen ja ammatilliseen kehittymiseen monin tavoin. Tutkimusprosessin aikana tehtyjen päätösten pohtiminen tutkimuksen päätyttyä auttoi hahmottamaan vaihtoehtoisia menettelytapoja. Eräs pohdinnallinen havainto oli, että tutkimus olisi voitu toteuttaa toisessa järjestyksessä. Tutkimuksen olisi voinut aloittaa valitsemalla ensin kohdeorganisaatiot ja perehtymällä niiden kestävyysraportteihin. Tämän jälkeen olisi voinut perehtyä EU:n kestävyysraportointidirektiivin sisältöön. Tällä tavalla olisi voinut hahmottaa kestävyysraportoinnin nykytilaa ja tulevaa lainsäädäntöä, jolloin teoreettiseen viitekehykseen olisi voinut löytää olennaisia ja toisiinsa kytkeytyviä lähteitä.

Vaikka benchmarking osoittautui menetelmänä tähän tutkimukseen soveltuvaksi ja tutkimuksen tavoitteet saavutettiin, tutkimuksessa olisi voinut soveltaa myös muita tutkimusmenetelmiä tai niiden yhdistelmiä. Esimerkiksi haastattelut ja kyselyt olisivat mahdollistaneet monia tutkimuksen luotettavuutta parantavia asioita. Toisaalta haastattelut ja kyselyt olisi voitu yhdistää tutkimuksen toteuttamiseen benchmarkingin ohella, jolloin olisi voitu saavuttaa triangulaation hyöty tutkimuksen luotettavuuden parantamiseksi, kuten esimerkiksi Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara (2009, 233) ovat esittäneet.

Tutkimuksen toteuttamisjärjestyksen muuttamisen ja vaihtoehtoisten tutkimusmenetelmien hyödyntämisen lisäksi tätä tutkimusta olisi voitu parantaa muun muassa aikaisemman tutkimustiedon soveltamisella. Vaikka tämän tutkimuksen aiheesta ei löytynyt kattavasti aikaisempaa tutkimustietoa muun muassa EU:n kestävyysraportointidirektiivin voimaantulon ajoittumisen vuoksi, tutkimuksen taustatyönä olisi voinut selvittää, onko kohdeorganisaatioiden kestävyysraportointia arvioitu aiemmin. Tällöin kohdeorganisaatioiden kestävyysraportointien arviointia olisi voinut selvittää etsimällä tieteellisten julkaisujen lisäksi esimerkiksi sidosryhmien kirjoittamia arvioita. Tällaisten lähteiden löytäminen olisi voinut laajentaa ymmärrystä kestävyysraportoinnin sidosryhmävaikutuksista ja auttaa tulkitsemaan yrityksiä kestävyysraportteja uusista näkökulmista.

Tutkimuksen käytännön toteuttamisessa havaittujen kehitysehdotusten ohella tämä tutkimus vaikutti tutkijan oppimiseen ja ammatilliseen kehittymiseen myönteisesti. Oppimista havaittiin niin kestävä kehityksen ja vastuullisuuden ulottuvuuksista, kestävyysraportoinnista ja siihen liittyvästä lainsäädännöstä kuin tutkimuksellisesta kokonaisuudestakin. Erityisesti teorian ja käytännön yhdistämisessä koettiin onnistumisia, mikä lisäsi tutkijan valmiutta tiedon soveltamiseen. Toisaalta tutkimuksen toteuttaminen paransi suomen- ja englanninkielistä tiedonhaku- ja lukutaitoa, kriittistä ajattelua sekä kykyä tieteelliseen kirjoittamiseen. Kokonaisuutena tarkasteltuna tämä tutkimus lisäsi tutkijan substanssiosaamista kestävästä kehityksestä, vastuullisuudesta, kestävyysraportoinnista ja sen kehittämisestä sekä tietotaitoa substanssiosaamisen soveltamiseen niin tutkimustyössä kuin muissakin työtehtävissä.

LÄHTEET

- Aaltio, Iris & Puusa, Anu 2020. Toimittaneet: Puusa, Anu & Juuti, Pauli. Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Helsinki: Gaudeamus.
- Bandov, Goran & Kolman, Nikolina Herceg 2020. DIFFERENT SCENARIOS FOR IMPLEMENTATION OF THE EUROPEAN UNION'S AGENDA 2030. *Journal of Liberty and International Affairs* (Bitola) 2020, Vol.5 (2).
- Bardi, Ugo & Alvarez Pereira, Carlos 2022. Limits and Beyond: 50 years on from The Limits to Growth, what did we learn and what's next? A Report to the Club of Rome. Exapt Press.
- Barry, John, Baxter, Brian & Dunphy, Richard 2004. Europe, globalization and sustainable development. E-book. London: Routledge. Viitattu 5.1.2024.
- Blowfield, Michael & Murray, Alan 2014. Corporate responsibility. Third Edition. New York: Oxford University Press.
- Brzyska, Joanna & Szamrej-Baran, Izabela 2023. The COVID-19 Pandemic and the Implementation of Sustainable Development Goals: The EU Perspective. *Sustainability* (Basel, Switzerland) 2023, Vol.15 (18), p.13503.
- Carroll, Archie B. 1979. A Three-Dimensional Conceptual Model of Corporate Performance. *The Academy of Management review* 1979, Vol.4 (4), p.497–505.
- Chen, Simin, Song, Yu & Gao, Peng 2023. Environmental, social, and governance (ESG) performance and financial outcomes: Analyzing the impact of ESG on financial performance. *Journal of environmental management* 2023, Vol.345, p.118829–118829, Article 118829.
- Cockburn, Tom, Jahdi, Khosro S. & Wilson, Edgar G. 2015. Responsible governance: international perspectives for the new era. E-book. New York: Business Expert Press. Viitattu 5.1.2024.
- Cornelissen, Joep 2017. Corporate Communication. A Guide to Theory & Practice. 5th edition. London: SAGE Publications Ltd.
- Creswell, John W. 2007. Research design: Qualitative & quantitative approaches. Thousand Oaks: Sage Publications.
- Crowther, David & Rayman-Bacchus, Lez 2016. Perspectives on corporate social responsibility. E-book. London: Routledge. Viitattu 5.1.2024.
- DasGupta, Ranjan 2022. Financial performance shortfall, ESG controversies, and ESG performance: Evidence from firms around the world. *Finance research letters* 2022, Vol.46, p.102487, Article 102487.
- Dernbach, John C. & Cheever, Federico 2015. Sustainable Development and Its Discontents. *Transnational environmental law* 2015, Vol.4 (2), p.247–287.
- Direktiivi 2022/2464/EU. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi asetuksen (EU) N:o 537/2014, direktiivin 2004/109/EY, direktiivin 2006/43/EY ja direktiivin 2013/34/EU muuttamisesta yritysten kestävyysraportoinnin osalta. Euroopan unionin virallinen lehti 16.12.2022. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32022L2464>. Viitattu 29.1.2024.
- Dramstad, Wenche E., Fjellstad, Wendy J. 2013. Twenty-five years into "our common future": are we heading in the right direction? *Landscape ecology*, Vol.28 (6), p.1039–1045.
- Eskola, Jari & Suoranta, Juha 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.
- Fatemi, Ali, Glaum, Martin & Kaiser, Stefanie 2018. ESG performance and firm value: The moderating role of disclosure. *Global finance journal* 2018, Vol.38, p.45–64.
- Financial Stability Board 2024. Task Force on Climate-related Financial Disclosures. <https://www.fsb-tcfd.org/>. Viitattu 14.2.2024.

- Gouritin, Armelle 2016. EU environmental law, international environmental law, and human rights law: the case of environmental responsibility. E-book. Boston: Brill. Viitattu 5.1.2024.
- GRI 2024. Global Reporting Initiative Standards. <https://www.globalreporting.org/standards/>. Viitattu 14.2.2024.
- Harmaala, Minna-Maari & Jallinoja, Niina 2012. Yritysvastuu ja menestyvä liiketoiminta. Helsinki: Sanoma Pro Oy.
- Herremans, Irene 2020. Sustainability performance and reporting. E-book. New York: Business Expert Press. Viitattu 5.1.2024.
- Hirsjärvi, Sirkka, Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2009. Tutki ja kirjoita. 15. painos. Helsinki: Tammi.
- Holden, Erling, Linnerud, Kristin & Banister, David 2014. Sustainable development: Our Common Future revisited. Global environmental change, Vol.26, p.130–139.
- Hyk, Vasyi, Vysochan, Oleh & Vysochan Olha 2023. Sustainability Reporting Trends: A Systematic Literature Network Analysis. Comparative economic research. Central and Eastern Europe 2023–01, Vol.26 (2), p.7–31.
- IFRS Foundation a 2024. Integrated Reporting Framework. <https://integratedreporting.ifrs.org/resource/international-ir-framework/>. Viitattu 14.2.2024.
- IFRS Foundation b 2024. SASB Standards. <https://sasb.org/>. Viitattu 14.2.2024.
- Joutsenvirta, Maria, Halme, Minna, Jalas, Mikko & Mäkinen, Jukka 2011. Vastuullinen liiketoiminta kansainvälisessä maailmassa. Helsinki: Gaudeamus.
- Juutinen, Sirpa 2016. Strategisen yritysvastuun käsikirja. Helsinki: Talentum Pro.
- Kallunki, Juha-Pekka 2022. Tilinpäätösanalyysi. Helsinki: Alma Talent.
- Kananen, Jorma 2017. Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Koipijärvi, Terhi & Kuvaja, Sari 2020. Yritysvastuu 2.0. Johtamisen uusi normaali. Helsinki: Kauppa-kamari.
- Komission delegeoitu asetus 2023/2772/EU: Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2013/34/EU täydentämisestä kestävyysraportointistandardien osalta. Euroopan unionin virallinen lehti 22.12.2023. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=OJ:L_202302772. Viitattu 29.1.2024.
- KPMG 2022. Big shifts, small steps. Survey of Sustainability Reporting 2022. <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/se/pdf/komm/2022/Global-Survey-of-Sustainability-Reporting-2022.pdf>. Viitattu 15.2.2024.
- Kurittu, Kaisa & Rankinen, Lea 2023. Menesty kestävästi!: vastuullisuus johdon ja hallituksen agendalla. Helsinki: Alma Talent.
- Kurittu, Kaisa 2018. Yritysvastuuraportointi: kiinnostavan viestinnän käsikirja. Helsinki: Alma.
- Kurunmäki, Kimmo 2007. Toimittaneet: Laine, Markus, Bamberg, Jarkko & Jokinen, Pekka. Tapaus-tutkimuksen taito. Helsinki: Gaudeamus.
- Laine, Markus, Bamberg, Jarkko & Jokinen, Pekka 2007. Toimittaneet: Laine, Markus, Bamberg, Jarkko & Jokinen, Pekka. Tapaus-tutkimuksen taito. Helsinki: Gaudeamus.
- Laine, Matias, Tregidga, Helen & Unerman, Jeffrey 2022. Sustainability Accounting and Accountability. Third Edition. New York: Routledge.
- Liappis, Hanna, Pentikäinen, Merja & Vanhala, Anne 2019. Menesty yritysvastuulla. Käsikirja kokonaisuuksien. Helsinki: Edita.

- Meadows, Donella, Meadows, Dennis, Randers, Jorgen & Behrens III, William 1972. The Limits to Growth. A Report for THE CLUB OF ROME'S Project on the Predicament of Mankind. New York: Universe Books. https://collections.dartmouth.edu/content/deliver/inline/meadows/pdf/meadows_ltg-001.pdf. Viitattu 5.1.2024.
- Meadows, Donella, Randers, Jorgen & Meadows, Dennis 2005. Limits to Growth. The 30-year update. London: Earthscan. <https://www.peakoilindia.org/wp-content/uploads/2013/10/Limits-to-Growth-updated.pdf>. Viitattu 5.1.2024.
- Metsämuuronen, Jari 2001. Laadullisen tutkimuksen perusteet. Helsinki: International Methelp.
- Mulej, Matjaž & Dyck, Robert 2014. Social responsibility: methods, dilemmas and hopes. E-book. Sharjah: Bentham Science Publishers Ltd. Viitattu 5.1.2024.
- Mähönen, Jukka 2022. Yritysvastuu & oikeus. Toimittaneet: Vanhala, Anne & Ristaniemi, Michael. Helsinki: Kauppakamari.
- Niskala, Mikael & Palmuaro, Sirkku 2023. Uudet kestävyysraportointivaatimukset. Helsinki: Alma Talent.
- Niskala, Mikael, Tarna-Mani, Kaisa, Puroila, Jenni & Pajunen, Tomi 2019. Yritysvastuu Raportointi ja laskentaperusteet. Helsinki: ST-Akatemia Oy.
- Ojasalo, Katri, Moilanen, Teemu & Ritalahti, Jarmo 2021. Kehittämistyön menetelmät: uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Helsinki: Sanoma Pro.
- Piekkari, Rebecca, Welch, Catherine & Paavilainen, Eriikka 2009. The Case Study as Disciplinary Convention. Evidence From International Business Journals. *Organizational Research Methods* 12: 3, 567–589.
- Porter, Michael E. & Kramer, Mark R. 2011. Creating shared value. *Harvard Business Review*. https://moodle.luniversitynumerique.fr/pluginfile.php/6274/mod_folder/content/0/8.%20La%20valeur%20partage%CC%81e%20-%20Micheal%20Porter.pdf. Viitattu 2.1.2024.
- Puusa, Anu & Julkunen, Saara 2020. Toimittaneet: Puusa, Anu & Juuti, Pauli. Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Helsinki: Gaudeamus.
- Puusa, Anu & Juuti, Pauli 2020. Toimittaneet: Puusa, Anu & Juuti, Pauli. Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Helsinki: Gaudeamus.
- Rohweder, Liisa 2004. Yritysvastuu – kestävää kehitystä organisaatiotasolla. Helsinki: WSOY.
- Ronkainen, Suvi, Pehkonen, Leila, Lindblom-Ylänne, Sari & Paavilainen, Eija 2011. Tutkimuksen voimasanat. Helsinki: WSOYpro.
- Simons, Helen 2009. Case study research in practice. London: Thousand Oaks.
- Trockim, William & Donnelly, James 2008. The Research Methods Knowledge Base. United States: Cengage.
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK) 2023. Hyvä tieteellinen käytäntö. <https://tenk.fi/fi/tiedevilppi/hyva-tieteellinen-kaytanta-htk>. Viitattu 22.3.2024.
- United Nations 2015. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development. <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N15/291/89/PDF/N1529189.pdf>. Viitattu 18.12.2023.
- United Nations a 1992. REPORT OF THE UNITED NATIONS CONFERENCE ON ENVIRONMENT AND DEVELOPMENT. RIO DECLARATION ON ENVIRONMENT AND DEVELOPMENT. https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/generalassembly/docs/globalcompact/A_CONF.151_26_Vol.I_Declaration.pdf. Viitattu 18.12.2023.

United Nations b 1992. United Nations Conference on Environment & Development Rio de Janeiro, Brazil, 3 to 14 June 1992. AGENDA 21. https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/Agenda21.pdf?_gl=1*f58p35*_ga*MTY4MDk2MzQxNi4xNzAyNTU5NTA2*_ga_TK9BQL5X7Z*MTcwMjU1OTUwNi4xLjEuMTcwMjU1OTU1NC4wLjAuMA. Viitattu 18.12.2023.

White, Gwendolen B. 2016. Sustainability reporting: getting started. E-book. New York: Business Expert Press. Viitattu 5.1.2024.

World Commission on Environment and Development 1987. Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future. <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/5987our-common-future.pdf>. Viitattu 18.12.2023.

Vuorinen, Tero & Huikkola, Tuomas 2023. Strategiakirja: 25 työkalua. Helsinki: Alma Talent.

Yin, Robert K. 2014. Case study research: design and methods. 5th edition. Los Angeles: SAGE.

Yle 2024. Vastuullisuusvaatimukset saavat suomalaiset suuryritykset vaihtamaan alihankkijoitaan. <https://yle.fi/a/74-20074494>. Viitattu 15.2.2024.

Yritys A 2023. Vuosikertomus ja kestävyysraportti. Viitattu 15.3.2024.

Yritys B 2023. Kestävyysraportti. Viitattu 15.3.2024.

Yritys C 2023. Vuosikertomus ja kestävyysraportti. Viitattu 15.3.2024.

Zrnić, Ana, Pekanov Starčević, Dubravka & Crnković, Boris 2020. Recent trends in sustainability reporting: Literature review and implications for future research. *Ekonomski vjesnik* 2020–01, Vol.33 (1), p.271–283.

LIITE 1: TAULUKKO TARKASTELEVISTA KOHTEISTA

Tarkasteltava kohde	Yritys A	Yritys B	Yritys C
1. Kuvaus yrityksen liiketoimintamallista ja -strategiasta sekä niiden mukautumiskyvystä vastuullisuuteen liittyviin riskeihin	EI TOTEUDU	TOTEUTUU	TOTEUTUU
2. Asiyhteys ilmastonmuutoksen hillitsemiseen, yrityksen osallistuminen YK:n Pariisin sopimuksen tavoitteeseen rajoittaa ilman lämpeneminen 1,5 celsiusasteeseen ja Euroopan unionin ilmastoneutraaliuden saavuttamiseen vuoteen 2050 mennessä	TOTEUTUU	TOTEUTUU	TOTEUTUU
3. Kuvaukset yrityksen aikasidonnaisista vastuullisuustavoitteista ja vakuuttavaan tieteelliseen näyttöön perustuva selvitys asetettujen tavoitteiden saavuttamisen edistymisestä	EI TOTEUDU	EI TOTEUDU	EI TOTEUDU
4. Prosessikuvaus yrityksen due diligence -prosessista ja raportointi merkittävimmistä yrityksen toiminnan ja sen arvoketjun seurauksena syntyvistä haittavaikutuksista	EI TOTEUDU	EI TOTEUDU	EI TOTEUDU
5. Kaksinkertaisen olennaisuuden periaatteen noudattaminen	EI TOTEUDU	TOTEUTUU	TOTEUTUU